ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΒΟΥΛΗΣ 1 ΤΗΛ 30 461 ||| ΙΔΡΥΤΗΣ Κ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ ||| ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ ||| ΣΑΒΒΑΤΟ 10 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1937

Ὁ,τι θελήσουμε

ΕΦΗΜΕΡΑ

ΑΝΘΙΞΙΑΤΙΚΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ

Εἴμαστε βέβαια πλασμένοι κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωμα τῆς γύρω μας φύσης. Ὑπάρχουν στιγμὲς κακίας μέσα μας σὰν τὶς καταιγίδες ποὺ μαστιγώνουν τὸν πλανήτη μας, ὑπάρχουν ὧρες καλωσύνης σὲ ὅλους μας σὰν τὶς εὐεργετικὲς αὖρες ποὺ γλυστροῦν πάνω στὴ γῆ μας. Εἴμαστε πολύμορφοι κι' ἄστατοι, ὅπως κι' αὐτή, μὲ τὰ χρώματά της, τὸ φῶς της, τὸ σκοτάδι της, τὶς ἐποχές της. Κάθε ἀλλαγή της ἄμεσα ἐπιδρᾶ σ' ἐμᾶς. Ἐὰν ἀπὸ κάτι ὑπάρχει κάποια ἀθανασία μέσα μας, εἶναι ἀπὸ αὐτὴ ἀκριβῶς τὴν ἱκανότητά μας νὰ καθρεφτίζουμε τὴν αἰωνιότητα, ποὺ πλανιέται ἀνάμεσα στὸ στενὸ χῶρο ποὺ ἔχει γιὰ ὅρια τὴ στρατόσφαιρα.

Εὐτυχῶς γιὰ μᾶς δὲν ὑπάρχει καμμιὰ προέκταση τοῦ ἑαυτοῦ μας στὸ ἄπειρο. Ἐὰν κάτι τέτοιο συνέβαινε, καθὼς ἡ ζωή μας εἶναι μίζερη, ἀνικανοποίητη, ρουτινιέρικη, θλιβερὴ ἐφήμερη, ὁ βίος μας θὰ ἦταν ἕνα ἀβάσταχτο μαρτύριο. Θὰ εἴχαμε τότε τὴ συναίσθηση ὅλης τῆς ἀνικανότητάς μας κι' ὅλων τῶν δεσμῶν μας. Μιὰ τέτοια γνώση θὰ μᾶς συνέτριβε. Ἐνῷ τώρα λίγο-πολὺ ξέρουμε ὅλοι μας πὼς ἂν δὲ ζοῦμε «στὸν χειρότερο ἀπὸ τοὺς δυνιόμους κόσμους» τοῦ Σοπενάουερ, πάντως ὑπάρχουν στὸν πλανήτη μας πολλὲς προχειρότητες, ἀτέλειες, ἀδικίες. Τὶς ἔχομε ἀφομοιώσει καὶ τὶς ἔχουμε συνταυτίσει. Ἡ ἄρνηση τῆς ὕπαρξης—τὸ θεληματικὸ κατέβασμα τῆς αὐλαίας τοῦ θανάτου πάνω στὸ δρᾶμα ἢ στὴν κωμωδία τῆς ζωῆς—δὲν ἔχει ἄλλη αἰτία παρὰ τὸ πὼς γιὰ μιὰ στιγμὴ σταμάτησαν νὰ ἰσορροποῦν μέσα μας οἱ δυνάμεις αὐτὲς τῆς ἀφομοίωσης καὶ τῆς συνταύτισης.

Ὅμως τί σημασία ἔχουν ὅλ' αὐτὰ ὅταν σιμὰ στὴ θλίψη ὑπάρχει ἡ χαρά; Λέτε πὼς μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι ἄλλο παρὰ ἡ σκιὰ τῆς πρώτης; Ὡραῖα! κ' ἔπειτα; Τὴν ὥρα ποὺ μεθάει σὰν ἀνατολή, σὰν ἄρωμα, σὰν γυναίκειο γέλοιο, ποιὸς ἀπὸ σᾶς κάθεται νὰ συλλογιστεῖ τὴν καταγωγή της;

Ναί, ἡ πλάνη εἶναι ἡ εὐεργετικὴ ἀνυπολόγιστη δύναμη, ποὺ μᾶς δίνει τὴν ἐπιμονὴ καὶ τὴν ὑπομονὴ νὰ ξετυλίξουμε τὴν κουβαρίστρα τοῦ βίου ὡς τὸ τέλος. Ἡ γυναῖκα τὸ ξέρει αὐτὸ καλλίτερα ἀπὸ μᾶς—ἡ διαίσθησή της εἶναι τόσο πιὸ ἀκονισμένη ἀπὸ τὴ δική μας... Καὶ γι' αὐτὸ σὲ κάθε ἐποχὴ τοῦ χρόνου τὸ τόσο σοβαρὸ καὶ σύγχρονα τόσο ἐπιπόλαιο αὐτὸ πλάσμα—τί πληχτικὴ ἀλήθεια θὰ ἦταν ἡ ζωή μας ἂν τῆς ἔλειπε ἡ δεύτερη αὐτή... ἀρετή! — συντονίζει ἀπόλυτα τὸν ὑλικὸ καὶ ψυχικὸ της κόσμο μὲ τὶς μετεωρολογικὲς συνθῆκες ποὺ μᾶς περιβάλουν. Κ' ἔτσι τὸ καλοκαῖρι, τὸ φθινόπωρο, τὸν χειμῶνα, τὴν ἄνοιξη, μᾶς τὰ σερβίρει συμπυκνωμένα πάνω στὴ φρουτιέρα τῶν χειλιῶν της...

Χτὲς στὰ ὑγρὰ μάτια της ἄστραφτε ἡ πρόκληση γιὰ ἕνα ἐρωτικὸ ταξίδι γεμάτο τρικυμίες καὶ ναυάγια. Σήμερα μᾶς προσκαλοῦν τὰ ἴδια αὐτὰ μάτια γιὰ μιὰ ἐκδρομὴ ἴσαμε τὰ σύνορα τῆς αἰώνιας Ἐλπίδας. Ὁ τόπος ποὺ πρόκειται νὰ ἐξερευνήσουμε μαζί της εἶναι φτιαγμένος ἀπὸ γαλάζιους οὐρανοὺς καὶ γαλάζια ὄνειρα. Σ' ἕνα τέτοιο ταξίδι ὅμως δὲν ἔχουν πιὰ θέση τὰ σκοτεινὰ χρώματα ποὺ φοροῦσε. Περνάει τώρα δίπλα μας λικνίζοντας τὸ σῶμα της μ σα σὲ πολύχρωμο φουστάνι. Δὲν ὑπάρχει τίποτα πιὰ τὸ μαχητικὸ σ' αὐτή. Ἡ μυστικὴ προεργασία ἔγινε, οἱ χυμοὶ ἀνακλαδώθηκαν, ἡ ὕπαρξή της ἄνθισε. Σὲ καμμιὰ ἄλλη ἐποχὴ τοῦ χρόνου δὲν ἔχει τόσο παιχνίδι. Ποτὲ ἄλλοτε δὲν κάνει τόση κατάχρηση τ' ἀκαταμάχητου ὅπλου της: τῆς πονηρίας. Τὰ καταφέρνει μιὰ χαρὰ νὰ πιστέψουμε πὼς εἶναι ἁπλῆ, ἀνυστερόβουλη, ἄκακη. Τὴν εὐχαριστοῦμε γιὰ τὸ ξεγέλασμά... Σὲ λίγο θἄρθει τὸ καλοκαῖρι μὲ τὰ πυρὰ μεσημέρια του. Μᾶς ἀφίνει νὰ τὸ μαντέψουμε καὶ νὰ τὸ νοσταλγήσουμε ἀπὸ τώρα μὲ τὴ λιβική χαύνωση, ποὺ μᾶς προσφέρει τὸ κορμί της ποὺ ἄρχισε νὰ ξεγυμνώνει...

Τὸ χαμόγελό της ἔχασε κάθε σκιὰ ὑπεροχῆς καὶ σκληράδας. Ἔγινε εὐτράπελο, εἰρωνικὸ, παιδιάστικο. Ξέρει πὼς ἡ ἀληθινὴ ἢ ἡ ψεύτικη θλίψη της δὲ μπορεῖ πιὰ νὰ μᾶς συγκινήσει. Μᾶς προσφέρει τὴ σκιὰ ποὺ ἐπιθυμήσαμε: τὴ χαρά. Εἶναι ἀληθινή; ὄχι. Πρόκειται γιὰ μιὰν ἀπάτη; Ναί. Μὰ γιὰ μιὰ εὐλογημένη ἀπάτη. Ποιὸς ἀπ' ὅλους μας, σὰν σταθεῖ καὶ κάνει ἕνα πρόχειρο ἀπολογισμὸ τοῦ βίου του, δὲ διαπιστώνει πὼς οἱ καλές μας ὧρες στάθηκαν ἐκεῖνες ποὺ ἥλιος τῆς γνώσης δὲ φώτιζε ἀπὸ τὸ ζενὶθ τῆς τροχιᾶς του τὶς μέρες μας;

Γι' αὐτὸ κ' εἶναι ἔτσι καλοπροαίρετη ἡ ἐποχὴ αὐτὴ τοῦ χρόνου γιὰ ὅλα τὰ πλάσματα τῆς γῆς μας, ὅπου ὁ Ἔρωτας, ὁ μικρὸς παμπόνηρος αὐτὸς θεούλης, σκαρφίζεται τὶς πιὸ ἐξωφρενικὲς σὲ βάρος μας τρέλλες του. Ἀσφαλῶς θὰ διασκεδάζει ἐξαιρετικὰ βλέποντάς μας κατὰ πῶς τρικλίζουμε, μεθυσμένοι ἀπὸ τὸ ὑγρὸ φῶς ποὺ χύνεται ἀπὸ τὰ μάτια τῆς ἐλικοβλέφαρης Ἀφροδίτης, τῆς θεᾶς μὲ τὸν κεστὸ τὸν κεντημένο ἀπὸ τὴν Ἐπιθυμιά, τὸν Πόθο, τὸ Χάδι καὶ τὴν ψεύτρα Πειθώ.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ

ΔΞ ΜΑΣ ΧΡΕΙ ΑΖΕΤΑΙ

Ἀρκετὸς λόγος καὶ συζητήσεις ἔγιναν στὸν ἡμερήσιο τύπο γιὰ κάποια ἐπίθεση ἀπογευματινῆς ἐφημερίδας στὸ ἔργο ποὺ παίζει τώρα τὸ Βασιλικὸ Θέατρο: «Πόθοι κάτω ἀπὸ τὶς λεῦκες» τοῦ Ὀ' Νήλ!

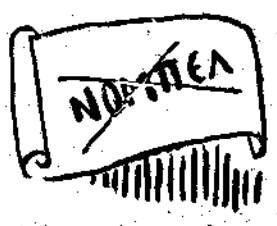

Ἕνα τέτοιο ἀντιπνευματικὸ φαινόμενο γίνεται ἀκόμα πιὸ λυπηρὸ, ὅταν ἀναλογιστεῖ κανεὶς πὼς πρὶν λίγους μῆνες μονάχα ἡ Ἀκαδημία ἑνὸς ἀπὸ τὰ πιὸ πολιτισμένα κράτη τοῦ πλανήτη μας ἀπένειμε στὸν Ἀμερικανὸ δραματικὸ ποιητὴ τὴν ὑψίστη σύγχρονη πνευματικὴ τιμή: τὸ βραβεῖο Νόμπελ.

Ἀλλὰ ἐνάντια ποιᾶς ἠθικῆς γίνεται μιὰ τέτοια ἐκστρατεία; Εἶναι φανερὸ πὼς ἂν συμμορφωθοῦμε μὲ τὸ πνεῦμα ποὺ διέπει τὴν παραπάνω «ἐπίθεση», θὰ πρέπει νὰ προγράψουμε ὡρισμένα κεφάλαια ἀπὸ τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσσεια, τὸν Οἰδίποδα Τύραννο τοῦ Σοφοκλῆ, τὴ Μήδεια καὶ τὸν Ἱππόλυτο στεφανηφόρο τοῦ Εὐριπίδη, τὸν Ἀριστοφάνη ὁλόκληρο, τὴ Σαπφώ, τὸν Ἀνακρέοντα, τὸν Θεόκριτο καὶ νὰ ζητήσουμε στὰ μαρμάρινα γυναίκεια κι' ἀντρίκια κορμιὰ τοῦ Φειδία, τοῦ Πραξιτέλη, τοῦ Πολύκλητου, τοῦ Κλεομένη, τοῦ Σκόπα, τοῦ Λύσσιπου, τοῦ Μύρωνα — γιὰ νὰ μὴν ἀναφέρουμε παρὰ μονάχα τοὺς δικούς μας — νὰ φορεθοῦν ...γύψινα βρακάκια τοῦ μπάνιου, ὅπως ἔγινε σὲ παλιότερες ἐποχές.

Ἀλλὰ μιὰ τέτοια ἀντίληψη, ποὺ ἐν ὀνόματι μιᾶς ἀκατάληπτης ὁλότελα ἠθικῆς, ζητᾶ νὰ καταργήσει τὶς ὡραιότερες κατακτήσεις τ' ἀνθρωπίνου πνεύματος, μιὰ τέτοια ἠθικὴ γεμάτη γεροντοκορίστικη ὑποκρισία καὶ ψεῦδος, μιὰ τέτοια ἀνήθικη τέλος ἠθικὴ, ὁμολογοῦμε πὼς μὲ κανέναν τρόπο δὲν μᾶς χρειάζεται.

ΠΡΟΦΗΤΕΙΕΣ

Ὁ Ζώρζ Σιμενὸν, ποὺ σὲ ἄλλη στήλη τοῦ περιοδικοῦ μας δημοσιεύουμε περίληψη ἀπὸ τὸ νέο του μυθιστόρημα «Ἡ διαθήκη Ντοναντιέ», συγκέντρωσε μερικοὺς φίλους του πρὶν λίγες μέρες στὸ σπίτι του στὸ Παρίσι καὶ τοὺς ἀνήγγειλε πὼς τὸ ἔργο του αὐτὸ εἶναι τὸ... πρῶτο του μυθιστόρημα.

Παλαιότερα εἶχε ἀναγγείλει πὼς γιὰ πέντε χρόνια θὰ γράφει λαϊκὰ μυθιστορήματα κι' ἄλλα πέντε χρόνια ἀστυνομικὰ μυθιστορήματα. Καὶ πραγματικὰ ἐκράτησε τὸ λόγο του. Ἡ δεκαετία ὅμως πέρασε τώρα κ' ἐκδίδει τὸ πρῶτο του λογοτεχνικὸ μυθιστόρημα.

Ὁ Σιμενὸν ποὺ εἶναι ἕνας πραγματικὰ διαβωλεμένος τύπος, ἐδήλωσε στὸ τέλος στοὺς φίλους του:

— Στὰ σαράντα μου χρόνια θὰ πάρω τὸ βραβεῖο Νόμπελ!

Ἡ πρόαρηση, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, δὲ θὰ ἐπαληθεύσει. Μὰ μιὰ τέτοια πρόκληση δημιουργεῖ γιὰ τὸν Σιμενὸν τὴν ὑποχρέωση... νὰ καλλιτερέψει τὴν ποιότητα τῆς πνευματικῆς παραγωγῆς του.

ΤΟ ΦΥΛΛΟ ΜΑΣ ΑΡΙΘ. 18

Ὅπως οἱ ἀναγνῶστες μας θὰ παρατήρησαν, στὸ προηγούμενο φύλλο μας ἕνα μεγάλο μέρος τῆς ὕλης μας ἦταν ἀφιερωμένο στὸ «Ὅπως ἀγαπᾶτε» τοῦ Σαίξπηρ, ὅπως ἀνεβάσθηκε ἀπὸ τὸ θέατρο Μαρίκας.

Κάτι παρόμοιο ἐκάναμε καὶ σὲ ἄλλα φύλλα μας, ὅπως γιὰ τὰ φιλολογικὰ μνημόσυνα τοῦ Πάλλη καὶ τοῦ Πούσκιν. Τὸ ἴδιο θὰ κάνουμε γιὰ κάθε ἄλλο γεγονός, εἴτε ποὺ ἔχει παγκόσμιο πνευματικὸ ἐνδιαφέρον, εἴτε ποὺ τιμᾶ ἰδιαίτερα τὸν τόπον μας.

ΟΙ ΕΥΤΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΜΕΝ...

Ἡ «Ἐντρασιζὰν» ἀναγράφει τὸ παρακάτω χαριτωμένο ἐπεισόδιο μὲ τὴ μανία ποὺ κατέχει πολλοὺς νὰ γράφουν θεατρικὰ ἔργα.

Ὅπως εἶναι γνωστὸ ἄπειροι εἶναι ὅσοι νομίζουν τὸ δυσκολώτατο αὐτὸ εἶδος τοῦ πεζοῦ λόγου, ἐξαιρετικὰ εὔκολο μιά... καὶ δὲν πρόκειται παρὰ μόνο γιὰ διάλογο. Κάποιος λοιπὸν πλουσιώτατος Γάλλος τραπεζίτης, ποὺ ἀνεκάλυψε ξαφνικὰ νὰ κατέχεται ἀπὸ Σαιξπηρικὰ δαιμόνια, παρουσιάσθηκε τὶς μέρες αὐτὲς στὸν σκηνοθέτη Λουῒ Ζουβὲ μ' ἕνα θεατρικὸ ἔργο ὑπὸ μάλης, ποὺ μόλις τὸ εἶχε τελειώσει.

Ἔπειτα ἀπὸ μιὰ βδομάδα ὁ τραπεζίτης τηλεφωνεῖ στὸν συμπαθῆ διευθυντὴ τοῦ θεάτρου «Ἀτενὲ» καὶ τὸν ρωτᾶ:

— Ἔ, λοιπόν, ἀγαπητέ μου φίλε, πῶς βρήκατε τὸ ἔργο μου; Μπορεῖτε νὰ μοῦ μιλήσετε εἰλικρινά, γιατὶ πρέπει νὰ ξέρετε πὼς γράφω γιὰ τὴ δική μου καὶ μόνο εὐχαρίστηση...

— Τὸ ἴδιο κι' ἐγὼ ἐξακρίβωσα! ἀποκρίθηκε ξερὰ ὁ Ζουβέ.

ΜΙΑ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΑ

Κάποια σταυροφορία ποὺ ἄρχισε πρὶν ἀπὸ ἀρκετοὺς μῆνες — βρισκόμαστε στὸν αἰῶνα τῆς ταχύτητος — ἀπὸ τὶς στῆλες κάποιας πρωτνῆς συναδέλφου ἐνάντια στὶς ἀραβοπερσικὲς λέξεις «αἴτινες παρεισέφρυσαν εἰς τὴν γλῶσσαν ἡμῶν καὶ τὴν ἐμόλυναν διὰ τῆς δυσόσμου (σὶκ) αὐτῶν γειτνιάσεως», εἶχε τὴν εὐτυχία — δὲν τὸ λέμε γιὰ τ' ἀναγνωστικὸ κοινὸ τῆς ἴδιας — νὰ τελειώσει τὴν περασμένη Δευτέρα.

Μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ ὁμολογήσουμε, πὼς περιμέναμε νὰ ἐξακολουθήσει γιὰ καιρὸ ἀκόμα τὸ «ἐπαγωγὸν ἀνάγνωσμα». Βλέπετε, πρωτοῦ βγοῦν τὰ καταθλιπτικὰ συμπεράσματά του, εἴχαμε ἀκόμα κάπως τὸ δικαίωμα νὰ βρισκόμαστε κάπου κάπου σὲ «τσακὶρ κέφι» καὶ ὄχι νὰ βυθιζόμαστε στὸ ἐμβριθέστατο «ἐν μεγίστῃ εὐθυμίᾳ», καὶ νὰ λέμε «μπακαλόγατος» ἀντὶ τοῦ καλλιεπέστερου ἐκείνου «ρυπαρὸς παντοπωλοϋπάλληλος» Πᾶνε δηλαδὴ ἀνεπιστρεπτεὶ οἱ ὡραῖες μέρες, ποὺ ἀμέριμνοι διαβιοῦσαμε δίχως νὰ ἔχουμε συνείδηση τῆς ἀγραμματωσύνης μας...

ΔΥΟ ΑΠΟΡΙΕΣ

Γιὰ νὰ εἴμεθα ὅμως εἰλικρινεῖς, δὲν περιμέναμε νὰ σταθοῦν τόσο ἄμεσα καὶ κεραυνοβόλα τ' ἀποτελέσματα τῆς παραπάνω σταυροφορίας. Ὅπως ἀναγγέλλει στὸ τελευταῖοτου ἄρθρο ὁ συμπαθὴ στατος κατὰ τὰ ἄλλα ἀρθρογράφος, ἔπειτα ἀπὸ τὴν πολεμική του: «δὲν ἁλιεύονται πλέον σήμερον δέκα καὶ δεκαπέντε τουρκικαὶ λέξεις εἰς ἕν καὶ μόνον χρονογράφημα. Τὸ πολὺ μία ἢ δύο». Τὰ πιὸ ἐγκάρδια συγχαρητήριά μας διὰ τὸν νέον Ἡράκλειον ἄθλον! Ὡστόσο θὰ τὸν παρακαλούσαμε νὰ μᾶς διαλύσει δυὸ ἀπορίες:

Πρῶτο: γιατὶ νὰ τὰ βάλει μονάχα μὲ τὶς κακόμοιρες τὶς ἀνατολίτικες λέξεις καὶ νὰ μὴν ἐξολοθρέψει κι' αὐτὲς ποὺ μᾶς ἐκληροδότησε ἡ ἐπαφή μας μὲ τοὺς λαοὺς τῆς Δύσης; Μιὰ τέτοια ἀμεροληψία ἀποτελεῖ ἀσφαλῶς σκάνδαλο. Δεύτερο: Πιστεύει ἔτσι στὰ σοβαρὰ δηλαδὴ, πὼς εἶναι δεῖγμα ἐκφυλισμοῦ κι' ὄχι ζωτικότητας ἡ γλωσσολογικὴ ἱκανότητα ἑνὸς λαοῦ νὰ παίρνει, καθὼς λέγει ὁ ἴδιος, μιὰ λατινικὴ ρίζα (μάσκ), δυὸ ἀνατολίτικες καταλήξεις (αρατζ), μιὰ λατινικὴ κατάληξη (ικ) καὶ μιὰ ἑλληνικὴ (ος), γιὰ νὰ κατασκευάσει — ὁ μασκαρᾶς — τὴ λ΄ξη μασκαρατζίκος, ποὺ δίνει τόσο ἀνάγλυφα τὴν ἀναντικατάστατη ἔννοιά της;

Γιὰ φανταστεῖτε ἕναν Γάλλο νὰ λέγει γιὰ τὴν γλῶσσα του, ποὺ εἶναι σήμερα ἡ διαυγέστερη εὐρωπαϊκὴ γλῶσσα, πὼς τὰ γαλλικὰ δὲν εἶναι... γαλλικά, γιατὶ περιέχουν πλῆθος ξένες λέξεις κι' ἰδιαίτερα ἑλληνικές! Ὅμως ὅταν κανεὶς παραδέχεται τέτοιες ἁπλὲς ἀλήθειες, ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς παύει νὰ εἶναι ἢ τοὐλάχιστο νὰ περνάει γιὰ σοφός...

ΞΕΝΑ

"ΔΞΝ ΕΙΜΑΙ ΑΙΣΙΟΔΟΞΗ"

Ἡ Ἐλβίρα Πελισιὲ, ποὺ πρὶν λίγο πῆρε τὸ ἀγγλικὸ γυναικεῖο λογοτεχνικὸ βραβεῖο, εἶναι ἐλάχιστα γνωστὴ στὸ μεγάλο κοινό. Θέλησα νὸ τὴν γνωρίσω.

— Ἡ δεσποινὶς Πελισιέ; ρωτῶ στὰ θυρωρεῖο.

— Ἡ κυρία Πελισιὲ, διορθώνει ἡ θυρωρός. Μένει στὸ ἕκτο πάτωμα, πάρετε τὸ ἀσανσὲρ. Δὲν πηγαίνει ὅμως παρὰ μονάχα ὡς τὰ πέμπτο.

Ἕνα παιδὶ μ' ἀνοίγει τὴν πόρτα. Εἶναι ὁ γυιός της. Μὲ περνᾶ εἰς τὴν τραπεζαρία. Ἐκεῖ βρίσκω τὴν κυρία Πελισιὲ νὰ γράφει στὴ γραφομηχανή της, περιτριγυρισμένη ἀπὸ χειρόγραφα.

— Μιὰ συνέντευξη; Τί ἔχω νὰ πῶ; Σὲ λίγο ὅμως τ' ἀποφασίζει:

— Εἶναι πολλὰ χρόνια ποὺ γράφω. Γράφω πολλά. Γράφω γρήγορα. Ὅταν σκεφτῶ τὴν ὑπόθεση, τὰ πρόσωπα μὲ παρασύρουν. Ἀναπηδοῦν μπροστά μου σὰν νὰ ζοῦσαν πραγματικά. Τ' ἀκολουθῶ. Δὲ μ' ἐγκαταλείπουν πιά. Ἡ τελευταία σελίδα τοῦ βιβλίου γραμμένη, μ' ἐγκαταλείπουν. Μάταια προσπαθῶ νὰ τὰ ξαναβρῶ, δὲν τὸ κατορθώνω. Κάποτε λυποῦμαι ποὺ τὰ ἔχασα. Τὸ μυθιστόρημά μου τελειωμένο τὸ κλείνω στὸ συρτάρι. Ἔπειτα ἀπὸ λίγο καιρὸ τὸ ξαναβλέπω. Ἐὰν δὲν μοῦ ξαναρέσει, τὸ ξεσχίζω. Σχίζω συχνά. Ἔχω ἐκδόσει τὰ «Σκοτάδια» πρὶν ἕξη χρόνια. Μερικοὶ τὸ βρῆκαν ἔξοχο, ἄλλοι φριχτό. Μὲ κατηγόρησαν πὼς εἶμαι σκληρὴ, πὼς ὅλα τὰ βλέπω μαῦρα. Μὰ ἡ ζωὴ εἶναι ἀκατανόητη. Ἔτσι εἶναι: σκληρὴ, πολὺ σκληρή.

Χαμογελῶ.

— Βρίσκετε πὼς ἡ ζωὴ εἶναι καλή;

— Κάποτε.

— Δὲν εἶμαι αἰσιόδοξη. Δὲν μᾶς ἐπιφυλάσσει παρὰ ἀπογοητεύσεις.

— Κ' ἡ ἐλπίδα;

— Σὲ τί χρησιμεύει; Προτιμῶ τὴν ἀπαισιοδοξία. Ἡ ἀπαισιοδοξία εἶναι μιὰ δύναμη. Ἡ θέση ποὺ παίρνει κάθε ἄνθρωπος ἀπέναντι στὴ ζωὴ εἶναι θέση ἄμυνας. Ναί, τὸ ξέρω πὼς εἶμαι σκληρὴ καὶ κάπως ἄγρια...

— Μένετε στὸ Παρίσι ἀπὸ καιρό;

— Ἀπὸ πολλὰ χρόνια. Κάποτε πηγαίνω στὴ Λιμάγνε ὅπου γεννήθηκα.

— Ποιὸς συγγραφέας σᾶς ἔχει ἐπηρρεάσει ἰδιαίτερα;

— Ἰδιαίτερα πιστεύω κανείς. Κι' ἂν κάτι τέτοιο ἔχει γίνει δὲ μοῦ εἶναι συνειδητό. Ὑφίσταμαι τὶς ἐπηρροὲς τῆς ἐποχῆς μου γενικὰ καὶ παρμένες σὰ σύνολο. Διαφορετικὰ δὲ θὰ ἀνῆκα στὴν ἐποχή μας. Ἐπίσης ποτὲ δὲν ἀκολούθησα οὔτε πρόκειται ν' ἀκολουθήσω μιὰ σχολή. Δὲ θέλω νὰ δεσμευθῶ ἀπὸ τίποτα.

— Νομίζετε πὼς ὁ μυθιστοριογράφος ἔχει κάποια ἀποστολὴ νὰ ἐκπληρώσει;

— Καμμιά, διαμαρτύρεται. Τοῦ φτάνει νὰ εἶναι ἀνθρώπινος. Ἐὰν προσπαθούσαμε τοὐλάχιστο ὅλοι μας νὰ ἐξηγηθοῦμε ἀνάμεσά μας...

Ἡ τραπεζαρία, μὲ τὰ βαρειὰ ἔπιπλα, σκοτεινιάζει ἀργὰ καθὼς ἡ μέρα σβύνει. Φεύγω.

ΖΑΝ ΜΠΑΡΕ

ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΠ' ΑΦΟΡΜΗ ΕΝΟΣ ΑΡΘΡΟΥ
Τοῦ κ. Ἄγγελου Τερζάκη

Η ΞΕΝΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΦΟΒΕΡΗ, νουβέλλα
Τοῦ κ. Φώτη Κόντογλου

ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΙΑ
Τοῦ κ. Σπύρου Βασιλείου

ΣΙΩΠΗ, τοῦ Ἔδγαρ Ἄλλαν Πόε
Μετάφραση Ν. Σημηριώτη

ΠΟΙΗΣΗ
Τῶν κ. κ. Ἀλ. Φωτιάδη, Π. Σαντοριναίου, Π. Λυκίδη καὶ Francis Jammes

ΣΑΤΥΡΙΚΟΣ ΣΤΙΧΟΣ
Τοξότη

ΝΤΟΥΜΠΡΟΒΣΚΥ, μυθιστόρημα
Ἀλέξανδρου Πούσκιν

ΟΠΩΣ ΑΓΑΠΑΤΕ, κωμωδία
Σαίξπηρ

ΟΙ ΣΥΝΑΥΛΙΕΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ, κριτική
Τῶν κ.κ. Μ. Δούνια καὶ Μ.Σ.

ΟΠΩΣ ΑΓΑΠΑΤΕ, κριτική
Τοῦ κ. Σ. Καραντινοῦ

ΠΩΣ ΓΡΑΦΩ ΤΑ ΕΡΓΑ ΜΟΥ
Τοῦ Μπέρναρ Σῶ

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΡΕΠΟΡΤΑΖ
W

ΕΡΜΠΕΡΤ ΓΟΥΕΛΣ
Ν. Δ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΡΧΙΑ
ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΑΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ
Ἔρευνα τοῦ κ. Ν. Λουρωτοῦ

ΤΙ ΛΕΜΕ ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ....ΠΩΣ ΠΩΣ ΜΑΣ ΒΛΕΠΟΥΝ ΟΙ ΑΛΛΟΙ
Ἔρευνα τοῦ κ. Θ. Προδρόμου

Η ΣΕΛΙΔΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ
Λένας

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ
Τοῦ κ. Ν. Δεληγεώργη

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ, κριτικὲς
Τοῦ κ. Γ. Μιλωνογιάννη

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΡΕΠΟΡΤΑΖ

Ἡ Ζωὴ τῶν Γραμμάτων

ΑΠ' ΑΦΟΡΜΗ ΕΝΟΣ ΑΡΘΡΟΥ

ΤΟΥ Κ. ΑΓΓΕΛΟΥ ΤΕΡΖΑΚΗ

Ἕνα ἄρθρο τοῦ Χάϊνριχ Μαν, δημοσιευμένο τὴν περασμένη βδομάδα στὴ διπλανὴ στήλη, ξανάφερε μπροστά μου ἕνα ζήτημα ποὺ εἶχα ἄλλοτε ἐμμέσα θίξει: Τὸ αἴτημα ποὺ διατυπώνεται ἀπὸ τὴν Ἐποχή μας γιὰ τὸ συγγραφέα σὰν κοινωνικὸ παράγοντα.

Δὲν ξέρω ἂν τὸ ζήτημα τοῦτο τὸ ἐνδιαφέρει ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς ἐπαγγελματικῆς σκοπιμότητας, ὅπως ὑποδηλώνει ὁ Μὰν σὲ κάποια σημεῖα τοῦ ἄρθρου του ἐκείνου. Εἶναι ἀναμφισβήτητο πὼς οἱ συγγραφεῖς τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, λόγῳ τῆς ἀδιάκοπης καὶ στενῆς τους ἐπαφῆς μὲ τὶς μεγάλες μᾶζες τῶν ἀναγνωστῶν, ἔχουν ἀπὸ ἀνέκαθεν ἀντιληφτεῖ τὴν ἄμεση ἐπίδραση ποὺ ἀσκοῦν τὰ ρεύματα τῶν ἰδεῶν — αἰσθητικά, φιλοσοφικά, κοινωνικά — πάνω στὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων. Ὁ ἀφορισμὸς τοῦ Βολταίρου, πὼς «ὁ κόσμος κυβερνᾶται ἀπὸ τὰ βιβλία» ἀληθεύει σήμερα ὅσο ποτέ, παρ' ὅλο ποὺ κάποιες ἐπιφάσεις δείχνουνε συχνὰ τὸ ἀντίθετο. Ἔτσι, ἀκόμα καὶ μεγάλα ρεύματα πολιτικά, ποὺ παίζουνε στὸν αἰώνα μας τὸν πρωτεύοντα ρόλο, ὄχι μόνο— καθὼς εἶναι γνωστὸ — ζητᾶνε ἐναγώνια νὰ βροῦνε τὴν ἠθική τους ἐπαλήθεψη στὸ δόγμα καὶ σὶκοδομοῦν φιλολογίες, σχετικές, ἀλλὰ καὶ θὰ γίνονταν στὴ βάση τους γιὰ μᾶς ἀκόμα περισσότερο ἀντιληπτὰ ἂν τοὺς ἔδίναμε τὴν ὀρθὴ τους ἔννοια ποὺ εἶναι ἡ ἀπόκριση, ἡ συνέπεια, ἡ ἀντίδραση ἐνάντια σ' δεμένες γεμάτες δυναμικότητα κοσμοθωρίες. Ἡ ἐπίδραση δὲ φανερώνεται μονάχα μὲ τὴ δράση, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἀντίδραση. Κ' ἡ ὁρμητικότητα μιᾶς καινούργιας αἴρεσης εἶναι ἀνάλογη μὲ τὸ κράτος τῶν θεσμῶν ποὺ ἔχει νὰ πολεμήσει.

Ἡ θεση λοιπὸν τοῦ διανοουμένου, στὴν ταραγμένη τούτην ἐποχή, γίνεται σημεῖο καίριο γιὰ ὁλάκερο τὸ ρυθμὸ τῆς κοινωνικῆς ζωῆς μας. Εἶναι ἀξιοσημείωτο ἄλλωστε πὼς οἱ μεγάλοι τῆς παγκόσμιας λογοτεχνίας εἶχανε πάντοτε συναίσθηση ὑψηλὴ τῆς τέτοιας ἀποστολῆς τους. Ἀνάλογα μὲ τὸ κλίμα τοῦ αἰώνα καὶ τοῦ περιβάλλοντος ποὺ ζήσανε, ἐπαιξαν καὶ τὸ ρόλο τοῦ κοινωνικοῦ παράγοντα σὲ τόνους διάφορους καὶ ἀποχρώσεις. Ἀπὸ τὸν αἰσθηματικὸ διδαχτισμὸ τοῦ Ντίκενς, μιᾶς ἐποχῆς καὶ χώρας ἀκόμα πατριαρχικῆς, ἴσαμε τὴ μεταναπολεόντεια κοσμοκρατορική δημιουργία τοῦ Μπαλζάκ, κ' ἴσαμε τὸν πυρετικό, τὸν ἠφαιστειώδη δραματισμὸ τοῦ Ντοστογιέφσκι, ἡ πορεία τῆς λογοτεχνικῆς συνείδησης προχώρησε αὐξανόμενη σ' ἔμμεσα θίξει: Τὸ αἴτημα ποὺ ἔνταση καὶ μπλέκοντας ὅλο καὶ περισσότερο στὰ γρανάζια τῆς νεώτερης κοινωνίας. Ὁ εἰκοστὸς αἰώνας, ποὺ δὸλσοκα παραδέχεται τοὺς ἀπὸ ἰδιοσυγκρασία ἢ κ' ἀναποφασιστικότητα παρατηρητές, κ' ὁλοένα ἐπιταχτικότερα ἀξιώνει τὴν ἄμεση συμμετοχή τοῦ ἀτόμου στὸ παναν θρώπινο δράμα, καθιέρωσε τοὺς τόπους τῶν συγγραφέων ποὺ δὲν θεωροῦν, οὔτε ἔμμεσα καὶ πλασματικὰ συγκινοῦνται, ἀλλὰ ποὺ ἀναλαβαίνουνε θεληματικὰ ἢ ἀθέλητα πρωτοβουλία κ' ἀφίνουνε στὸ δρόμο τους σταλαγματιὲς ὄχι ἀπὸ μελάνι, ἀλλὰ καὶ αἷμα. Ὁ καγχασμὸς τοῦ Νάγκελ σὲ βάρος τῆς πλατωνικῆς ἀδράνειας τοῦ Τολστόϊ, παίρνει ὅλη τὴ ζωντανή του σημαντικότητα στὴ δύσκολη τούτην ἐποχή. Θάλεγες πὼς οἱ δυὸ δρόμοι, τῆς θεωρίας καὶ τῆς δράσης συγκλίνουν στὸν αἰῶνα τοῦτο καὶ συμπλέκονται. Αὐτὸς τοῦτος ὁ ἐγκέφαλος, χώρια ἀπὸ τὸ κορμί, ἀπόχτησε τὸ ἀτομικό του δράμα. Καὶ τὸ δράμα τοῦτο γεννιέται ἐκεῖ ἀκριβῶς ὅπου ἡ ἀνικανότητα (ἢ καὶ ἢ ἀνωριμότητα) τῆς συγχώνευσης, ἐνατένισης καὶ δράσης φτάνει στὸν ἀνώτατο βαθμό. Ἡ σύγκρουση, στοιχεῖο πρωταρχικὰ δραματικό, πῆρε τὴν πιὸ ἀνάγλυφη καὶ συμβολικὴ μορφή του.

Εἴχανε δώσει ἀφορμὴ σὲ κάμποσες παρεξηγήσεις τὰ ὅσα ἔγραψα ἐδῶ καὶ λίγων καιρό, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ Πασπαδιαμάντη. Τὴν ἀπάρησή του τὴ θρησκευτική, τὴν ἐφεκτικὴ στάση του ἀπέναντι στὰ ἐγκόσμια, εἶχε νομιστεῖ τότε πὼς τὴν κατελόγιζα στὸ συγγραφέα σὰν ἀτομικὸ ψεγάδι. Δὲ μοῦ εἶχε δοθεῖ οὔτε ὁ χῶρος, οὔτε κι' ὁ καιρός, ν' ἀναπτύξω τὴ θέση του σὰν ἐκπρόσωπου μιᾶς ἐποχῆς, ὅπως τὴν ἀντιμετωπίζει σήμερα ἀπὸ τὴ σκοπιά της ἡ δική μας. Δὲ μοῦ εἶχε δοθεῖ, ἀκόμα, ὁ καιρὸς νὰ καθορίσω τὴν εἰδικὴ θέση τῆς ἑλληνικῆς του ἐποχῆς, τῆς τόσο διαφορετικῆς ἀπὸ τὴν παγκόσμια. Ἄφινα νὰ ὑπονοηθεῖ ὡστόσο πὼς οἱ διαπιστώσεις μου ἐκεῖνες, πολὺ μακρυὰ ἀπὸ τὸ ν' ἀποτελοῦν αἰσθητικῆς μορφῆς ἀμφισβητήσεις, εἶταν ἐπιχειρήματα γιὰ τὸ πῶς καὶ τὸ γιατί τὸ παράδειγμα τοῦ συγγραφέα τῆς «Φόνισσας» μένει ἀπομονωμένο ἀμετάκλητα σὲ μιὰν ἄλλη ἐποχή, καὶ γιατὶ δὲν μπορεῖ νὰ χρησιμέψει σήμερα γιὰ κίνητρο πρὸς τὰ ἐμπρὸς στὴν δημιουργικὴ ἐξόρμηση τῆς ἐποχῆς μας.

Τὰ πράγματα δικαιώνουνε καθεμέρα καὶ περισσότερο ἐκείνους ποὺ ἔλαβαν ἔγκαιρα συναίσθηση τῆς ριψοκίνδυνης ἀποστολῆς τους. Ἡ μορφὴ τοῦ αἰώνα ἀποβάλλει καὶ πάλι τὴν ὄψη τῆς σκηνῆς καὶ παίρνει τὴ μορφὴ τοῦ στίβου. Πίσω ἀπὸ τὸ κάθε δόγμα, καὶ πίσω ἀπὸ τὴν κάθε θεωρία τὴ φιλοσοφικὴ ἢ τὴν αἰσθητική, θὰ ὁπολογιστοῦν προπάντων οἱ δυναμικότητες. Δύσι ἡ πληκτικὴ ἄνεση τῆς ἐποχῆς τῶν γραφείων...

Καὶ θὰ ἰσχύσουν ἀναπόφευχτα οἱ πέννες ἐκεῖνες ποὺ θὰ χουν τὴ μεγαλύτερη δόξτητα, οἱ πέννες μὲ τὸ σχῆμα τῆς αἰχμῆς.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΕΡΖΑΚΗΣ

Η ΞΕΝΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

ΑΓΓΛΙΑ

«ΕΧΕΤΕ ΤΙΠΟΤΑ ΝΑ ΔΗΛΩΣΕΤΕ;» τὸ νέο βιβλίο τοῦ Μωρὶς Μπάριγκ.

Ὁ Μωρὶς Μπάριγκ προλογίζει τὸ βιβλίο του, λέγοντας πὼς ἔσκανε ἕνα ὄνειρο: Ἀφοῦ πέρασε τὸν Ἀχέροντα μέσα σὲ βάρκα τοῦ Χάρονται κ' ἔφτασε ἀπὴν ἀντίπερα ὄχθη, συνάντησε ἐκεῖ ἕνα τελωνοφύλακα, ποὺ πάνω στὸ κασελάκι του ἤταν γραμμένη ἡ ἐπιγραφή: «Ἐλθὴ ρόβοριοι τοῦ Ἅδη». Ὁ τελωνοφύλακας τοῦ ἔθεσε τὸ ὁρλησὸ ἐρώτημα, ὁπως ἀκριβῶς γίνεται κ' ἐδῶ κάπιο: «Ἔχετε τίποτα νὰ δηλώσετε;». Σύγχρονα τοῦ ἔδωσε ἕναν κανονισμὸ, ποὺ δὲν ἀνέγραφε ὅμως τοιγάρα, μετεξὺ τὰ ἢ ντανέλλες, ἀλλὰ τὶς κυριώτερες ὑλόσσες τῆς Εὐρώπης καὶ τοῦ κόσμου. Ὁ ταξειδιώτης ἔπρεπε νὰ κάνει δήλωση πάνω στὶς... πνευματικὲς ἀποσκευές τον. Πάντως ἔπρεπε νὰ σημειώσει τὶς γνώσεις τον καὶ μονάχα ἐκεῖνες ποὺ θυμόταν ἄμιστα ἀπὸ μνήμη ἢ τὶς εἶχε κάποτε σημειώσει.

Ἕνας ὅμιλος ἀπὸ μιὰ συγκέντρωση τῆς Ἑταιρείας τῶν Γάλλων λογοτεχνῶν. Διακρίνονται ὁ Ζὰρ Λεκόντ κι' ὁ Μπουρντέλ.

Ἐδῶ τὸ ὄνειρο τελειώνει. Ὁ κ. Μπάριγκ μᾶς λέγει πὼς αἰσθάνθηκε μιὰ ἀκατανίκητη ἐπιθυμία νὰ μᾶς ἀνακοινώσει τί περιέχει ἡ φιλολογιακὴ του βαλίτζα.

Καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία τον αὐτὴ βεβαιῶθηκε ἡ... πιὸ πρωτότυπη παγκόσμια ἀνθολογία σταχτολογημένη ἀπ' ὅτι πραγματικὰ τὸν σκεψιάσμε κι' ἀγάπησε καὶ πολὺ ἀνάμνηση παρέμεινε στὴ μνήμη του πολὺ ἔπειτα ἀπὸ τὴν πρώτη ἀνάγνωση.

Μιὰ ἄλλη πρωτοτυπία τοῦ κειμένου εἶναι πὼς εἶναι γραμμένο σ' ἕπτὰ διαφορετικὰς γλῶσσες: ἑλληνικὰ, λατινικὰ, ἀγγλικὰ, γαλλικὰ, ἰταλικὰ, ἰσπανικὰ καὶ ρωσσικὰ, ποὺ συνοδεύονται βέβαια ἀπὸ μεταφράσεις εἴτε δικές του εἴτε ξένες. Ἡ ἐπλογὴ του εἶναι χαρακτηριστική, τόσο γιὰ τὴν ἀγγλικὴ φιλολογία, ὅσο καὶ γιὰ τὶς ξένες.

Οἱ προτιμήσεις του στρέφονται πρὸς κείμενα ἐλάχιστα γνωστὰ στὸ μεγάλο κοινό, καὶ ποὺ φωτίζουν τὴν προσωπικότητα τοῦ κάθε συγγραφέα. Ἀλὸ τὸν Γάλλο συγγραφέα Ἐμὶλ Φαγκὲ σημείωσε: «Προτιμῶ νὰ γράφω πολὺ παρὰ νὰ γράφω καλά... Ἐπίσης δὲ μ' ἀρέσει νὰ διορθώνω.... Ποιὸς ξέρει; Ἀντὶ νὰ ἔχω γράψει τριάντα τόμους εἶχα γράψει μονάχα τρεῖς μπορεῖ νὰ ἤμουνα ἕνας καλὸς συγγραφέας. Ἀμφιβάλλω ὅμως καὶ γι' αὐτό, κ' ἔπειτα εἶναι πιὰ πολὺ ἀργὰ γιὰ νὰ δοκιμάσω...»

ΟΥΓΓΑΡΙΑ

«Ο ΑΡΟΜΟΣ ΤΟΥ ΓΑΤΟΥ-ΠΟΥ-ΨΑΡΕΥΕΙ»: Γιολάνδας Φέλδες, διεθνὲς βραβεῖο μυθιστορήματος.

Σὲ προηγούμενα φύλλα μας γράψαμε τόσο γιὰ τὴ βράβευση τῆς Γιολάνδας Φέλδες, ὅσο καὶ γιὰ τὴ ζωή τῆς. Ὅπως εἶναι γνωστό, τὸ παραπάνω ἔργο της πῆρε τὸ διεθνὲς βραβεῖο μυθιστορήματος 400.000 φράγκων. Σήμερα δίνουμε μιὰ μικρὴ περίληψη τῆς ὑποθέσεώς τον:

Ὁ Βαράδας, ἐργάτης γουναρικῶν, φεύγει ἀπὸ τὴν Οὐγγαρία μὲ τὴν οἰκογένειά του, τὴ γυναῖκα του καὶ τὰ παιδιά του, κι' ἀρχεται νὰ ἐγκατασταθεῖ στὸ Παρίσι. Ἡ κόρη του Ἄννα, ἡ μεγαλύτερη, εἶναι δώδεκα χρονῶν. Ἡ Κλάρς κ' ὁ Ζανὶ εἶναι τὰ μικρότερα ἀδέλφια της. Ὅμως ἡ ζωή τους εἶναι δύσκολη καὶ γι' αὐτὸ ἔπειτα ἀπὸ λίγα χρόνια, φεύγουν γιὰ τὴν Ἀργεντινὰ, μὲ τὴν ἐλπίδα μιᾶς καλύτερης τύχης. Ἐκεῖ ὅμως γνωρίζουν ἀλὸ ἀπὸ σκληρὴ ἀπορφάνεψη καὶ γρήγορα γυρίζουν πάλι στὸ Παρίσι. Κάποια προσφάθεια νὰ ξαναγυρίσουν στὴν πατρίδα τους, στὴν Οὐγγαρία, δὲν ἔχει καλύτερη τύχη. Σὲ λίγο βρίσκονται πάλι ἐγκατεστημένοι στὸ πολὺ τοὺς γνωρίζουν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὸ δρόμο κ' Ὁ Γάτος - ποὺ - ψαρεύει - στὸ Παρίσι. Ἡ Ἄννα ἀρνεῖται νὰ παντρευτεῖ κάποιο Γερμανὸ ποὺ διωρίσθηκε καθηγητὴς στὴ Νέα Ὑόρκη. Μένει γουντοκόρη καὶ ζεῖ μέσα στὴ δυστυχισμένη αὐτὴ ὁμάδα, ποὺ βρῆκε καταφύγιο στὸ Παρίσι.

Ἡ ζωή τους στάθηκε μιὰ διαρκὴς ἀγωνία. Προκάλεσαν ἄδικες ὑποψίες, ποὺ εἶχαν γι' ἀποτέλεσμα νὰ παυθοῦν ἀπὸ τὶς ἐπιχειρήσεις ποὺ δοῦλευαν. Ἡ αἰτία τῆς παρεξήγησης αὐτῆς στάθηκε πὰς δὲν κατόρθωσαν νὰ ἐγκλιματισθοῦν. Ἡ Ἄννα ἀνακαλύπτει ἐφευνιὰ, πὼς, ἂν καὶ δεκα χρόνια στὸ Παρίσι, ἡ οἰκογένειά της κ' ἡ ἴδια ἐμείναν ξένοι ἀπὸ τὴ γύρω τους ζωή. Καταλαβαίνει πὼς ἀνήκει στοὺς ἐξόριστους ἐκείνους ποὺ σδοῦν στὸ ξένο χῶμα, δίχως ν' ἀφήσουν ἴχνη πὼς διάβηκαν.

Ἀντίθετα, ἡ ἀδελφή της Κλὰρς καταρθόνει νὰ ἐγκλιματισθεῖ, δίχως νὰ χάσει τὴν προσωπικότητά της. Παντρεύεται κι' ὁ ἄντρας της θὰ σταθεῖ ὁ συνδετικὸς κρίκος, ποὺ οὔτε ὁ Βαράδας, οὔτε ἡ Ἄννα συνάντησαν. Ἡ ἐπιτυχία τῆς Κλὰρς κ' ἡ ἀποτυχία τῆς Ἄννας, στέκεται τὸ κεντρικὸ θρᾶμα τοῦ ἔργου τῆς Γιολάνδας Φέλδες.

ΓΑΛΛΙΑ

«Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΝΤΟΝΑΝΤΙΕ». ἕνα νέο μυθιστόρημα τοῦ Ζὰκ Σιμενόν.

Ἀρχίζει μ' ἕνα σπουνιὰ δρᾶμα: Ὁ ἀφοπλιστὴς Ὀσκὰρ Ντονανιέ, ποὺ αὐτοδημιούργησε τὸ ἑαυτό τον ἔκανε τὴν εὐτυχία ὁλόκληρης τῆς οἰκογένειάς τον, γένεται ἕνα Σαββατόβραδο φεύγοντας ἀπὸ τὸ γραφεῖο του γιὰ νὰ μὴ γυρίσει σπίτι του. Τὸ πτώμα του τὸ βρίσκουν τὴν ἑπόμενη Ἥμερα μέσα στὰ γεμάτο βοῦρκο βυθὸ τοῦ λιμανιοῦ Ντὲ Λὰ Ροσέλ. Ὁ συγγραφέας δὲν διευκολύζει ἀν πρόκειται γιὰ δυστύχημα, αὐκτοκτονία ἢ δολοφονία. Ἡ παράλειψη αὐτὴ δὲν ὀφείλεται σὲ μιὰ ἀπὴλὴ ἰδιοτροπία τοῦ συγγραφέα. Ὁ Σιμενὸν θέλησε ἡ αἰνιγματικὸς αὐτὸς θάνατος νὰ ἐπιδράσει σεὶς σχέσεις τῶν ἡρώων, καθὼς ἡ διαθήκη τοῦ Ντονανιὲ θὰ τοὺς περιορίσει τὴ ζωὴ καὶ τὴ δράση τους, μόσα σὲ ὅρια καθορισμένα ἀπὸ τὶς ἐνοικιάσεις ἀνειλήφτες του καὶ ἰδιοτροπίες του.

Φυσικὰ ἀπὸ τὸ σημεῖο αὐτὸ τὸ ἀνυπόστατο τοῦ Σιμενὸν πάιρνει κοινωνικὸ περιεχόμενο. Παρακολουθοῦμε τὴ γέφυρη καὶ μέσα σ' ἐλάχιστα χρόνια κατάπτωση τῆς οἰκογένειας Ντονανιὲ, ποὺ ὁ δημιουργός της νόμισε πὼς τὴν εἶχε ἐξασφαλίσει μέσα στὸν πύργο τῆς οἰκονομικῆς δύναμης ποὺ ὀρθοῦσε γι' αὐτή. Ἡ μηνάρα, ἀπὸ τὴν ἑπομένη τοῦ θανάτου του, δὲν σκέφτεται παρὰ πὼς καλύτερα νὰ διασκεδάσει τὴ χηρεία της.

Ὁ Μισέλ, ὁ πρωτότυπος γυιός, εἶναι ἕνας ἀσθενικὰ ἐρωτευμανής. Ἡ Μάρθα, ἡ κόρη κι' ὁ σύζυγός της Ὀλσεν, εἶναι ἀσήμαντα ὑποκείμενα. Ὁ νεώτερος γυιὸς κατέγεται ἀπὸ μιὰ ἔμμονη μυστικιστικὴ διάθεση νὰ ἐξαφανισεῖ. Ἡ οἰκογένεια Ντονανιὲ θὰ εἶχε δρεστικὰ καταστραφεῖ, ἂν ἡ Μαρεὶν, ἡ μικρότερη κόρη, δὲν παντρευόταν τὸν Φίλιππο Ντάγρενες.

Ὁ Ντάγρενες ὄχι μονάχα ἔσωσε ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴ καταστροφὴ τὴν οἰκογένεια Ντονανιὲ, μὰ μὲ χρήματα τοῦ φίλου του Ρὶκαντὲρτ ἐπέκτεινε τὶς ἐργασίες. Ἡ δράση τῶν ἐπιχειρήσεων αὐτῶν δὲν περιορίζεται πιὰ στὸ λιμάνι τῆς Ντὲ Λὰ Ροσέλ, ἐκτείνεται ὥς τὸ Παρίσι, ἀτ' ὅπου ὁ Φίλιππος Ντάγρενες διευθύνει μιὰ ὁμάδα ἀνθρώπων, ποὺ τοὺς μεταχειρίζεται καὶ τοὺς ἐκμεταλλεύεται ἐκ περιτροπῆς, γιὰ ν' ἀνέβει ὅσο μπορεῖ ψηλότερα.. Μεθυσμένος ὅμως ἀπὸ τὴ δύναμη ποὺ τοῦ δίνει πιὰ ἡ κοινωνική του θέση καὶ τὸ χρῆμα, διαπράτεει ἕνα σφάλμα ποὺ θὰ τὴ πλη-

ΙΣΤΟΡΙΑ ΦΟΒΕΡΗ

ΓΡΑΜΜΕΝΗ ΑΠΟ ΤΟ ΦΩΤΗ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

[ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὸ προηγούμενο]

Τότες ποὺ ξεμπαρκάρισε στὸν Παναμὰ ὁ Πέτρος Κρητικός, βρισκόνταν σ' αὐτὸ τὸ μέρος δυὸ Σπανιόλοι, ὁ Φραντζέσκος Πιζάρρος κι' ὁ Διέγκος Ἀλμάγκρος. Ἀνίσως κ' ἔβλεπε κανένας τὶ φτώχια τοὺς ἔδερνε, ποτὲς δὲ θὰ πίστευε σὲ πόση τιμὴ θὰν ἀνεβαίνανε. Κεῖνον τὸν καιρὸ τὰ ὀνόματὰ τους εἴτανε σὰν τὸ δικό μου καὶ σὰν τὸ δικό σου, ὕστερα ὅμως ἡ τρυμπέττα τῆς φήμης τὰ διαλάλησε στὴν οἰκουμένη. Τὸ χαρτὶ τῆς μοίρας ὡστόσο εἶχε κάτω κάτω κ' ἄλλα γράμματα σκοτεινιασμένα, γιατὶ πεθάνανε κ' οἱ δυὸ τους μὲ τὸ μαγαίρι· κ' ὄχι μονοχᾶ αὐτοὶ οἱ πρωτοστάτορες, ἀλλὰ κι' ὅσοι περάσανε στὴν Ἀμερικὴ, ὅσοι σφάξανε κ' ὅσοι ρημάξανε, ὅλοι τους παραδώσανε τὴ ψυχὴ τους μὲ σκοτωμό. Πολλοὶ ἀπὸ δαύτους τρυπηθήκανε μὲ κοντάρια καὶ μὲ σαγίτες μαλαματένιες κ' ἀσημένιες, ἐπειδὴς οἱ ντόπιοι Ἀμερικανοὶ δὲν εἶχανε σίδερο γιὰ νὰ κάνουνε ἅρματα, λὲς κ' εἴτανε ἀπὸ θεῖα ὀργὴ νὰ θανατωθοῦνε μὲ τὸ χρυσάφι καὶ μὲ τ' ἀσήμι, ποὺ γιὰ δαῦτα κάνανε σὰ μανιακοί. Γιὰ ἕνα κομμάτι μάλαμα σφάζανε πενῆντα κ' ἑκατὸ ἀνθρώπους. Καὶ θέλει πιάσει τὸν ἄνθρωπο ἀκόμα πειὸ μεγάλη ἀγανόγτηση, ἀνίσως καὶ συλλογιστεῖ πὼς τοῦτα τὰ πετρόκαρδα τέρατα προσκυνούσανε τὸ σταυρὸ καὶ φχαριστούσανε τὸ Χριστὸ, ὅποτε πετυχαίνανε τὰ σκέδιά τους, καὶ κλαίγανε κ' εἴτανε τέλος σὰν παλιαβοί. Ὀργὴ ἔπεσε ἀπάνω τους, ὁ προστάτης τους ὁ διάβολος ἔσπειρε τριβόλους ἀναμεσά τους, τοὺς ἔπιασε λύσσα καὶ σφάζανε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. Φρίκη φρίξανε οἱ δύστυχοι οἱ Ἀμερικάνοι, καὶ λέγανε πὼς ἡ κόλαση ἀνοίξε τὸ στόμα της καὶ τοὺς ξέρασε, βλέποντας νὰ ξεσκίζει ἀδερφὸς τὸν ἀδερφό του. Γενεὰ καταραμένη, τίποτα δὲν ἀπόμεινε πίσω της, πωρικτὸς ἢ κακία. Οἱ Πιζάρροι σκορπίσανε γύρω τους τὴν κατάρα. Ἀπάνου ἀπὸ 150 καπετανοὶ σκοτωθήκανε συναμεταξύ τους. Κι' αὐτὰ τὰ βοάχια ξεριζωθήκανε ἀπὸ τὴ μανία ποὺ σπείρανε οἱ Πιζάρροι. Ὅ,τι κατωμένο γένος, ἄδικο, περήφανο καὶ παραδόπιστο! «Διήρπαζαν τὸ ἀργύριον, διήρπαζον τὸ χρυσίον, καὶ οὐκ ἦν πέρας τοῦ κόσμου αὐτῆς». Ἀρπάξανε τὸ χρυσάφι, ἁρπάξανε τ' ἀσήμι κι' ὅμως δὲν κράζει ἀνθρωπὸς πὼς ἐπλούτησε καὶ ἀνεπαυτήκανε ἀπὸ τὴ φωτιὰ ποὺ τοὺς ἔκαιγε. Μήπως δὲν κράζει ὁ προφήτης Ναοὺμ «Ἐκτινάγμὸς καὶ ἀνοσοτεναγμὸς καὶ ἐκβρασμός, καὶ ὑπόλυσις γονάτων, καὶ ὀδύνες ἐπὶ πᾶσαν ὀσφύν, καὶ τὸ πρόσωπον πάντων ὡς πρόσκαυμα χύτρας». Καὶ κεῖνα τὰ λόγια ποὺ λένε γιὰ τὴ Νινεβί, δὲ θαρρεῖ κανένας πὼς τὰ πῆγε γιὰ τὴν ἄσπρη φυλὴ ποὺ πῆγε καὶ ξολόθρεψε ἀνθρώπους ἄκακους γιὰ νὰ λησταῖνει τὴ χώρα τους; «Πόρνη καλὴ καὶ ἐπίχαρις, ἡγουμένη φαρμάκων, ἡ πωλοῦσα ἔθνη ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῆς, καὶ φυλὰς ἐν τοῖς φαρμάκοις αὐτῆς.»

Οἱ ἀνθρωποὶ ποῦγανε υαξευτεῖ στὸν Παναμὰ εἴτανε τοῦ σκοινιοῦ καὶ τοῦ παλοκιοῦ, τυχοκυνηγοί, δίχως τέχνη, δίχως προκοπή, ἀδικημένοι τῆς τύχης. Οἱ πειὸ πολλοὶ εἴτανε στρατιῶτες, κ' ἐπειδὴς δὲ βρίσκανε πειὰ δουλειὰ στὶς παλιὲς χῶρες, πέρνανε τὰ μάτια τους καὶ πηγαίνανε στὰ καινούρια μέρη. Ἂν βγάλεις στὴ μπάντα λίγους Ἰταλιάνους, λίγους γραικοὺς καὶ κάτι μαλτέζους, ὅλοι οἱ ἄλλοι εἴτανε Σπανιόλοι.

Ὁ Πιζάρρος ἀπὸ μικρὸς εἴτανε τσιγαρισμένος ἀπὸ τὴ φτώχεια, δὲν εἶχε ἄλλο ἀπὸ μιὰ παλιοκάπα ποὺ φοροῦσε καὶ τἀρμάτα του. Σὰν εἴτανε παιδί, φύλαγε γουρούνια στὸ χωριό του. Ἀπὸ τὴ γοντοκεφαλιὰ του δὲ μπόρεσε ποτὲς νὰ μάθει νὰ γράφει τόνομά του· ἴσαμε ποὺ πέθανε ἀπόμεινε ξύλο ἀπελέκητο. Τότες ποὺ πιάσανε οἱ Σπανιόλοι στὸ Περοῦ τὸ βασιλιὰ Ἀταχουάλπα καὶ τὸν εἶχανε φυλακωμένον, μέσα σὲ λίγες μερὲς ἔμαθε νὰ παίζει στὰ ζάρια καὶ νὰ γαιρετᾶ σπανιόλικα. Εἴτανε ἕνας σπανιόλος ἀξίωματικὸς ,ἀλὸς ἄνθρωπος κ' ὁ Ἀμερικάνος τὸν ἀγάπησε πολύ. Μιὰ μέρα τὸν παρακάλεσε νὰ γράψει ἀπάνου στὸ μεγάλο νῦγι του τόνομα τ' ἀληθινοῦ Θεοῦ· ὁ ἄλλος τὄγραψε κι' ὁ Ἀταχουάλπας ἔπισσε καὶ τὄβλεγκε σὲ κάθε σπανιόλο ποὺ πάγαινε νὰ τὸν δεῖ, κι' ἀπὸ τὴ χαρὰ του ἔκανε σὰ μωρὸ, ἀκούγοντας νὰ τὸ διαβάζει ὁ κοθένας τους, γιατὶ οἱ Περουβίανοι δὲν εἴχανε γράμματα. Πῆγε κι' ὁ καπετὰν Πιζάρρος νὰ τὸν δεῖ κ' εὐτὺς τοῦδειξε τὸ ὄνομ του γιὰ νὰ διαβάσει τὰ γράμματα. Ἀλλὰ ὁ Πιζάρρος δὲν ἤξερε νὰ τὸ διαβάσει καὶ φουρκίστηκε, ἀπ' ὅλους τοὺς στρατιῶτες μονάγα ὁ καπετάνιος δὲν ἤξερε νὰ τὸ διαβάσει, καὶ ταπεινώθηκε μπροστὰ σ' ἕναν ἀγριάνθρωπο εἰδωλολάτρη.

"Οση μάθηση τοῦλειπε, ἄλλο τόσο ἀντρειωμένη καρδιὰ καὶ γερὸ κορμὶ τοῦχε χαρισμένα ἡ φύση. Μιὰ μέρα λοιπὸν ἀπαρτήσε τὰ γουρούνια καὶ πῆρε τὰ μάτια του καὶ πέρασε στὴν Ἀμερικὴ. Ἐκεῖ πέρα βρέθηκε μὲ τὸν Ἀλμάγκορο, ποὺ γὲ φτώχεια τρισχειρότερη. Αὐτὸς δὰ ὁ δυστυχὴς δὲν εἶχε μήτε παρανόμι, μόνο εἶχε παρμένο τόνομα τοῦ χωριοῦ του ποὺ τὸ λέγανε Ἀλμάγκορι. Οἱ γονοί του εἴτανε πολὺ φτωχοί, φακὶρ φουκαράδες ποὺ λένε οἱ τοῦρκοι, καὶ μὴν ἔχανε τὰ τόνε θρέψουνε, τὸν ἀπαρατήσανε στοὺς δρόμους. Τὸν συμμαζέψανε κάτι ποιόψυχοι ἀνθρωποι, ποὺ μάθανε κάμποσα λίγα κολυβογράμματα, ἐπειδὴ εἴτανε ἐξυπνος. Βάκω λοιπὸν μὲ τὸ νοῦ σου, δυὸ τέτοιοι ἄνθρωποι νὰ γουνε τόσο κουράγιο, ὥστε νὰ θέλουνε σώνει καὶ καλὰ νὰ βροῦνε καινουρίες χῶρες, χωρὶς ἄλλη σερμαγιὰ, πάρεξ τὸ αἷμα τους. Ἀκούγανε γιὰ μιὰ γῶρα λεγόμενη Περοῦ, ποὺ τοῦ χρυσαφιοῦ. Κάμποσον καιρὸ τυραγνιστήκανε, ὡς ποὺ βρέθηκε ἕνας παπᾶς Λούκας, ποὺ γὲ πολὰ πλούτη, κ' ἤθελε νὰ κάνει κι' ἄλλα. Αὐτὸς λοιπὸν ἔβαλε κάτω τὰ λεφτά, κ' οἱ ἄλλοι τὴ ζωή τους. Ἀγοράσανε δυὸ καράβια, βάλανε μέσα καμμιὰ διακοσαριὰ στρατιῶτες, καμπόσα κανόνια καὶ λίγα ἄλογα, καὶ κάναν πανιά. Ἀρμενίσανε πολλὲς μέρες καὶ φτάξανε μὲ γίλια ἄσσανα σ' ἕνα μέρος ποὺ καθόνταναν ἀγριανθρώποι σέρτικοι καὶ δὲ θέλανε μὲ κανέναν τρόπο νὰ φιλιωθοῦνε μὲ τοὺς Σπανιόλους, μόνο σφεντονίζανε ἀπάνω τους σαγίτες καὶ πέτρες. Μιὰ σαγίτα ἔβγαλε τόνα τὸ μάτι τ' Ἀλμάγκορου. Παραπέρα ἤβρανε κάτι τόπους σκεπασμένους ἀπὸ βάλτα φοβερά, κ' οἱ ἀνθρωποι ζούσανε ἀπάνου στὰ δέντρα.

Τρία χρόνια ὁλάκερα παλαίψανε δίχως νὰ μπορέσουνε νὰ χωθοῦνε μέσα σ' αὐτὸ τὸ Περοῦ, στοιχειὰ τὸ φυλάγανε. Οἱ Σπανιόλοι δὲ γνωμίζανε ἀκόμα τί λογῆς ἄνεμοι φυσᾶνε σ' αὐτὰ τὰ μέρη καὶ διαλέξανε νὰ ταξιδέψουνε τὸ χειρότερον καιρὸ τοῦ χρόνου. Ποῦ νὰ διηγηθῶ αὐτὰ ποὺ πάθανε! Φουρτοῦνες, ἀνθρωποφάγοι θηριόγνωμοι, πεῖνα, βροχὴ κ' ἀρρώστεια. Ὁ Ἀλμάγκορος πῆγε καὶ ξανασπῆγε στὸν Παναμὰ γιὰ νὰ φέρει βοήθεια, μάζευε ὅποιον ἄνθρωπο εὕρισκε μπροστά του, φτάνει νὰ μὴν εἴτανε σκατάτης. Ὁ Πιζάρρος, γνιαστοῦς ἀνθρ

καλές τέχνες

ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΟΥ κ. ΣΠΥΡΟΥ Β. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

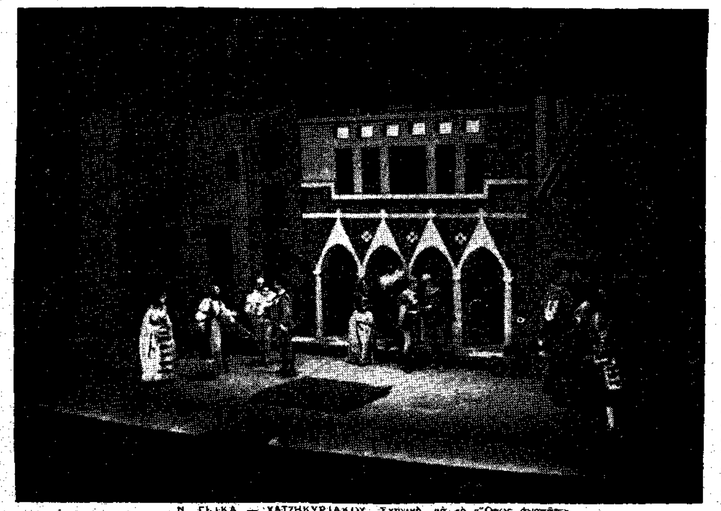

Ν. ΓΚΙΚΑ — ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ. Σκηνικὸ γιὰ τὸ «Ὅπως ἀγαπᾶτε».

Μπροστὰ στὸ κλειστὸ πανὶ τῆς αὐλαίας, τὸ βουβό, ποὺ ἡ κάθε πτυχή του κρύβει κάτι μιὰν ὑπόσχεση, ἕνα ἀκαθόριστο συναίσθημα προσμονῆς κυριεύει πάντα τοὺς θεατὲς καὶ κείνους ποὺ τοὺς φέρνει ὡς τὴν πλατεῖα τοῦ θεάτρου κάποια δίψα πνευματικὴ καὶ ὅσους ἀπὸ συνήθεια κοσμικὴ περνοῦνε τὶς ὧρες τῆς καλῆς γάνεψης καρφωμένοι γωρὶς λόγο σὲ μιὰ καρέκλα, ὄχι πάντα καὶ τόσο ἀναπαυτική. Στὸν καιρό μας καὶ μάλιστα στὸν τόπο μας ἡ αὐλαία σπάνια ἀνοίγει γιὰ τοὺς πρώτους. Τὸ ποᾶγμα μολοτοῦτο εἶναι ἄδικο καὶ γιὰ τοὺς δεύτερους. Τὸ ἀνεύθυνο τὸ κοινὸν ποὺ συνηθίσαμε νὰ τοῦ φορτώνουμε ὅλες τὶς ἁμαρτίες μας, ἔγει ἀποδείξει συγνὰ πὼς εἶναι πρόσφορο γιὰ μιὰ πνευματικὴ καλὴ ἐργεια. Θτάνει νὰ τοῦ δώσει κανεὶς τὸ καλύτερο. Τὴν ἀπλὴ αὐτὴ ἀλήθεια, τὴ γιλιοεπιμωμένη, τὴν ξαναφερε στὸ νοῦ μου ἡ γαρὰ ποὺ δοκιμάσα ἕνα ἀπὸ τὰ βράδυα τοῦτα, παρακολουθώντας τὸ «Ὅπως ἀγαπᾶτε» τοῦ Σαίκσπηρ στὸ θέατρο τῆς Μαο κας με σκηνο- σια τοῦ κ. Γιαννούλη Χαραντίδη καὶ σκηνογραφίες καὶ κοστούμια τοῦ ζωγράφου κ. Ν. Γκίκα Χατζηκυριάκου. Τὴ γαρὰ τοῦτη τὴν κάνει βαθύτερη ἡ διαίσθηση πὼς τὸ αἰσθητικὸ αὐτὸ παιγνίδι ποὺ ξετυλίγεται μὲ λόγο, κίνηση, γρῶμα, σγήματα ἀπάνω στὴ φωτισμένη σκηνή, ἐνώνει μὲ τὴν ἀκτινοβολία του σὲ μιὰ πλουσιὰ πνευματικὴ ἐπικοινωνία τὸ ἀνόμοιο πλῆθος τῆς σκοτεινῆς αἴθουσας. Εἶναι τοῦτο μιὰ κατάκτηση τοῦ καλοῦ θεάτρου καὶ ὅσοι πιστεύουνε σ' αὐτὸ πρέπει νὰ βοηθήσουνε στὸ νὰ κρατηθοῦν οἱ θέσεις ποὺ ἔγουν κερδηθεῖ. Αὐτὴ τὴ στιγμὴ δὲν εἶναι καιρὸς γιὰ τὴν ἐπιφύλαξη, τὴν ἀνάλυση καὶ τὴν κριτική. Ἄλλως τε γιὰ τοὺς ἠθοποιούς, τὸ σκηνοθέτη καὶ τὴν ἐργασία του μιλοῦνε οἱ ἀρμόδιοι. Ἀπὸ ἀφορμὴ τὴ δουλειὰ τοῦ κ. Ν. Γκίκα Χατζηκυριάκου στὴν ποιητικὴ κωμῳδία τοῦ Σαίκσπηρ, ἐνδιαιτοῦμαι πὼς θἄπρεπε ἡ στήλη αὐτὴ ν' ἀσγολεῖται μὲ τὸ αἰσθητικὸ πρόβλημα τοῦ θεατρικοῦ κοστουμιοῦ καὶ τῆς σκηνογραφίας, δύο στοιγείων σημαντικῶν τῆς σκηνικῆς ἔκφρασης. Καὶ τὸ ὅτι τὸ κοστοῦμι εἶναι ἡ ἐξωτερικὴ φόρμα τοῦ πνευματικοῦ περιεγόμενου τοῦ ἠθοῦ ρόλου καὶ τὸ σκηνικό, τὸ διαμορφωμένο ἀνάλογα μὲ τὶς ἀνάγκες τῆς σκηνικῆς δράσης, πρέπει νὰ μείνει τὸ φόντο ἢ τὸ ἐδάφο ποὺ θ' ἀναδείξει καὶ θὰ τονίσει τὸν ἠθοποιό, δὲν πάντεγη δωρεὰ τῶν πλουσίων ἔγουμε σημάδια πὼς ὅλοι τὸ παραδέγονται. Ἐκεῖνο ποὺ διαφεύγει συγνὰ ἀπὸ τοὺς ἐργάτες τοῦ θεάτρου εἶναι ἡ βασικὴ σκηνικὴ ἀρχὴ πὼς δὲν μπορεῖ ὁ ἠθοποιὸς νὰ παίζει ἀλλοιώτικα ἀπὸ τὸ ροῦχο του μέσα σ' ἕνα σκηνικὸ ποὺ τὸ ἀντικρύζει κι' ὁ ἴδιος τὶς περισσότερες φορὲς τὴ βραδυὰ τῆς παράστασης καὶ δὲν ξέρει ποῦ νὰ πατήσει καὶ ποῦ νὰ σταθεῖ. Μιὰ πλήρης καὶ ἰσορροπημένη ἑνότητα τῶν τόσο διαφορετικῶν στοιγείων: λόγου, κίνησης, κοστουμιοῦ μὲ τὸ σόλο, ἠθοποιοῦ μὲ ἠθοποιό, ἀτόμου καὶ συνόλου μὲ τὴ σκηνογραφία, σγηματικὴ καὶ γρωματική, εἶναι μιὰ πρωταγωνικὴ αἰσθητικὴ ἀπαίτηση τοῦ θεάτρου ποὺ σπάνια γαρήκαμε τὴν πραγμάτωσή της στὸν τόπο μας. Ὁ μακαρίτης Φῶτος Πολίτης, ποὺ πολέμησε μιὰν ὁλόκαιρη ζωὴ τὴν «ἐξωτερικὴ ρεζὶ» καὶ πίστευε στὴν κυρίαρχη δύναμη τοῦ ποιητικοῦ λόγου, ὅταν τοῦ ἔλαγε ἡ ἀνέγκη νὰ δουλέψει πάνω στὰ γεγονότα— καὶ τὰ γράμματα ἔλεγαν ΕΡΗΜΩΣΗ.

»Καὶ κοίταξα ψηλά, καὶ κεῖ στεκόταν ἕνας ἄνθρωπος πάνω στοῦ Βράγου τὴν κορφὴ καὶ γώ κρύφτηκα ἀνάμεσα στὰ γούφαρα, τὸ τί ἔκανε ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ν' ἀνασκαλύψω. Κι ἤτανε ὁ ἄνθρωπος ψηλὸς καὶ μεγαλόπρεπος, κι ἀπὸ τοὺς ὤμους ὡς τὰ πόδια ἤτανε σκεπασμένος μὲ τὴν τήβεννο τῆς ἀργαίας Ρώμης. Καὶ τοῦ προσώπου τοῦ οἱ γραμμὲς δὲν ξεγωρίζανε—μὰ τὰ γαρακτηριστικὰ του ἤτανε σάμπως μιᾶς θεότητας· γιατὶ ὁ μανδύας τῆς νύγτας καὶ τῆς καταγνιάς καὶ τῆς δροσιᾶς καὶ τῆς σελήνης εἶγεν ἀφήσει ἀσκέπαστα τῆς μορφῆς του τὰ γαρακτηριστικά. Κι ἤταν τὸ μέτωπό του ψηλὸ ἀπὸ σκέψη, καὶ τὸ μάτι του ἄγριο ἀπὸ ἔγνοια· καὶ στὰ λιγοστὰ γαρόκια ποὺ τοῦ αὐλάκωναν τὸ μάγουλο διάβασα ἐγὼ τοὺς θρύλους τῆς θλίψης καὶ τῆς κούρασης καὶ τῆς ἀηδίας γιὰ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ μιὰ βαθειὰ λαγτάρα μοναξιᾶς.

»Κι' ὁ ἄνθρωπος κάθησε πάνω στὸ βράγο κι ἀκούμησε στὸ γέρι τὸ κεφάλι του, καὶ κοίταξε τριγύρω τὴν ἐρήμωση. Κοίταξε κάτω ἐκεῖ στὴ γαμηλὴν ἀνήσυγη λίγμη καὶ ψηλὰ μὲς στὰ θεῶρατα πρεσαιώνια δέντρα, κι ἀκόμα ψηλότερα στὸν οὐρανὸ ποὺ θροοῦσε καὶ μὲς στὸ βαθυκόκκινο τὸ γρῶμα του. Καὶ μένα πέσανε τὰ μάτια μου σ' ἕναν πελώριο γκρίζο βράγο ποὺ ὀρθωνότανε κοντὰ στὴν ἀκροποταμιά, καὶ ποὺ τὸν φώτιζε τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ. Κι ὁ βράγος ἤταν γκρίζος, κι ἀψηλὸς καὶ φοβερός,—κι ὁ βράγος ἤταν γκρίζος. Πάνω στὴν δψη του ἤταν γράμματα γαραγμένα στὴν πέτρα· καὶ γώ προγώρησα μέσ' ἀπ' τὰ γούφαρων τὸ βάλτο, ὡς ὅτου ζύγωσα κοντὰ στὸν ὄγτο, γιὰ νὰ μπορέσω νὰ διαβάσω τὰ γράμματα πεγγραμένα στὴν πέτρα. Μὰ δὲν μπορόσα νὰ τὰ ξεδιαλύνω. Κι ἐνῶ ἤμουν ξαπλωμένος πίσω μές στὸ βάλτο, νὰ κι ἔλαμψε πιὸ κόκκινο ἀκόμα τὸ φεγγάρι καὶ στράφηκα ξανὰ καὶ κοίταξα πάνω στὸ βράγο καὶ πάνω στὰ γράμματα— καὶ τὰ γράμματα ἔλεγαν ΕΡΗΜΩΣΗ.

»Τότες ἐγὼ κατέβηκα μέσα στοῦ βάλτου τὰ κατάβαθα καὶ λάσπωσα πέρα μέσ' ἀπ' τῶν νούφαρων τὴν ἄγριαν ἐρημιὰ καὶ φύναξα πρὸς τοὺς ἱποποτάμους ποὺ κατοικεύσαν στ' ἄντρα μέσα στοῦ βάλτου τὰ κατάβαθα. Κι ἄκουσαν τὴν ἐπίκλησή μου οἱ ἱποποτάμοι, κι ἤρθανε, μὲ τὸ βεεμώθ, ὡς τὸ ριζὸ τοῦ βράγου, κι οὐρλιασαν γοερὰ καὶ τρομαγτικὰ κάτω ἀπὸ τὸ φεγγάρι. Καὶ γώ ἤμουν ξαπλωμένος δίπλα ἐκεῖ μές στὸν κουψώνα μου καὶ ποσσεγα τὸ τί ἔκανε ὁ ἄνθωπος. Κι ὁ ἄνθρωπος ἔτσελε στὴ μοναξιά· —τὰ ἡ νύγτα διάβαι νε, καὶ κεῖνος καθότανε πάνω στὸ βράγο.

»Τότες ἐ γ' ὡ καταρσα τη κ τὰ στειγεῖα μὲ τὴν κατάσα τῆς ἀναστάτω σ η ς· καὶ μιὰ τρικυμία τρισάγρια ἐξέπασε στὰ οὐράνια,ὅπου πρωτήτερα δὲ διάβαινε ἀνεμος. Κι ἔγινε ὁ οὐρανὸς πελιδνὸς ἀπ' τὴν ὀργὴ τῆς τριγωμίας κι ἡ βροχὴ ἔδερνε τὸ κεφάλι τοῦ ἀνθρώπου καὶ κατηφόρισαν τὰ ρέματα τοῦ ποταμοῦ κι ἄφρισε λυσσασμένο τὸ ποτάμι καὶ κράξανε στριγγὰ στὴν κοίτη τους τὰ νούφαρα καὶ μπρὸς στὸν ἄνεμο κατρακύλησε τὸ δάσος καὶ βρόνταξε ὁ κεραυνὸς κι' ἔπεσε τ' ἀστροπελέκι κ' ὁ βράγος συθέμελα τρανταγτήκε. Καὶ γώ ἤμουν ξαπλωμένος ἐκεῖ μές στὸν κρυψῶνα μου καὶ πρόσεγα τὸ τί ἔκανε ὁ ἄνθρωπος. Κι ὁ ἄνθρωπος ἔτρεμε στὴ μοναξιά·—μὰ ἡ νύγτα διάβαινε καὶ κεῖνος καθότανε πάνω στὸ βράγο.

»Τότες ἐγὼ ἀργίστηκα καὶ κατοράστηκα, μὲ τὴν κατάρα τῆς σιωπῆς, τὸ ποτάμι καὶ τὰ νούφαρα καὶ τὸν ἄνεμο καὶ τὸ δάσος καὶ τὸν οὐρανὸ καὶ τὸν κεραυνὸ καὶ τῶν γεύφαρων τοὺς στειγαγμούς. Κι ἔμειναν κατραμένα καὶ σωπασαν. Κι ἔπαψε ἡ σελήνη ν' ἀνεβαίνει, τριλλίζοντας, τὸ μονοπάτι της ἀστρου οὐρανὸ κι ἔσβησε πέρα ὁ κεραυνὸς καὶ δὲν ἀνάλαμψε τ' ἀστροπελέκι κι ἀσάλευτα κοεμάστηκαν τὰ σγοινὰ τὰ νερὰ γαμήλωσαν στὴ στάθμη τους καὶ μείνανε κι ἔπαψαν νὰ λικνίζουνται τὰ δέντρα καὶ πιὰ δὲ στέναξαν τὰ νούφαρα καὶ τὸ μουρμούρισμά τους πιὰ δὲν ἀκούστηκε ἀπ' ἀνάμεσά τους, μήτ' ἕνας ἦχος ἤγου σ' ὅλη ὡς πέρα τὴν πλατειὰν ἀπέραντη Ἐρημο. Καὶ κοίταξα πάνω στὰ γράμματα τοῦ βράγου κι εἶγον ἀλλάξει— καὶ τὰ γράμματα ἔλεγαν ΣΙΩΠΗ.

»Καὶ μέγα πέσανε τὰ μάτια μου στὸ πρόσωπο τοῦ ἀνθρώπου κι ἤταν τὸ πρόσωπό του ἀγγὸ ἀπ' τὸν τρόμο. Καὶ βιαστικὰ σήκωσε ἀπὸ τὸ γέρι τὸ κεφάλι του κι ὀρθώθηκε στὸ βράγο πάνω κι ἀφουγκράστηκε. Ὅμως φωνὴ δὲν ἀκουγόταν σ' ὅλη ὡς πέρα τὴν πλατειὰν ἀπέραντη Ἐρημο, καὶ πάνω στὸ βράγο τὰ γράμματα ἔλεγαν ΣΙΩΠΗ. Κι ὁ ἄνθρωπος ἀνατρίγιασε κι ἔστρεψε ἄλλοῦ τὸ πρόσωπό του κι ἔφυγε πέρα μακρυὰ μὲ βιάση, ὡς ποὺ ποτὲ πιὰ τώρα δὲν τὸν εἶδα».

. . . . . .

Λοιπὸν τρανὲς ὑπάγγουνε ἱστορίες μὲς στὰ βιβλία τῶν Μάγων —στὰ σιδερόδετα, μελάγγολα βιβλία τῶν Μάγων. Μέσα ἐκεῖ, λέω, ὑπάργουνε ἱστορίες πανώρηες γιὰ τὸν Οὐρανὸ καὶ γιὰ τὴ Γῆ καὶ γιὰ τὴν ἀγγια θάλασσα—καὶ γιὰ τ' ἀγερικὰ ποὺ κυβγο καὶ πάνω στὰ γράμματα— ξιά· — μὰ ἡ νύγτα διάβαινε, καὶ κεῖνος καθότανε πάνω στὸ βράγο.

»Τότες ἐγὼ κατέβηκα μέσα στοῦ βάλτου τὰ κατάβαθα καὶ λάσπωσα πέρα μέσ' ἀπ' τῶν νούφαρων τὴν ἄγριαν ἐρημιὰ καὶ φύναξα πρὸς τοὺς ἱποποτάμους ποὺ κατοικεύσαν στ' ἄντρα μέσα στοῦ βάλτου τὰ κατάβαθα. Κι ἄκουσαν τὴν ἐπίκλησή μου οἱ ἱποποτάμοι, κι ἤρθανε, μὲ τὸ βεεμώθ, ὡς τὸ ριζὸ τοῦ βράγου, κι οὐρλιασαν γοερὰ καὶ τρομαγτικὰ κάτω ἀπὸ τὸ φεγγάρι. Καὶ γώ ἤμουν ξαπλωμένος δίπλα ἐκεῖ μές στὸν κουψώνα μου καὶ ποσσεγα τὸ τί ἔκανε ὁ ἄνθωπος. Κι ὁ ἄνθρωπος ἔτρεμε στὴ μοναξιά· —μὰ ἡ νύγτα διάβαινε καὶ κεῖνος καθότανε πάνω στὸ βράγο.

»Τότες ἐ γ' ὡ καταρσα τη κ τὰ στειγεῖα μὲ τὴν κατάσα τῆς ἀναστάτω σ η ς· καὶ μιὰ τρικυμία τρισάγρια ἐξέπασε στὰ οὐράνια,ὅπου πρωτήτερα δὲ διάβαινε ἀνεμος. Κι ἔγινε ὁ οὐρανὸς πελιδνὸς ἀπ' τὴν ὀργὴ τῆς τριγωμίας κι ἡ βροχὴ ἔδερνε τὸ κεφάλι τοῦ ἀνθρώπου καὶ κατηφόρισαν τὰ ρέματα τοῦ ποταμοῦ κι ἄφρισε λυσσασμένο τὸ ποτάμι καὶ κράξανε στριγγὰ στὴν κοίτη τους τὰ νούφαρα καὶ μπρὸς στὸν ἄνεμο κατρακύλησε τὸ δάσος καὶ βρόνταξε ὁ κεραυνὸς κι' ἔπεσε τ' ἀστροπελέκι κ' ὁ βράγος συθέμελα τρανταγτήκε. Καὶ γώ ἤμουν ξαπλωμένος ἐκεῖ μές στὸν κρυψῶνα μου καὶ πρόσεγα τὸ τί ἔκανε ὁ ἄνθρωπος. Κι ὁ ἄνθρωπος ἔτρεμε στὴ μοναξιά·—μὰ ἡ νύγτα διάβαινε καὶ κεῖνος καθότανε πάνω στὸ βράγο.

»Τότες ἐγὼ ἀργίστηκα καὶ κατοράστηκα, μὲ τὴν κατάρα τῆς σιωπῆς, τὸ ποτάμι καὶ τὰ νούφαρα καὶ τὸν ἄνεμο καὶ τὸ δάσος καὶ τὸν οὐρανὸ καὶ τὸν κεραυνὸ καὶ τῶν γεύφαρων τοὺς στειγαγμούς. Κι ἔμειναν κατραμένα καὶ σωπασαν. Κι ἔπαψε ἡ σελήνη ν' ἀνεβαίνει, τριλλίζοντας, τὸ μονοπάτι της ἀστρου οὐρανὸ κι ἔσβησε πέρα ὁ κεραυνὸς καὶ δὲν ἀνάλαμψε τ' ἀστροπελέκι κι ἀσάλευτα κοεμάστηκαν τὰ σγοινὰ τὰ νερὰ γαμήλωσαν στὴ στάθμη τους καὶ μείνανε κι ἔπαψαν νὰ λικνίζουνται τὰ δέντρα καὶ πιὰ δὲ στέναξαν τὰ νούφαρα καὶ τὸ μουρμούρισμά τους πιὰ δὲν ἀκούστηκε ἀπ' ἀνάμεσά τους, μήτ' ἕνας ἦχος ἤγου σ' ὅλη ὡς πέρα τὴν πλατειὰν ἀπέραντη Ἐρημο. Καὶ κοίταξα πάνω στὰ γράμματα τοῦ βράγου κι εἶγον ἀλλάξει— καὶ τὰ γράμματα ἔλεγαν ΣΙΩΠΗ.

»Καὶ μέγα πέσανε τὰ μάτια μου στὸ πρόσωπο τοῦ ἀνθρώπου κι ἤταν τὸ πρόσωπό του ἀγγὸ ἀπ' τὸν τρόμο. Καὶ βιαστικὰ σήκωσε ἀπὸ τὸ γέρι τὸ κεφάλι του κι ὀρθώθηκε στὸ βράγο πάνω κι ἀφουγκράστηκε. Ὅμως φωνὴ δὲν ἀκουγόταν σ' ὅλη ὡς πέρα τὴν πλατειὰν ἀπέραντη Ἐρημο, καὶ πάνω στὸ βράγο τὰ γράμματα ἔλεγαν ΣΙΩΠΗ. Κι ὁ ἄνθρωπος ἀνατρίγιασε κι ἔστρεψε ἄλλοῦ τὸ πρόσωπό του κι ἔφυγε πέρα μακρυὰ μὲ βιάση, ὡς ποὺ ποτὲ πιὰ τώρα δὲν τὸν εἶδα».

. . . . . .

Λοιπὸν τρανὲς ὑπάγγουνε ἱστορίες μὲς στὰ βιβλία τῶν Μάγων —στὰ σιδερόδετα, μελάγγολα βιβλία τῶν Μάγων. Μέσα ἐκεῖ, λέω, ὑπάργουνε ἱστορίες πανώρηες γιὰ τὸν Οὐρανὸ καὶ γιὰ τὴ Γῆ καὶ γιὰ τὴν ἀγγια θάλασσα—καὶ γιὰ τ' ἀγερικὰ ποὺ κυ-

[ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 13]

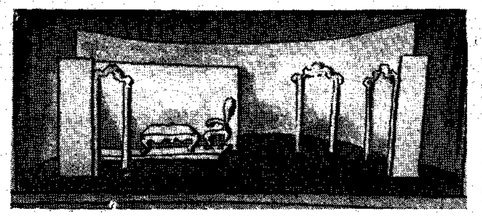

Σ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ. Σκηνικὸ γιὰ τὸν «Κατὰ φαντασίαν ἀσθενῆ».

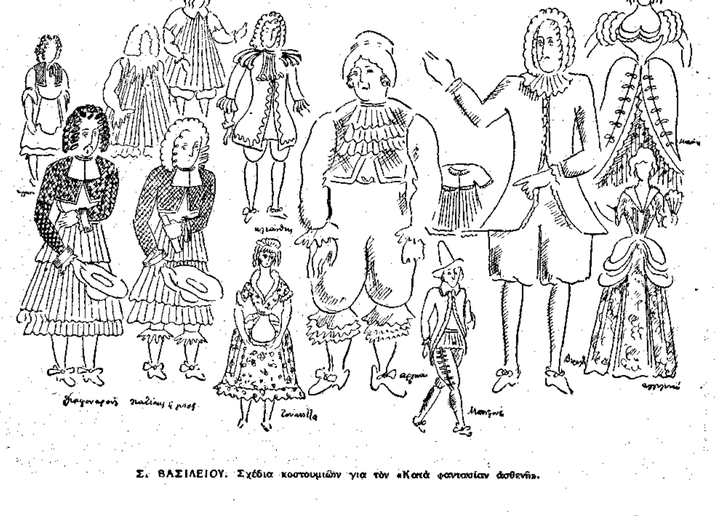

Σ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ. Σχέδια κοστουμιῶν γιὰ τὸν «Κατὰ φαντασίαν ἀσθενῆ».

[ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 13]

ΕΔΓΑΡ ΑΛΛΑΝ ΠΟΕ

ΣΙΩΠΗ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΟΥ κ. Ν. ΣΗΜΗΡΙΩΤΗ

Εἴδουσιν δ' ὀρθὸν κορυφαί τε καὶ φάραγγες. Πρδωνές τε καὶ γαράδρια.
Ἀλωμάν. (60(10). 646)

«Ἄκουσέ με, εἶπε ὁ Δαίμονας, ἀκουμπώντας τὸ γέρι του στὸ κεφάλι μου πάνω. Ἡ γώρα ποὺ λέω εἶνε μιὰ φριγτὴ γώρα στὴ Λιβύη, κοντὰ στὶς ὄγθες τοῦ ποταμοῦ Ζαΐρα. Καὶ δὲν ὑπάρχει ἐκεῖ γαλήνη, οὔτε σιωπή.

»Τὰ νερὰ τοῦ ποταμοῦ ἔγουν ἕνα θειάφινο κι ἀρρωστημένο γρῶμα· καὶ δὲν κυλᾶνε πέρα κατὰ τὴ θάλασσα, μονάγα ἀναργιοῦν γιὰ πάντα καὶ γιὰ πάντα κάτω ἀπὸ τὸ πορφυρὸ τοῦ ἥλιου μάτι μὲ μιὰ κίνηση πιλυτάραγη καὶ σπασμωδική. Γιὰ μίλια πολλὰ ἀπὸ τὸ κάθε πλάϊ τῆς βαλτωμένης κοίτης τοῦ ποταμοῦ ἁπλώνεται γλωμὴ μιὰ ἔρημος ἀπὸ γιγάντια νούφαρα. Στενάζουνε τὸ ἕνα στ' ἄλλο σὲ τούτη τὴ μοναξιά, κι ὀρθώνουνε στὸν οὐρανὸ τοὺς ἀψηλοὺς, φασματικοὺς λαιμούς τους καὶ γέγουν πέρα δώδε τὰ αἰωνόβια κεφάλια τους. Κι' ἀπὸ βαθιὰ τους κάποιο ἀκαθόριστο μουρμούρισμα ἀναδίνεται, σὰν τὸ φλοῖσβο ἑνὸς νεροῦ ὑποχθόνιου. Καὶ στενάζουνε τὸ ἕνα στ' ἄλλο.

»Μὰ ὁπὸ βασίλειό τους ἕνας φραγμὸς ὑψώνεται — ὁ φραγμὸς τοῦ σκοτεινοῦ, τρομαγτικοῦ, παγύφηλου δάσους. Ἐκεῖ, καθώς τὰ κύματα γύρω ἀπὸ τὶς Ἑβρίδες, ἀδιάκοπα σαλεύουν τὰ πυκνὰ γαμόλλαδα. Ὅμως ἀγέρας δὲ διαβαίνει μές στὰ οὐράνια. Καὶ τὰ θεόρατα, προαιώνια δέγτρα παγτοτεινὰ λικνίζουνται δῶ καὶ κεῖ, μὲ ἀγὸ μεγάλο σὰν ἀπὸ συντρίμμια. Κι ἀπ' τὶς κορφές τους τὶς ψηλὲς στάλα τὴ στάλα κυλοῦν ἀτέλειωτα οἱ δροσοσταλίδες. Καὶ κοντὰ στὶς ρίζες τους παρέξενα φαρμακερὰ λουλούδια γέργουν στριφογυρνῶντας σὲ ταραγμένον ὕπνο. Καὶ πάνω-θέ τους, μ' ἕνα συρτὸ κι ὁλόγυρο θρόισμα, τὰ γκρίζα σύγνεφα ὁλοένα ὁρμοῦν κατὰ τὴ δόση, ὡς ποὺ κυλοῦνε, καταρράγτης, πάνω ἀπ' τὸ ὁρίζοντα τὸ φλογισμένο τοῦγο. "Ομως ἀνέμος δὲ διαβαίνει μὲς στὰ οὐράνια. Καὶ κοντὰ στοὺς ὄγτους τοῦ ποταμοῦ Ζαΐρα δὲν ὑπάρχει οὔτε γαλήνη, οὔτε σιωπή.

»Ἤτανε νύγτα, κι ἔπεφτε ἡ βρογή· καὶ πεφτοντας ἤταν βροχή, μὰ ἀφοῦ εἶγε πέσει, γινόταν αἷμα. Καὶ γὼ στεκόμουνα στὸ βάλτο ἀνάμεσα στὰ ὁλόρθα νούφαρα κι ἔπεφτε πάνω στὸ κεφάλι μου ἡ βρογή—καὶ στέναζαν τὰ νούφαρα τὸ ἕνα στ' ἄλλο μὲς στῆς ἐρήμωσής τους τὴν ἐπιπονόμητρα.

»Καὶ ξάφνου μέσ' ἀπ' τὴν ἀγνὴν ἔντροπη ὁμίχλη ἀνέβη τὸ φεγγάρι, κι ἤτανε βαθυκόκκινο τὸ γρῶμα του. Καὶ μένα πέσανε τὰ μάτια μου σ' ἕναν πελώριο γκρίζο βράγο ποὺ ὀρθωνότανε κοντὰ στὴν ἀκροποταμιά, καὶ ποὺ τὸν φώτιζε τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ. Κι ὁ βράγος ἤταν γκρίζος, κι ἀψηλὸς καὶ φοβερός,—κι ὁ βράγος ἤταν γκρίζος. Πάνω στὴν δψη του ἤταν γράμματα γαραγμένα στὴν πέτρα· καὶ γὼ προγώρησα μέσ' ἀπ' τῶν νούφαρων τὸ βάλτο, ὡς ὅτου ζύγωσα κοντὰ στὸν ὄγτο, γιὰ νὰ μπορέσω νὰ διαβάσω τὰ γράμματα πεγγραμένα στὴν πέτρα. Μὰ δὲν μπορόσα νὰ τὰ ξεδιαλύνω. Κι ἐνῶ ἤμουν ξαπλωμένος πίσω μές στὸ βάλτο, νὰ κι ἔλαμψε πιὸ κόκκινο ἀκόμα τὸ φεγγάρι καὶ στράφηκα ξανὰ καὶ κοίταξα πάνω στὸ βράγο καὶ πάνω στὰ γράμματα— καὶ τὰ γράμματα ἔλεγαν ΕΡΗΜΩΣΗ.

»Καὶ κοίταξα ψηλά, καὶ κεῖ στεκόταν ἕνας ἄνθρωπος πάνω στοῦ Βράγου τὴν κορφὴ καὶ γὼ κρύφτηκα ἀνάμεσα στὰ γούφαρα, τὸ τί ἔκανε ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ν' ἀνασκαλύψω. Κι ἤτανε ὁ ἄνθρωπος ψηλὸς καὶ μεγαλόπρεπος, κι ἀπὸ τοὺς ὤμους ὡς τὰ πόδια ἤτανε σκεπασμένος μὲ τὴν τήβεννο τῆς ἀργαίας Ρώμης. Καὶ τοῦ προσώπου τοῦ οἱ γραμμὲς δὲν ξεγωρίζανε—μὰ τὰ γαρακτηριστικὰ του ἤτανε σάμπως μιᾶς θεότητας· γιατὶ ὁ μανδύας τῆς νύγτας καὶ τῆς καταγνιάς καὶ τῆς δροσιᾶς καὶ τῆς σελήνης εἶγεν ἀφήσει ἀσκέπαστα τῆς μορφῆς του τὰ γαρακτηριστικά. Κι ἤταν τὸ μέτωπό του ψηλὸ ἀπὸ σκέψη, καὶ τὸ μάτι του ἄγριο ἀπὸ ἔγνοια· καὶ στὰ λιγοστὰ γαρόκια ποὺ τοῦ αὐλάκωναν τὸ μάγουλο διάβασα ἐγὼ τοὺς θρύλους τῆς θλίψης καὶ τῆς κούρασης καὶ τῆς ἀηδίας γιὰ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ μιὰ βαθειὰ λαγτάρα μοναξιᾶς.

»Κι' ὁ ἄνθρωπος κάθησε πάνω στὸ βράγο κι ἀκούμησε στὸ γέρι τὸ κεφάλι του, καὶ κοίταξε τριγύρω τὴν ἐρήμωση. Κοίταξε κάτω ἐκεῖ στὴ γαμηλὴν ἀνήσυγη λίγμη καὶ ψηλὰ μὲς στὰ θεόρατα πρεσαιώνια δέντρα, κι ἀκόμα ψηλότερα στὸν οὐρανὸ ποὺ θροοῦσε καὶ μὲς στὸ βαθυκόκκινο φεγγάρι. Καὶ γὼ ἤμουν ξαπλωμένος δίπλα ἐκεῖ, κρυμμένος μὲς στὰ νούφαρα, καὶ πρόσεγα τὸ τί ἔκανε ὁ ἄνθρωπος. Κι ὁ ἄνθρωπος ἔτρεμε στὴ μοναξιά· —μὰ ἡ νύγτα διάβαινε καὶ κεῖνος καθότανε πάνω στὸ βράγο.

»Κι ὁ ἄνθρωπος ἔστρεψε τὴν προσοχή του ἀπ' τὸν οὐρανὸ καὶ κοίταξε τὸ φριγτὸ ποταμὸ Ζαΐρα καὶ τὰ κίτρινα φοβερὰ νερά, καὶ τὶς γλωσὲς λεγεῶνες ἀπὸ νούφαρα. Κι ἀφουγκράστηκε τῶν νούφαρων τοὺς στεναγμοὺς καὶ τὸ μουρμούρισμα ποὺ μποροῦταν ἀπ' ἀνάμεσά τους· Καὶ γὼ ἤμουν ξαπλωμένος δίπλα ἐκεῖ μές στὸν κρυψῶνα μου καὶ πρόσεγα τὸ τί ἔκανε ὁ ἄνθρωπος. Κι ὁ ἄνθρωπος ἔτρεμε στὴ μοναξιά·

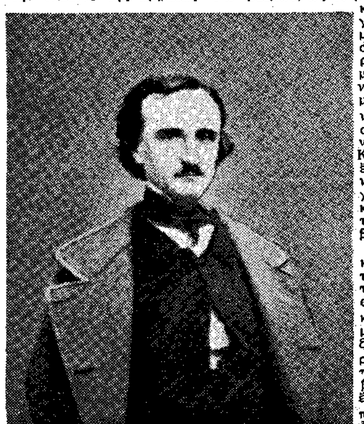

Ὁ Ἔντγκαρ Ἄλλαν Πόε, κατὰ φωτογραφία παρμένη στὶς 14 Νοεμβρ. ἐου 1848.

ΣΑΤΥΡΙΚΟΣ ΣΤΙΧΟΣ

Λαϊκὸν Πανεπιστήμιον
Χωρὶς ἕτερον προοίμιον

Ὅπως ὁ πνεύμων ἔγινε ἀέρα ν' ἀνατνέει,
ἔτσι τὸ μάτι πλάστηκε μέσα στὸ φῶς νὰ πλέει.
Κι' ὅμως τὰ σκοῦρα τὰ γυαλιὰ, μεσ' στοῦ φωτὸς τὴ γῶρα,
γιὰ πούλημα τὰ σέρνουνε μὲ καρροτσάκια τώρα.
Κι' ἐλιὲ πὼς πόθομε θαρρεῖς ὀμαδικὴ ὀφθαλμία
κ' ἡ καθεμιὰ κυρία,
γιὰ νὰ ἐμποδίσει τὶς μικρὲς ρυτίδες της στὸ μάτι,
σὲ σούρεπο μετέβαλε τὰ γαλανὰ τὰ πλάτη.
Κι' ἔτσι κόπσια στὸ Ζάππειον
προγέξες εἶπε σὲ κάποιον:
—Πῶς ἔγινε τώρα, λοιπόν, νὰ μὴ μ' ἀναγνωρίσεις;
Κι' αὐτὸς μὲ ὑποκλίσεις:
—Βγάλε ἀπ' τὰ μάτια ποὺ μιλοῦν τὰ σκοῦρα τὰ γυαλιά σου
καὶ δόσμου τα νὰ φυλαγτῶ ἀπὸ τὴν ἀντζιλιά σου.

ΤΟΞΟΤΗΣ

[ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 13]

ποίηση

ΑΝΟΙΧΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ

ΜΠΑΤΗΣ

Οὔτε καπνός, οὔτε πανὶ στὰ πελαγίσια βάθη.
Γοργὸ κοπάδι γλύστρησε στὸ πέλαγος κ' ἐγάθη.
Κ' ἕνα ἀγεράκι μαλακὸ τὸ κῦμα ποὺ ζαρώνει
σὴν ἐρημιὰ τῆς θάλασσας τὶς ξέρες στεφανώνει.

Βαθειὰ ζαρώνει μιὰ γραμμὴ τὰ γαλανὰ τὰ πλάτη,
σὰν δροσερὸ γαιρέτισμα τοῦ μακρυνοῦ τοῦ μπάτη.
Καὶ τὰ γαλάζια κύματα, τώρα ποὺ πῆρε ὁ ἀγέρας,
γελοῦν μὲ γίλια σπόματα μέσα στὸ φῶς τῆς μέρας.

ΑΛΕΚΟΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ

ΦΛΕΒΑΡΗΣ

Γλυστράει τὸ τραῖνο ρυθμικὰ κινοῦμενο καὶ τρέγει.
ὄξω στοὺς κάμπους ἀπαλὰ ὁ κρύος Φλεβάρης βρέχει,
βαρύς, μολύβι ὁ οὐρανὸς κι' ἡ ἀτέλειωτη πεδιάδα
φεύγει ἀπὸ τὸ παράθυρο πίσω μὲ γρηγοράδα.

Ἕνα σπιτάκι βιαστικὸν ἐδιάβηκε κι' ἐγάθη,
τὰ δέντρα κυνηγούμενα ἕνα ἕνα πᾶν στὰ βάθη.
πρασινισμένα τὰ σπαρτὰ τρέγουνε καὶ περνᾶνε
κι' ἐμπρὸς ἀπὸ τὰ μάτια μου ἀράδα... ἀράδα... πᾶνε.

Ποῦ πᾶν; τὸ τραῖνο ρυθμικὰ μὲ σέρνει καὶ ἡ καρδιά μου
μὲ τὶς γαρὲς ποὺ ἀλλάζουνε ὄψη ὁλοτρόγυρά μου
κάθε στγμὴ κι' ἄλλος καϋμὸς ποὺ τελειωμὸ δὲν ἔγει,
ὄξω στοὺς κάμπους ἀπαλὰ ὁ κρύος Φλεβάρης βρέγει...

ΝΙΚΟΣ ΣΑΝΤΟΡΙΝΑΙΟΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ "ΑΦΙΕΡΩΣΗ,,

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΟΥΣΚΙΝ

ΝΤΟΥΜΠΡΟΒΣΚΥ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Λ. Κ.

[ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΑΠΟ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ.— Ὁ Κύριλλος Πετρόβιτς Τρογεκούρωφ, πανίσχυρος κτηματίας τῆς περιοχῆς Ρωσσίας, τσακώνεται μὲ τὸν ξεπεσμένο γαιοκτήμονα καὶ ἀδελφικό του φίλο Ντουμπρόβσκυ. Γιὰ νὰ τὸν ἐκδικηθεῖ, κατορθώνει μὲ ἀνήθικα μέσα νὰ βγαλει δικαστικὴ ἀπόφαση, ποὺ ἐπεβίκαζε σ' αὐτὸν τὸ μοναδικό χτῆμα τοῦ Ντουμπρόβσκυ. Ἀπὸ τὴ σύγχυση τοῦ ὁ Ντουμπρόβσκυ πέφτει βαρειὰ ἀρρωστος καὶ χάνει τὰ λογικά του. Ἔρχεται ἀπὸ τὴν Πετρούπολη ἐκδικητής, ὁ γιὸς του, ὁ Βλαδίμηρος Ἀνδρέγιεβιτς Ντουμπρόβσκυ, ἀτρόμητο παλληκάρι εἴκοσι χρονῶν καὶ ἀπόφοιτος τῆς στρατωτικῆς σχολῆς. Ὁ πατέρας πέθανε σὲ λίγο. Τὴ μέρα τῆς κηδείας, ἐτσι γυρνοῦσε ἀπὸ τὸ νεκροταφεῖο, ὁ Βλαδίμηρος βρῆκε στὸ πατρικὸ χτῆμα τὶς ἀρχές, ποὺ ἤρτανε νὰ τὸ καταλάβουν ἐκ μέρους τοῦ Τρογεκούρωφ. Οἱ χωρικοὶ ἀνάσταται ὁρμοῦσε νὰ χτυπήσουνε τοὺς ἀποσταλμένους, ποὺ τρομαγμένοι κλειστήκανε μέσα στὸ σπίτι].

— Σταῦτε, εἶπε στοὺς χωρικοὺς ὁ Ντουμπρόβσκυ, χαντακώνετε καὶ τὸν ἑαυτό σας καὶ μένα. Νὰ πᾶτε σπίτια σας καὶ νὰ μ' ἀφήσετε ἥσυχο. Μὴ φοβᾶστε, ὁ Τσάρος εἶναι εὐσπλαχνικός, θὰ τὸν παρακαλέσω, δὲ θὰ μᾶς ἀδικήσει. "Ολοι μας εἴμαστε παιδιά του, ἀλλὰ πῶς νὰ τὸν παρακαλέσει κανεὶς γιὰ σᾶς, ὅταν ἀρχίζετε ταραχὲς καὶ ἀντάρσιες;

Ὁ λόγος τοῦ νεαροῦ Ντουμπρόβσκυ, ὁ ἀντίλαλος τῆς φωνῆς του καὶ τὸ μεγαλόπρεπο ὕψος, φέρανε τὸ ποθούμενο ἀποτέλεσμα. Ὁ λαὸς γαλήνεψε, διαλύθηκε, ἄδειασεν ἡ αὐλή. Οἱ ἀποσταλμένοι καθόντουσαν κλειδωμένοι μέσα στὸ σπίτι. Τέλος ὁ Σαμπάσκιν ἀνοιξε σιγὰ-σιγὰ τὴν πόρτα, βγῆκε στὸ σκαλοκέφαλο, καὶ μὲ ταπεινὲς ὀπόκλισες ἄρχισε νὰ εὐχαριστεῖ τὸ Ντουμπρόβσκυ γιὰ τὴν ἀγαθή του ἐπέμβαση.

Ὁ Βλαδίμηρος τὸν ἄκουε μὲ περιφρόνηση δίχως νὰ τοῦ ἀπαντᾶ τίποτε.

— Ἀποφασίσαμε, ἐξακολούθησεν ὁ πάρεδρος, μὲ τὴν ἄδειά σας, νὰ μείνουμε ἀνὰ διανυκτερεύουμε ἐδῶ πέρα. Σκοτείνιασε καὶ οἱ χωρικοί σας μποροῦνε νὰ μᾶς ἐπιτεθοῦνε στὸ δρόμο. Κάμετέ μας αὐτὴ τὴ χάρη: διατάξτε νὰ μᾶς στρώσουνε τουλάχιστο λίγο χόρτο στὸ σαλόνι. Μόλις φέξει, θὰ τραβήξουμε στὰ δικά μας.

— Κάντε ὅπως ξέρετε, τοῦ ἀποκρίθηκε ξερὰ ὁ Ντουμπρόβσκυ, ἐγὼ δὲν εἶμαι πιὰ ἐδῶ νοικοκύρης.

Μ' αὐτὰ τὰ λόγια ἀποσύρθηκε καὶ κλείστηκε μέσα στὸ δωμάτιο τοῦ πατέρα του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΧΤΟ

«Ἔτσι λοιπὸν ὅλα τελειώσανε!... εἶπε μονολογώντας ὁ Βλαδίμηρος. Σήμερα τὸ πρωΐ ἀκόμα, εἶχε κι' ἐγὼ μιὰ γωνιὰ κι' ἕνα κομμάτι ψωμί. Ἀπὸ αὔριο εἶμαι ὀποχρεωμένος νὰ ἀφήσω τὸ σπίτι ὅπου γεννήθηκα, ὅπου πέθανε ὁ πατέρας, νὰ τὸ ἀφήσω σὲ ποιόνα; στὸν ἀπιο τῆς καταστροφῆς μου...».

Καὶ τὰ μάτια του ἀκίνητα καρφώθηκαν ἐπάνω στὴν εἰκόνα τῆς μητέρας του. Ὁ ζωγράφος τὴν παρίστανε ἀκουμπισμένη πάνω στὸ κιγκλίδωμα, μὲ ἄσπρο πρωινὸ φόρεμα, μὲ ἕνα πριαντάφυλλο στὰ μαλλιά.

— ...καὶ τὸ πορτρατο αὐτὸ θὰ πέσει στὰ χέρια τοῦ οἰκογενειακοῦ μας ἐχθροῦ, σκέφθηκε ὁ Βλαδίμηρος, θὰ παραπεταχθεῖ στὴν ἀποθήκη μὲ τὶς σπασμένες καρέκλες, ἢ θὰ τὸ κρεμάσουνε στὴν ἐξώπορτα περίγελο τῶν σκυλοκόμων· καὶ στὴν κρεββατοκάμαρά της, στὸ δωμάτιο ὅπου πέθανε ὁ πατέρας, θὰ ἑγκατασταθεῖ ὁ ὀπαλληλός του, ἢ θὰ στρωθεῖ τὸ χαρέμι του. "Οχι, ὄχι! ἂς μὴν τὸ χαρεῖ λοιπὸν κι' αὐτὸς τὸ ἔρημο σπίτι, ἀπὸ τὸ ὁποῖο μὲ διώχνει τώρα.

Ὁ Βλαδίμηρος ἔσφιξε τὰ δόντια του. Σκέψες φοβερὲς ἀνάβανε μέσα στὸ μυαλό του. Οἱ φωνὲς τῶν δικαστικῶν ἔφταναν ὡς ἐπάνω· σωστοὶ νοικοκυραῖοι διατάζανε νὰ τοὺς φέρουνε πότε τὸ ἕνα καὶ πότε τὸ ἄλλο, ταράζοντας μὲ τὶς φωνὲς τους τοὺς θλιβεροὺς του συλλογισμούς. Τέλος ἔγινε ἀπόλυτη σιγή. Ὁ Βλαδίμηρος ἄνοιξε τὰ κομοντίνα καὶ τὰ συρτάρια, κι' ἄρχισε νὰ ξεδιαλύει τὰ χαρτιὰ τοῦ μακαρίτη. Τὰ περισσότερα ἦταν λογαριασμοὶ καὶ ἀλληλογραφίες γιὰ διάφορες δουλιές. Ὁ Βλαδίμηρος τὰ ἔσχιζε δίχως νὰ τὰ διαβάσει. Μεταξὺ ἄλλων βρῆκε κι' ἕνα πακέτο μὲ τὴν ἐπιγραφή: «Τὰ γράμματα τῆς γυναίκας μου». Μὲ ζωηρὴ αἰσθηματικὴ ὁρμὴ, ὁ Βλαδίμηρος ἄρχισε νὰ τὰ διαβάζει, "Ητανε γραμμένα τὴν ἐποχὴ τῆς Τ.... ἐκστρατείας καὶ σταλμένα στὸ στρατὸ ἀπὸ τὴν Κιστενιόβκα. Τοῦ περίγραφε τὴν ἐρημιά της, τὶς ἀσχολίες τοῦ νοικοκυριοῦ, τρυφερὰ παράπονα γιὰ τὸν ἀποχωρισμό τους, καὶ τὸν καλοῦσε νὰ γυρίσει στὴν ἀγκαλιὰ τῆς καλῆς του. Σ' ἕνα ἀπ' αὐτὰ ἔγραφε τὴν ἀνησυχία της γιὰ τὴν ὑγείαν τοῦ μικροῦ Βλαδιμήρου. Σ' ἕνα ἄλλο καμάρωνε τὶς πρόωρες ἱκανότητές του καὶ πρόλεγε γι' αὐτὸν εὐτυχισμένο καὶ λαμπρὸ μέλλον. Ὁ Βλαδίμηρος βυθίστηκε στὸ διάβασμα καὶ ἔξεχασε τὰ πάντα. Βυθισμένος μὲ τὴν ψυχή του μέσα σὲ κόσμους οἰκογενειακῆς εὐτυχίας, δὲν τὸ κατάλαβε πῶς πέρασεν ἡ ὥρα. Τὸ ρολόϊ τοῦ τοίχου ἐσήμανε ἑπτάκια. Ὁ Βλαδίμηρος ἔβαλε τὰ γράμματα στὴν τσέπη, πῆρε τὸ κερὶ καὶ βγῆκε ἀπὸ τὸ γραφεῖο. Στὸ σαλόνι οἱ ἀποσταλμένοι κοιμώντουσαν στὸ πάτωμα, στὸ τραπεζί ἤτανε τὰ ποτήρια ποὺ εἶχαν ἀδειάσει καὶ δυνατὴ μυωδιὰ ρῶμι μύριζε σὲ ὅλο τὸ δωμάτιο. Ὁ Βλαδίμηρος μὲ ἀηδία πέρασε ἀπὸ τοὺς ὁμόρφους τους πρὸς τὴν ἔξοδο τοῦ σπιτιοῦ. Ἡ πόρτα ἤτανε κλειδωμένη—δὲ βρῆκε τὸ κλειδί. Γύρισε στὸ σαλόνι—τὸ κλειδὶ ἤταν ἐπάνω στὸ τραπεζί, ὁ Βλαδίμηρος ἄνοιξε τὴν πόρτα καὶ σκόνταψε σ' ἕναν ἄνθρωπο στριμωγμένο στὴ γωνιά· τὸ πελέκυ ἀστραφτε στὰ χέρια του. Φωτίζοντάς τον μὲ τὸ κερὶ ὁ Βλαδίμηρος γνώρισε τὸν Ἀρχίπ, τὸ σιδερᾶ.

— Τί τρύπωσες ἐδῶ; ρώτησε τὸ σιδερᾶ.

— "Ηθελα... ἤρτα... νὰ δῶ ἂν εἶναι ὅλοι στὸ σπίτι, ἤσουχα ἀποκρίθηκε ὁ Ἀρχίπ.

— Καὶ γιατί μὲ τὸ πελέκυ;

— Καὶ πῶς χωρὶς πελέκυ, νὰ τηγαίνει κανεὶς τώρα. Αὐτοὶ οἱ ἀποσταλμένοι εἶναι τέτοια ὑποκείμενα... πρέπει νἄχει κανεὶς τὰ μάτια του τέσσερα.

— Εἶσαι μεθυσμένος, πέταξε τὸ πελέκυ καὶ πήγαινε νὰ κοιμηθεῖς.

— Ἐγὼ μεθυσμένος; Βλαδίμηρε Ἀντρέγιεβιτς! μάρτυς μου ὁ Θεός, σταλιὰ δὲν ἔβαλα στὸ στόμα μου. Καὶ μπορεῖ κανεὶς νὰ σκεφτεῖ γιὰ κρασί; Ποῦ ἀκούστηκε; οἱ ἄγκαστικοὶ θέλουνε νὰ μᾶς πάρουνε μέσα ἀπὸ τὰ χέρια σας, οἱ δικαστικοὶ διώχνουνε τὰ ἀφεντικά μας ἀπὸ τὸ ἀρχοντικό... Ἔχ, ρουχαλίζουν οἱ καταραμένοι... Ἔτσι ὅλους μονομιᾶς καὶ νὰ ἐξαφανίσεις τὰ ἴχνη.

Ὁ Ντουμπρόβσκυ κατσούριασε.

— Ἄκουσε Ἀρχίπ, τοῦ εἶπε ὕστερ' ἀπὸ μικρὴ σιωπή, δὲν εἶναι πράματα αὐτά. Τί φταίει οἱ δικαστικοί; Ἄνοιξε τὸ φανάρι κι' Ἔλα μαζί μου.

Ὁ Ἀρχίπ πῆρε τὸ κερὶ ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ ἀφέντη, γύρεψε τὸ φανάρι πίσω ἀπὸ τὴ θερμάστρα, τὸ ἄναψε καὶ οἱ δυὸ μαζὶ κατέβηκαν ἀπὸ τὴ σκάλα. Τραβήξανε πρὸς τὸ προαύλιο· ὁ φύλακας ἄρχισε νὰ χτυπᾶ τὸ σιδερένιο σήμαντρο. Τὰ σκυλιὰ γαυγίσανε.

— Ποιὸς εἶναι στὴ βάρδια; φώναξε ὁ Ντουμπρόβσκυ.

— Ἐμεῖς ἀφεντικό, ἀποκριθῆκε μιὰ ψιλὴ φωνή, ἡ Βασιλίσα καὶ ἡ Λουκερία!

—Πηγαίνετε σπίτια σας, τοὺς εἶπεν ὁ Ντουμπρόβσκυ, δὲ σᾶς χρειάζομαστε.

— Σχολάσατε! πρόσθεσεν ὁ Ἀρχίπ.

— Σ' εὐχαριστοῦμε εὐεργέτη μας, εἶπαν οἱ γυναῖκες καὶ τραβήξανε στὰ σπίτια τους.

Ὁ Ντουμπρόβσκυ προχώρησε. Τὸν πλησιάζανε δυὸ ἄνθρωποι, φωνάξανε τὸνομά του. Ὁ Ντουμπρόβσκυ γνώρισε τὴ φωνὴ τοῦ Ἀντών καὶ τοῦ Γκρίσα.

— Γιατί δὲν κοιμᾶστε; τοὺς ρώτησε.

— Ποιὸς ἔχει ὄρεξη γιὰ ὕπνο; ἀποκρίθηκ' ὁ Ἀντών, τί εἴδανε τὰ μάτια μας! ποιὸς μποροῦσε νὰ τὸ φανταστεῖ!

— Στιγά, τοὺς διάκοψε ὁ Ντουμπρόβσκυ, ποῦ εἶναι ἡ Ἐγκόροβνα;

— Γίναι στὸ ἀρχοντικό, στὴν κα-

χὶι το σιδερᾶ.

— Τί κάνεις ἐδῶ; τὸν ρωτησε.

— Ἄχ, Βλαδίμηρε Ἀντρέγιεβιτς, ἐσεῖς εἶστε; εἶπεν ὁ Ἀρχίπ φιθυρίζοντας· Φεὺς φυλάξοι!... Καλὰ ποὺ ἤσασταν μὲ τὸ κερί!

— Ὁ Βλαδίμηρος τὸν κύτταξε ἀποσβολωμένος.

— Τί κρύωσες ἐδῶ; ρώτησε τὸ σιδερᾶ.

— Ἤ

ΜΟΥΣΙΚΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΕΡΓΑ

Πέρα από τὸν περιορισμένο κύκλο τῶν ὑπεύθυνων διανοουμένων καὶ οἱ πλατειὲς ἀκόμη μάζες τῶν μορφωμένων ἔχουν σχηματίσει πιὰ τὴν πεποίθηση πὼς ἡ «παγκόσμια κρίση», ποὺ ἐκδηλώθηκε τόσο ἐντατικὰ μὲ τὸν μεγάλο πόλεμο, δὲν εἶναι μόνο οἰκονομική, ἀλλὰ κυρίως πνευματική, ἀπλώνοντας ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ περασμένου αἰώνα τὸν σκοτεινὸ της πέπλο σ' ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τῆς σύγχρονής μας ζωῆς.

Ὁ ἀντίκτυπος στὴν καλλιτεχνικὴ δημιουργία καὶ εἰδικὰ στὴ μουσική, εἶναι ἀναμφισβήτητα βαρύς. Αὐτὸ εἶναι τὸ γενικὸ συναίσθημα ποὺ ἔρχεται νὰ πιστοποιήσει τὴν ὧμὴ πραγματικότητα. Ὡστόσο δὲν λείπουν στὸν σύγχρονό μας Εὐρωπαϊκὸ πολιτισμὸ οἱ σοβαροὶ, οἱ ἐμπνευσμένοι, οἱ μεγάλοι μουσικοί. Σὲ μ.σα ἐκφράσεως καὶ ἐξωτερικὴ τεχνικὴ τελειότητα, τὰ καλλίτερα ἀπὸ τὰ ἔργα των ξεπερνοῦν κάθε ἱστορικὸ προηγούμενο, χωρὶς νὰ κατορθώσουν ὅμως νὰ κατακτήσουν μὲ αὐτὰ τὴν ψυχὴ τοῦ σημερινοῦ ἀκροατηρίου. Οἱ αἰτίες, πολλὲς καὶ περίπλοκες, δὲν θὰ μὰς ἀπασχολήσουν ἐδῶ. Περιοριζόμεθα μόνο στὴν πιστοποίηση μιᾶς καταστάσεως. Ἡ τέχνη ἑνὸς Στραβίνσκι. π. χ. — καὶ παίρνουμε μιὰ κορυφὴ γιὰ παράδειγμα — μένει ὑπόθεση ὀλίγων ἐκλεκτῶν, κι' ἀφίνει μᾶλλον ψυχρὸ τὸ μεγάλο μουσικὸ κοινό, ποὺ σ' ὅλες τὶς ἐποχὲς ἀποδείχτηκε ὡστόσο ὁ δίκαιος ἀλλὰ κι' ἀμεῖλικτος κριτὴς τῆς τέχνης. Ὑποστηρίζομε σὰν τὴ τὴν ἄποψη ἐνάντια στὴν γνωστὴ θεωρία ὅτι οἱ μεγαλείτεροι μουσικοὶ τοῦ παρελθόντος ἔμειναν δῆθεν καταφρονεμένοι ἀπὸ τὴν ἐποχή τους. Ἡ κοινὴ αὐτὴ ἀντίληψη τῆς ἱστορικῆς πραγματικότητας ἀνήκει στὴν κατηγορία τῶν γνωστῶν μύθων, ποὺ συνήθιζε νὰ πλάθει ἡ μυστικόπαθη φαντασία τῶν ρομαντικῶν. Ἕνας Μπάχ, ποὺ τόσο μὰς ἀρέσει ἀκόμα νὰ τὸν φανταζόμεθα ἀγνωστο κι' ἀποτραβηγμένο στὴν ἀπόκοσμη μοναδιὰ τῆς ἐκκλησιᾶς του, ἦταν ὁ πιὸ ζακοστὸς μουσικὸς τῆς ἐποχῆς του, μιὰ μοναδικὴ προσωπικότητα ποὺ στάθηκε πλάϊ στὸ Μεγάλο Φριεδερίκο ἀντάξιος βασιλιᾶς τῆς τέχνης του. Ἡ γνώση τῆς μουσικῆς ἱστορίας μᾶς ἐπιτρέπει νὰ φθάσομε χωρὶς ἐπιφύλαξη στὸ συμπέρασμα ὅτι σπανίως ἄλλη ἐποχὴ ἔμεινε τόσο ἀδιάφορη στὴν σύγχρονή της μουσικὴ παραγωγὴ ὅσο ἡ δική μας. Ἕνας Μπέτόβεν, ἕνας Βάγνερ, ποὺ εἶναι καὶ σήμερα τὰ εἴδωλα τοῦ μεγάλου κοινοῦ, συγκλόνισαν τὴν ἐποχή τους, ὅπως δὲν τὸ κατώρθωσε κανένας ἀπὸ τοὺς μεγαλειτέρους σιγχρόνους μουσουργούς.

Ἡ ἀδυναμία τοῦ αἰῶνα μας πρὸς μεγάλη πνευματικὴ δημιουργία εἶναι ἀκριβῶς ἡ βαθύτερη αἰτία, ποὺ μᾶς ὤθησε νὰ στραφοῦμε μὲ πρωτάκουστο ζῆλο στὴ μουσικὴ τοῦ παρελθόντος, στὰ μεγάλα ἔργα τῶν ρωμαντικῶν, τῶν κλασσικῶν καὶ τῶν προκλασσικῶν. Καὶ γιὰ νὰ κατανοήσομε τὴ μοναδικὴ θέση ποὺ παίρνει ἡ ἐποχή μας ἀπέναντι τῶν ἀξιῶν τοῦ παρελθόντος ἀρκεῖ ν' ἀναλογισθοῦμε ὅτι ἡ κλασσικὴ ἐποχὴ τοῦ Χάυδν καὶ Μόζαρτ, θαυμπομένη ἀπὸ τὸ ἀκτινοβόλο φῶς της, δὲν ἔνοιωσε τὸ μεγαλεῖο ἑνὸς Μπάχ, ὁ Σούμαν, δυὸ γενιὲς ἀργότερα, περιφρονοῦσε τὴ μουσικὴ τοῦ Χάυδν καὶ Μόζαρτ, ἐνὼ ὁ Βάγνερ ἔδειξε ἀκατανόητη ἀντιπάθεια πρὸς τὸν Χαΐνδελ. Τί σημασία ἔχουν τὰ «καταφρονεμένα» αὐτὰ ὀνόματα σήμερα, μὰς δείχνει καθαρὰ ἡ μουσικὴ ζωὴ τῆς πολιτισμένης ἀνθρωπότητας.

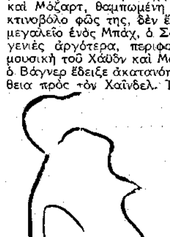

Ὁ κ. ΚΛΛΟΜΟΡΙΗΣ

Μ'σα σὲ μιὰ τέτοια ψυχολογική ἀτμόσφαιρα, πλάϊ σ' ἕνα τόσο ὁλοζώντανο καὶ παντοδύναμο παρελθόν, ζητάει ὁ σύγχρονος συνθέτης τόπο στὸ σημερινὸ πρόγραμμα τῶν συναυλιῶν. Τὸ πόσο τραχὺς κι' ἀχάριστος εἶνε παντοῦ ὁ περὶ ὑπάρξεως ἀγώνας του, ξέρει ὁ ἴδιος—ὅταν εἶναι εἰλικρινὴς μὲ τὸν ἑαυτό του καὶ τὴν τέχνη του — καλλίτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον.

Ἀλλὰ νὰ ποὺ Ἕλληνες συνθέτες τῆς «Ἑνώσεως Ἑλλήνων Μουσουργῶν» παρουσιάστηκαν πρὸ ἡμερῶν στὴν αἴθουσα Παρισσοῦ ἐλαφρὰ τῇ καρδίᾳ, ἀνήμποροι, ἀνίδεοι κι' ἀνεύθυνοι μπρὸς στὰ μεγάλα προβλήματα ποὺ βαραίνουν τοὺς ὅμιους τῶν, μὲ τραγουδάκια, κομματάκια καὶ ἔργα μουσικῆς δωματίου ὅλων τῶν ποιοτικῶν ἀποχρώσεων: ἀπὸ μουσικὴ ἐπιθεωρήσεως καὶ ζυθεστιατορίου ὡς τὸ «Ἰντερμέτζο» ἐγχόρδων τοῦ Βάρβολη ἢ τὴν «Λήθη» τοῦ Πετρίδη, ὅλα ἀτάκτως ἐρριμμένα σ' ἕνα πρόγραμμα τὸ ἀτεχνότερο καὶ καταθλιπτικότερο σὲ μήκος τῆς φετεινῆς περιόδου, ἔργα ἐκτελεσμένα ἄλλα πρόχειρα ἀπὸ μαθήτρες Ὠδείων, ἄλλα πάλι μὲ ἐξαιρετικὴ μουσικότητα, ὅσα ἀῆχης τραγούδησε ἡ δις Ε. Κουράκου. Οἱ λίγες ὅμως ἀναλαμπὲς τοῦ προγράμματος ὀβύσσανε στὸ ἀπόκαρδιωτικὸ σκοτάδι τῆς μάζας. Δὲν θὰ ἐπεκταθοῦμε σὲ λεπτομέρειες, ἐχόμεθα ἀμέσως στὰ γενικὰ συμπεράσματα τοῦ θλιβεροῦ αὐτοῦ κεφαλαίου.

Οἱ Ἕλληνες συνθέτες μᾶς εἶναι συμπαθέστατοι: ὅλοι ξέρομε μὲ πόσες ὑλικὲς καὶ τεχνικὲς δυσκολίες ἔχουν νὰ παλαίψουν. Ξέρομε τοὺς ἀγῶνες, τὶς ἀπογοητεύσεις, τὰ παρὰπονά τους καὶ τοὺς συμπονοῦμε. Ἡ

[ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 15]

Η κ. ΛΙΛΑ ΛΑΛΑΟΥΝΗ

ΤΑ ΡΕΣΙΤΑΛ

Η κ. ΛΙΛΑ ΛΑΛΑΟΥΝΗ

Τὸ δεύτερο ρεσιτὰλ τῆς ἐφετεινῆς περιόδου, ἡ κ. Λίλα Λαλαούνη, τὸ ἀφιέρωσε στὸν πρῶτο μεγάλο ποιητὴ τοῦ πιάνου, ὕστερα ἀπὸ τὸν Σοπέν: τὸν Ρ. Σούμαν. Τὸ ρεσιτὰλ αὐτὸ ἀνέδειξε ἄλλη μιὰ φορὰ τὸ πλούσιο σὲ λεπτὸ αἴσθημα ἀλλὰ καὶ ὥριμη μουσικὴ ἀντίληψη ταμπεραμέντο τῆς ἐξαίρετης Ἑλληνίδας πιανιστρίας, ἀφ' τὴν ἀληθινὰ ποιητικὴ ἑρμηνεία τοῦ «Καρναβάλ» καὶ τὴν γιομάτη παιδικὴ χάρη κι' ἀπλότητα ἀπόδοση τῶν ὑπέροχων «Κινεζοστούντεν». Τὸ ἐκλεκτὸ κοινὸ ποὺ ἀκροάστηκε μὲ θαυμασμὸ τὴν ἴδια καλλιτέχνιδα — μόλις προχτὲς — στὴν πρώτη ἐκτέλεση τοῦ γιομάτου ἀπὸ χειμαρρώδικο χρῶμα, αἴσθημα καὶ σφρίγος συμφωνικοῦ κοντσ.ρτου τοῦ κ. Μανώλη Καλομοίρη, ἔδοκίμασε μιὰ καινούργια ἱκανοποίηση ἀπὸ τὸ ρεσιτὰλ της, καὶ τὴν ἐχειροκρότησε μὲ δίκιωσ ἐνθουσιασμό.

Μ. Σ.

ΣΑΙΞΠΗΡ: "ΟΠΩΣ ΑΓΑΠΑΤΕ"

ΤΟΥ κ. ΣΩΚΡΑΤΗ ΚΑΡΑΝΤΙΝΟΥ

Β'

Ἑρμηνεία τοῦ ἔργου, Ἔλεγα στὸ προηγούμενο, εἶναι ἡ ἀποκάλυψη τοῦ πνευματικοῦ του περιεχόμενου καὶ ἡ ἀνάδειξη τοῦ ρυθμοῦ του, τῆς φόρμας του' κι' Ἔλεγα πὼς δὲ φτάνει ἡ ἱκανότητα τοῦ σκηνοθέτη νὰ συλλαβαίνει τὴν πνευματικὴ γραμμὴ, κι' ἡ διάθεσή του νὰ τὴν ἀποκαλύψει σχηματικά, ν' ἀποδόσει δηλαδὴ τὸ ρυθμὸ τοῦ ἔργου. Χρειάζεται κι' οἱ συνεργάτες του, οἱ ἠθοποιοὶ κυρίως, νὰ νοιώθουνε τὸ ἴδιο τὴν πνευματικὴ του ἄποψη καὶ νὰ κατέχουνε τὴν ἀνάλογη καλλιέργεια καὶ τὶς τεχνικὲς προϋποθέσεις ποὺ εἶναι ἀπαραίτητες γιὰ μιὰ παρόμοια δουλειά.

«Μιὰ καὶ ἡ ζωή μας δὲν εἶναι παρὰ μιὰ φαινομενικότητα ἀπατηλὴ ποὺ τὴν πτύσσουμε μὲ ἀπαλὰ καὶ μαγευτικὰ χρώματα καὶ πάνω στὸν εὐτελὴ καμβᾶ τῆς ἄς κεντήσουμε τὴ μαγεμένη ὀμορφιὰ τῆς γῆς, ὅπως ἡ μ.θη κι' ἡ φλογισμένη φαντασία μας τὴν πόθησε στὶς στιγμὲς τῆς καλωσύνης μας». Εἶναι τὸ πνεῦμα ποὺ μ' αὐτὸ εἶχαν νὰ ἑρμηνέψουν τὸ ἔργο σκηνοθέτης, σκηνογράφος καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἠθοποιοί. (Γιατὶ στὴ θεατρικὴ λειτουργία ὅπως παρουσιάζεται σὰν ἀποτέλεσμα, πρῶτα ὑπάρχουν οἱ ἠθοποιοί, γίνεται ἡ σκηνικὴ δράση κι' ἀναδεικνύεται καὶ προβάλεται στὸ μεγάλο χῶρο μὲ τὴ συμβολὴ τοῦ σκηνογράφου — σκηνογράφου λέγοντας, νοιώθω καὶ κείνων ποὺ κάνει τὰ κοστούμια κι' εἶναι ὑπεύθυνος γιὰ ὅλη τὴν ἐξωτερικὴ ἐμφάνιση τοῦ ἔργου ποὺ πρέπει νὰ φτάνει ὡς τὸ μακιγιάζ—τοῦτο τὸ τελευταῖο δὲν προσέχτηκε ὡς τώρα—κι' ὅλα παίρνουν τὶς ἀναλογίες τους δένουν καὶ ἰσορροποῦν ἀπὸ τὸν ἄφαντο σκηνοθέτη). Τὸ σωστὸ πνεῦμα ποὺ τόσο ἀπλώθηκε καὶ κυριάρχησε σ' ὅλη τὴν ἐργασία τοῦ σκηνογράφου, ποὺ σὰν πνευματικὸς ἀνθρώπος τῶνοιωσε βαθειὰ καὶ σὰν καλλιτέχνης ἤξερε νὰ τὸ ἀποδώσει πλούσια καὶ τὸ πέτυχε ὄντας ἀπόλυτος κύριος τῶν στοιχείων τῆς τέχνης του, διαγράφηκε ξεκάθαρα σὰ γραμμὴ ἑρμηνείας τοῦ ἔργου ἀπὸ τὸν σκηνοθέτη. Καὶ ὑπῆρξε στὴ γενικὴ γραμμὴ τῆς παράστασης. Στὴν κατὰ μέρος ὅμως ἐργασία πολλὲς φορὲς ἐξέφυγε. Ἡ φαντασία Ἔλειψε πολλὲς φορὲς ἀπὸ τὴν ἑρμηνεία τῶν ἠθοποιῶν ποὺ ἦσαν συχνὰ τραχεῖς καὶ προσγειωμένοι, σὰ νὰ παίζανε ἕνα ὁποιοδήποτε ἔργο, ποὺ οὔτε τὸ στὸλ του, οὔτε ὁ μῦθος του, οὔτε ἡ ἐσωτερική του πνευματικὴ γραμμὴ, οὔτε ἡ ἑρμηνευτικὴ ἄποψη τοῦ σκηνοθέτη, θὰ διάφανοῦσανε τὴ δημιουργία ἑνὸς διάφανου κι' ἀνάλαφρου, χαριτωμένου καὶ παιγνιδιάρικου κόσμου, ἕνα πέταγμα λοιπὸν τῆς φαντασίας. Νομίζω πὼς σ' αὐτὸ ἐξαίρεση ἀποτέλεσε ἡ Ρίτα Μυράτ, ποὺ μὲ τὸ ἁπαλὸ της παίξιμο ἔπλεξε γύρω στὸν τύπο της ἕναν ἀχνὸ πέπλο κι' ἐδημιούργησε μιὰν ἀτμόσφαιρα παραμυθένια. Τὸ ἴδιο παιγνιδιάρικος καὶ χαριτωμένος, σὰν ψεύτικος κι' ὡστόσο πολὺ ἀληθινὸς καὶ μὲ ὡραῖα σχήματα δομένος ἦταν ὁ χαρακτηριστικὸς τύπος τοῦ Κορίνου ποὺ ὑποδύθηκε ὁ Γιαννίδης. Κι' ἀπὸ τοὺς μικροὺς ρόλους ἔξω ἀπὸ τὸν Λεμπὸ ποὺ βρέθηκε ἀπὸ τὸν Κώστα Οἰκονομίδη, σὲ κίνηση καὶ στάση περισσότερο, σὰν «τύπος», κι' ἄλλοι ρόλοι ἑρμηνεύτηκαν μὲ πνεῦμα χάρης καὶ παιγνιδιοῦ. Τῆς Ἐσπέριας λ. χ., σὲ πολλὲς στιγμὲς — ἐκεῖνες τῆς καλύβας — τοῦ βοσκοῦ Σύλβιου ποὺ ὑποδύτανε ὁ ν.ος ἠθοποιὸς Δήμου, τὼν δυὸ τραγουδιστῶν καὶ ξέχωρα ἐκείνου ποὺ ἔπαιζε ὁ νέος ἠθοποιὸς Παντελῆς Ζερβὸς, αὐτὴ τοῦ παλαιστῆ κ. ἄ.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ ὅλη ἡ πρώτη κι' ἡ δεύτερη σκηνὴ, στὴν αὐλὴ καὶ στὸ παλάτι μπροστὰ — ὅπου μὲ σκηνικὴ ἀλήθεια καὶ ὡμορφιὰ σκηνοθετήθηκε ἡ πάλη — παίχτηκαν μὲ ἐρωματικὴ χροιὰ καὶ πραγματισμὸ βαρὺ γιὰ τὸ ὄφος τοῦ ἔργου.

Ὡς καὶ ἡ Μαρίκα δὲν ξέφυγε ἀπὸ αὐτὸ στὶς σκηνὲς ἐκεῖνες μέχρι τὴ στιγμὴ τῆς φυγῆς της, ποὺ μὲ τὴν μπέρτα καὶ τὸ καπέλλο τὴν ἔπαιξε τόσο πλούσια καὶ τόσο θεατρικὰ. Ὁ Παντόπουλος, ἀλλὰ κι' ὁ Τσαγανέας, ὁ Ἀρώνης κι' ὁ Μυράτ, ὁ Παπᾶς, βάραιναν συχνὰ τὴν ὅλη ἀτμόσφαιρα μὲ τὸ παίξιμό τους. Δυσκολεύομαι νὰ πιστέψω πὼς ὁ σκηνοθέτης τὸ ἤθελε νὰ γίνει ἔτσι στὶς πρῶτες σκηνὲς, γιὰ νὰ δημιουργήσει ἀντίθεση μὲ τὶς ἐπόμενες, ἀρχίζοντας τὸ παραμύθι ἀπὸ τὶς σκηνὲς τοῦ δάσους.

Τὸ παραμύθι ἀρχίζει μὲ τὸ ἴδιο τὸ κομμάτι, ποὺ τὶς ἀντιθέσεις τὶς κλείνει μέσα του. Ἡ ἀντίθετη ἄποψη προδίδει τὸ πνεῦμα τοῦ συγγραφέα καὶ, ἔξω ποὺ σπάζει τὴν ἑνότητα τοῦ δράματος, τὸ παρουσιάζει τοποθετώντας το σὲ λογικὸ περιβάλλον, χωρὶς συνέπεια καὶ παράλογο.

Μιὰ μέση γραμμὴ κράτησε ὁ Ἄρης Βλαχόπουλος μὲ προσπάθεια νὰ δώσει σὲ κίνηση, λόγο καὶ ὄφος χαρακτηριστικὰ τὸν τύπο τοῦ Ἀδάμ, τοῦ ὑπηρέτη τοῦ Ὀρλάνδου. Γιὰ τὸν Δημήτρη Μυράτ ὡστόσο, ὅπως καὶ γιὰ τὸν Παπᾶ, θὰ μοῦ συχωρεθεῖ νὰ σταθῶ ἐδῶ περισσότερο. Ἔχουν στοιχεῖα γιὰ τὴν τέχνη τους ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ μὴν τοὺς χαρεῖς κι' ἀναγνωρίσεις' κορμί, φωνή, θεατρικὴ κλιονομιὰ ὁ ἕνας σὰν γενημένος κι' ἀναθρεμμένος στὴ σκηνὴ (δὲν εἶναι κι' αὐτὸ λίγο), φινέτσα καὶ ποπλιτισμὸ ὁ ἄλλος. Εἶναι νέοι καὶ ἔχουν ὅλα τὰ διδόμενα γιὰ μιὰ πνευματικὴ καλλιέργεια καὶ προαγωγὴ τοῦ ἑαυτοῦ τους καὶ τῆς τέχνης. Νομίζω ὡστόσο πὼς στὶς θεατρικές τους ἀρετὲς ξεκουράζονται περισσότερο ἀπ' ὅσο πρέπει κι' αὐτὸ πρῶτ' ἀπ' ὅλα πρὸς ζημία τους. Εἶναι εὐχαριστημένος θαρρῶ ὁ Παπᾶς ἄνω ἕνας ρόλος τοῦ «στέκει», ὅπως λένε στὸ θέατρο, δηλ. ταιριάζει μὲ τὴ δική του ἰδιοσυγκρασία, συντυπίζεται ἐδκολα στὰ πρόχειρα ὅσο ἄξια καὶ ζηλευτὰ καὶ νάνια — μέσα ποὺ διαθέτει αὐτὸς ὡς Παπᾶς περισσότερο παρὰ σὰν τεχνίτης καὶ μ' αὐτὸ δημιουργεῖ μιὰν εὐχάριστη καὶ καμμιὰ φορὰ χαρακτηριστικὴ ἐντύπωση, ὅμως τότε δὲν «δημιουργεῖ». Ὁ Δημήτρης Μυράτ ἔχει φτιάξει ἀπὸ ἔαρχής, μπορεῖ κι' ἀπὸ τὰ μικρὰ του νειάτα ἢ τὰ χρόνια τῆς σπουδῆς ποὺ ἔχει κάνει, ἕνα καλοῦπι καὶ παίρνοντας κάθε καινούργιο ρόλο, ὅλη του τὴν προσπάθεια τὴν καταβάλει γιὰ νὰ προσαρμόσει τὸ ρόλο αὐτὸ στὸ φτιαγμένο κι' αὐθαίρετο καὶ πάντα τὸ ἴδιο καλοῦπι. Κι' ἡ προσπάθεια αὐτὴ δὲν εἶναι πάντοτε μικρή καὶ ἄκοπη (ὅσο ἄκοπη εἶναι νομίζω ἡ προσαρμογὴ στὸν ἑαυτό του τῶν ρόλων ποὺ παίρνει ὁ Παπᾶς). Ἂν ὅμως τὴν τόση προσπάθεια, καὶ θ' ἄξιζε τὸν κόπο γι' ἀκόμα κι' ἀκόμα περισσότερη, τὴν διάθετε γιὰ νὰ μπεῖ βαθειὰ στὸ νόημα τοῦ ρόλου του κι' ἀνάλογα μὲ τὸ περιεχόμενό του νὰ φτιάξει νέα φόρμα, ἕνα καινούργιο καλοῦπι, θὰ ἦταν πραγματικὰ δημιουργικὸς, πάντα νέος στὴν ἔκφρασή του καὶ ἡ τέχνη του θὰ παρουσιαζεῦξεῦξίλιξη θετικὴ καὶ προοδευτικὴ. Νομίζω ἐπίσης πὼς κι' οἱ δυὸ εἶναι ἐπηρεασμένοι κάπως, παρακαλῶ νὰ ὑπογραμμισθεῖ τὸ κάπως, ἀπὸ τὴν ἄδεια καὶ προσβλητικὴ γιὰ τὸ νόημα τῆς τέχνης σχολὴ τῆς ὡραιοπάθειας, ποὺ ἦταν κάποτε τῆς μόδας καὶ στὲν τόπο μας, ἀπὸ τὴν ὁποία προέρχοντα τώρα ὅλες οἱ θεατρίνες τῆς ἐλαφρῆς μουσικῆς σκηνῆς καὶ ἀρκετοὶ ἠθοποιοὶ τοῦ θεάτρου πρόζας. Δὲν εἶναι μακρυὰ ἡ ἐποχὴ ποὺ

Ο ΠΑΠΑΣ ΣΤΟ ΡΟΛΟ ΤΟΥ ΓΙΑΚΩΒΟΥ

Ο ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ ΣΤΟ ΡΟΛΟ ΤΟΥ ΚΟΡΙΝΟΥ.

νόημα τοῦ ἔργου, εἶχε συνέπεια πρὸς τὴν ὅλη σκηνοθετικὴ ἑρμηνεία καὶ — ξεχωριστὰ ἀξιοπρόσεχτο— ἑλληνικὴ λατκότητα σὲ χρῶμα καὶ κίνηση, πλατειὰ καὶ δημιουργικὰ συνθεμένη. Ἡ κίνηση καὶ ἡ τοποθέτηση στὴ σκηνὴ τῆς δράσης ἦταν ἁπλῆ, μὲ νόημα καὶ χωρὶς μπερδέματα στημένη' καὶ ὑπῆρχαν σύνολα ὅπως κι' αὐτὸ τοῦ φινάλε ποὺ γιὰ τὴν τάξη καὶ τὴ σύνθεσή τους, τὸ συντάριασμα τῶν χρωμάτων τους, δὲν τάχουμε ξαναδεῖ.

Τελειώνοντας ἄς εὐχηθοῦμε ἡ νέα γραμμὴ ποὺ χάραξε τὸ θέατρο τῆς Μαρίκας νὰ κρατηθεῖ γιὰ πολὺν καιρὸ τέτοια ποὺ στὸ καλλιτεχνικὸ της συγκρότημα, στὸ κοινὸ καὶ σ' ὅλους μας νὰ δίνει ἀφορμὲς γιὰ σκέψη καὶ χαρά.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΑΡΑΝΤΙΝΟΣ

ΘΕΑΤΡΟ

ΠΩΣ ΓΡΑΦΩ ΤΑ ΕΡΓΑ ΜΟΥ

ΤΟΥ ΜΠΕΡΝΑΡΔΟΥ ΣΩ

Οἱ δημοσιογράφοι δὲν παύουν νὰ μ' ἐνοχλοῦν μὲ τὴν ἴδια πάντα τυπικὴ ἐρώτηση: «πῶς γράφετε τὰ ἔργα σας;». Ἀποφασίζω κι' ἐγὼ ν' ἀποκαλύψω τὸ μυστικό μου: μ' ἕνα στυλογράφο καὶ μὲ στενογραφία! Τὰ γράφω ὅπως περνᾶνε ἀπὸ τὸ κεφάλι μου μιὰ πάντα σὲ ὅρες τακτικές: ἀνάμεσα στὸ πρωϊνό μου ρόφημα καὶ στὸ γεύμα, ποτὲ ὕστερα. Δὲν ἔχω καμμιὰ προτίμηση γιὰ κανένα ἔργο μου, μιὰ καὶ δὲν εἶναι ἄλλογα τῆς κούρσας. Κ' ἔπειτα δὲν ἔχω καιρὸ γιὰ χάσιμο γιὰ ν' ἀσχολοῦμαι μ' αὐτά, μετὰ ποὺ τάγραψα.

Ἀρχίζω νὰ γράφω ἕνα ἔργο μου κατὰ τριανταέξη διαφορετικοὺς τρόπους. Κάποτε κάθουμαι μὴ ἔχοντας ἄλλη ἰδέα στὸ κεφάλι μου, παρὰ πὼς πρέπει νὰ γράψω ἕνα ἔργο. Καὶ τὸ γράφω! Καὶ μάλιστα πρόκειται σχεδὸν πάντα γιὰ ἕνα καλὸ ἔργο, ἀρκεῖ νὰ μὴν καταβάλλω ἐξαιρετικὴ προσπάθεια καὶ κόπο.

Τὰ περισσότερα ἔργα μου ἀπ' ὅσα ἔχουν ἀληθοφάνεια, ἀρχίζουν ἀπὸ μιὰ δραματικὴ σύγκρουση. Στὴν ὑπόλοιπη ὁράση δὲ γίνεται τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ ἀνάπτυξή της. «Ὁ Μαθητὴς τοῦ Διαβόλου» γράφτηκε πάνω σ' αὐτὴ τὴ συνταγή. «Γ' ἄλλο ἠσὶ τοῦ Τζὼν Μπουλ» κι' ὁ «Πυγμαλίων» ἐπίσης.

Κάποτε πάλι παρατηρῶ ἢ ἀκούω νὰ μιλάει ἕνα πρόσωπο, ποὺ ζητάει ἐπίμονα νὰ γίνει θεατρικὸ ἔργο. Ἡ Λένα: "Ἀσβεζ" ἔγινε αἰτία νὰ γράψω κρὲς σάλες. "Ἀκόνα κι' ἂν μετρήσουμε ἕνα πρὸς ἕνα τοὺς θεατές, δὲ βγάζουμε κανένα συμπέρασμα γιὰ τὴν ἀξία ἑνὸς ἔργου. Αὐτὸ, τὶς περισσότερες φορὲς, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἀξία τῶν ἠθοποιῶν.

Πόσον καιρὸ βάζω γιὰ νὰ γράψω ἕνα ἔργο; Αὐτὸ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ μάκρος του καὶ τὴ σκηνικὴ πλοκή τοῦ. Ἐπίσης κ' ἀπὸ τὴν ποιότητα τῆς ἐργασίας. Ἡ ὅλδα τῶν πῦ ἀκριβῶν καθισμάτων τοῦ θεάτρου «West End» ἀπαιτεῖ σήμερα ἕνα ἔργο νὰ νέι 18,000 λ'ξεις. Τὰ ἔργα μου γραμμένα γιὰ ἕνα κοινὸ ποὺ πληρώνει τὴ θέση του στὴν πλατεῖα ἕνα σελλίν κι' σὰν γαλαοία δυὸ πέννες.

Μιὰ ὑπόθεση μπορεῖ νὰ κυκλοφορεῖ μέσα στὸν ἐγκέφαλο ἑνὸς δραματικοῦ συγγραφέα μισὴ ὥρα ἢ ὁλόκληρη τὴ μισὴ του ζωή, πρὶν ἀποφασίσει νὰ τὴ χρησιμοποιήσει. Ἡ ἰδ.α πὼς ἡ "Ἰωάννα τὰ" "Ἀρκ στάθηκε ἡ πρώτη διαμαρτυρομένη, μοῦ ἦρθε διαβάζοντας τὴ δίκη της. Μὰ ποτὲ δὲν εἶχα σκεφτεῖ νὰ τὴν κάνω ἡρωΐδα ἔργου μου, ὥσπου μιὰ μέρα —χρόνια ἔπειτα — ποὺ βαρυόμουνα καὶ δὲν ἤξερα μὲ τί ν' ἀσχοληθῶ, ἡ γυναῖκα μου μ' ἔπεισε νὰ τὴ δραματοποιήσω.

Τὰ περισσότερα πρόσωπα τῶν ἔργων μου εἶναι παρμένα ἀπὸ τὴ ζωή, ἀνεξάρτητα ἂν ἔχουν τὸ ντῦμα τῆς ἱστορίας. Μερικὰ μάλιστα ἀπ' αὐτὰ εἶναι πιστὰ ἀντίγραφα γνωστῶν μου. Μιὰ ἢ δυὸ φορὲς ζωγράφισα ἀσυνείδητα μιὰ γνωριμία μου στὸ πρόσωπο ἑνὸς ἥρωά μου, καὶ δὲν τὸν ἀναγνώρισα παρὰ ἔπειτα, πάνω στὴ σκηνή. Μὴ μὲ ρωτᾶτε ὀνόματα. Μὲ κανένα τρόπο δὲν πρόκειται νὰ μαρτυρήσω τὰ παρὰ τὴ θέλησή τους μοντέλλα μου.

Ἀγνοῶ ποιὸ ἀπὸ τὰ ἔργα μου ἔκανε τὶς περισσότερες εἰσπράξεις. Εἶναι ἤδ" ἀρκετὸς μπελᾶς νὰ κερδίζει κανεὶς χρήματα, γιὰ νὰ προσθέτει καὶ τὸν μόταιο κόπο νὰ τὰ μετρᾶ ἔπειτα. Μιὰ μόνη παράσταση σ' ἕνα μεγάλο θέατρο μπορεῖ νὰ μᾶς δώσει ὁλικὸ ἀρίθμιο θεατῶν μεγαλείτερο, παρὰ τρεῖς παραστάσεις σὲ μικρὲς σάλες. Ἀκόνα κι' ἂν μετρήσουμε ἕνα πρὸς ἕνα τοὺς θεατές, δὲ βγάζουμε κανένα συμπέρασμα γιὰ τὴν ἀξία ἑνὸς ἔργου. Αὐτὸ, τὶς περισσότερες φορὲς, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἀξία τῶν ἠθοποιῶν.

Πόσον καιρὸ βάζω γιὰ νὰ γράψω ἕνα ἔργο; Αὐτὸ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ μάκρος του καὶ τὴ σκηνικὴ πλοκή τοῦ Χάμλετ, παρὰ νὰ ὑπολογίσω ἀπὸ ποιὸ μέρος τὸ φάντασμα πρέπει νὰ μπεῖ στὴ σκηνὴ καὶ πόσος καιρὸς χρειάζεται στὴν "Οφηλία γιὰ ν' ἀλλάξει κοστοῦμι.

Τὸ πρῶτο χειρόγραφο κάθε ἔργου μου ὑπόκειται πάντα σὲ μιὰ σημαντικὴ ἀναθεώρηση. Διαθέτω μιὰ τέτοια καλλιτεχνικὴ αὐτοκριτικὴ, ποὺ μοῦ εἶναι ἀδύνατο νὰ ἐγκαταλείψω ἕνα ἔργο μου, πρὶν νὰ εἶναι τόσο καλὸ, ὅσο μοῦ εἶναι δυνατὸ νὰ τὸ κάνω. Ἐξ ἄλλου γράφω πάντα πολὺ περισσότερα ἀπ' ὅ,τι χρειάζουνται κ' ἔτσι βρίσκουμαὐτοχρεωμένος νὰ κόψω τοὐλάχιστο τὸ ἕνα τρίτο κάθε φορὰ, γιὰ νὰ γίνει κάπως τῆς προκοπῆς καὶ νὰ χωρέσει μέσα στὸν καθωρισμένο χρόνο μιᾶς παράστασης.

Ἡ δημοσίευψη ἢ τὸ παίξιμο οἱουδήποτε ἔργου μου μὲ τὴ μορφὴ ποὺ πρωτοεκδόθηκαν τὰ ἔργα τοῦ Σαίξπηρ, θὰ μ' ἔκανε ἀσφαλῶς νὰ τρελλαθῶ. Αὐτὸ ὅμως δὲ θὰ πεῖ πὼς παύω ν' ἀναγνωρίζω, πὼς ὁ Σαίξπηρ εἶχε δίκαιο ποὺ προτίμησε νὰ γράψει τὸ «Μάκβεθ», παρὰ νὰ καθήσει νὰ διορθώσει τὸν «Ἄμλετ». Ὅμως βλέπετε ὑπάρχει κάποια διαφορὰ ἀνάμεσα σ' ἐκεῖνον καὶ σ' ἐμένα: Ὁ Σαίξπηρ ἦταν ἕνα ἠφαίστειο καὶ τὰ ἔργα ἀναπηδοῦσαν ἀπὸ μέσα του ὅπως ἡ λάβα. Ἐγώ, μπροστά του, εἶμαι μιὰ λεπτόλογη γεροντοκόρη.

Ὅταν ἐκδίδω τὰ ἔργα μου, τρία σὲ κάθε τόμο, τὰ προλογίζω πάντα. Κάποτε μάλιστα παραθέτω δυὸ προλόγους. Τὸ κάνω γιατὶ θέλω πάντα νὰ εἶμαι εὐχάριστος στοὺς ἀναγνώστες μου. Ἔτσι, ὅταν βαρεθοῦν τὴ διασκέδαση πο

ΠΟΡΤΡΑΙΤΑ

ΕΡΜΠΕΡΤ ΓΟΥΕΛΣ

ΤΟ ΚΥΡΙΟ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ ΤΟΥ: Η ΕΙΛΙΚΡΙΝΕΙΑ

ΣΤΟ ΕΡΧΟΜΕΝΟ ΦΥΛΛΟ:

ΣΙΓΚΜΟΥΝΤ ΦΡΟΥΔ

Ο ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΤΗΣ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗΣ

Ὁ Γουέλς εἶναι ἀναμφισβήτητα μιὰ ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες πνευματικὲς δυνάμεις τῆς ἐποχῆς μας. Οἱ "Ἄγγλοι τὸν θαυμάζουν, ὅσο καὶ τὸν Μπέρναρ Σώ.

Πολλοὶ εἶναι ὅσοι γερνώντας γάνουν τὴ μαχητικότητά τους. Φτιάνουν μιὰ εὔκολη ζωή, φιλοσοφοῦν μ' ἕνα ὑποιοδήποτε τρόπο καὶ λένε: «Ἀ! ὅταν ἤμουνα νέος!» Ὁ Γουέλς δὲν ἀκολούθησε αὐτὸ τὸ βασικὸ δρόμο. Ἀναζήτησε μιὰ αἰώνια νεότητα. Καὶ φαίνεται πὼς τὸ κατώρθωσε, γιατὶ στὰ ἑβδομήντα του τώρα χρόνια κράτησε τὴν ἴδια μαχητικότητα τῶν εἴκοσί του χρόνων. Ἡ δόξα καὶ τὸ χρῆμα δὲν τὸν γάλασαν. Μπορεῖ νὰ ἔνινε αὐτὸ γιατὶ τόσο ἡ δόξα, ὅσο καὶ τὸ χρῆμα τοῦ ἤρθαν δίχως ποτὲ νὰ τὰ κυνηγήσει. Εἶναι πιαστὸ πολλοὶ ὅσοι θὰ ἦσαν ἀπόλυτα ἱκανοποιημένοι ἐὰν εἶχαν ἐπιτύχει στὴ ζωὴ ὅπως αὐτὸς καὶ θὰ συμπέραιναν πὼς ὁ κόσμος μας εἶνει ὁ καλύτερος τῶν κόσμων. Ὅμως ὁ Γουέλς εἶναι πάνω ἀπὸ τέτοιους ἐγωϊσμοὺς καὶ γι' αὐτὸ πολεμᾶσει ἐκεῖνα ἀκριβῶς τὰ συστήματα, ποὺ τοῦ ἔδωσαν τὴν ἐπιτυχία. Μαστιγώνει μ' ἀλύπητο σαρκασμὸ τὴν κοινωνία μας μὲ τὴν ὑποκρισία της καὶ τὰ ψεῦδη της. Ζητάει μιὰ ἀνάνηψη καὶ μιὰ ἀνανέωση. Αὐτὴ τοῦ ἡ στάση τὸν ἀποξένωσε ἀκόμα κι' ἀπὸ πολλοὺς ὀπαδούς του. Μερικοὶ ἔφτασαν νὰ διαμφισβητήσουν κι' αὐτὴ ἀκόμα τὴν πνευματικὴ του ἰσορροπία. Ἡ στάση τους δὲν τὸν συγκίνησε. Στέκεται πάντα ἀπόλυτα ἀδιάφορος στὶς κρίσεις καὶ τὶς ἀντιδράσεις τῆς κοινῆς γνώμης.

Εἶναι ἕνας κυνικός; Ἀσφαλῶς ὄχι. Βρίσκεται σὲ πλήρη ἀντίθεση σ' αὐτὸ μὲ τὸ φίλο του Μπέρναρ Σώ. Εἶναι ἀπολύστατα ἕνας βαθύτατα εἰλικρινὴς ἄνθρωπος. Καὶ στὸ βάθος ἕνας αἰσιόδοξος. Πιστεύει στὴν ἀνθρωπότητα, καὶ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς τῆς ζητάει νὰ κυττάξει κατράματα τὰ πεπραγμένα της. Ὁ Μπέρναρ Σὼ παρατήρησε ἕναν τέτοιον ἀγῶνα, ποὺ ἀσφαλῶς ἐκτιμᾶ ἀνώτερο ἀπὸ τὶς δυνάμεις του. Ἡ εἰρωνία του εἶναι ἡ εἰρωνία ἑνὸς ἀπασιόδοξου. Τίποτα ἀνάλογο στὸν Γουέλς. Τὸ γιοῦμορ δὲν τοῦ εἶναι ἀγαπητό. Βέβαια, κάποτε κατέχεται κι' αὐτὸς ἀπὸ χαρούμενη διάθεση καὶ τότε πειράζει τσουγγεστρά κι' αὐτός. "Ὅμως δὲν παύει νὰ Βλέπει τὸν κόσμο καὶ τὸ ἔργο του μ' ἐξαιρετικὴ σοβαρότητα. Ποτὲ ὁ Γουέλς δὲν εἰρωνεύτηκε τὸν ἑαυτό του. Κοιτάξετε τὴ φωτογραφία του γιὰ νὰ πεισθεῖτε: ἡ κάποιες γοντρὴ μύτη του, οἱ δυὸ δίπλες κάτω ἀπὸ τὰ διαυγῆ μάτια του, τὸ μουστάκι του μὲ τὶς σκληρὲς του ἴσιες τρίχες, τὸ σφογγωτὸ κεφάλι του, δὲ σᾶς θυμίζουν τὸν κοινὸ ἀγγλικὸ τύπο, ποὺ ἔχουν ἀποθαυμάσει οἱ γελοιογράφοι; Αὐτὸ δὲ λέγεται μὲ πρόθεση νὰ ὑποτιμηθεῖ ὁ Γουέλς, μιὰ καθώς ξέρετε, ὁ κοινὸς "Ἄγγλος εἶναι ἕνα πρόσωπο ἐξαιρετικὰ σοβαρό.

ΤΑ ΠΑΙΔΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ

Οἱ ἐντυπώσεις τῶν παιδικῶν μας χρόνων σφραγίζουν τὴ διάθεση τῆς ὑπόλοιπης ζωῆς μας. Ἐὰν ἡ παρατήρηση αὐτή, ἡ κοινὰ παραδεγμένη, εἶναι ἀλληθινή, μᾶς δίνει τὴν ἐξήγηση γιατὶ ἀπὸ τὸν Γουέλς ἔλειψε τὸ χαμόγελο. Τὰ παιδικά του χρόνια δίχως νὰ εἶναι τραγικά, δὲ στάθηκαν ὅμως καὶ χαρούμενα. Τὰ πέρασε μέσα σ' ἀβιάτοπες ἀρρώστειες, γιατροὺς καὶ φάρμακα. Ἡ πρώιμη κρίση του τὸν ἔκανε νὰ καταλαβαίνει, πὼς ἦσαν λίγες οἱ πιθανότητες ν' ἀνδρωθεῖ. Στὸ πανδοχεῖο του σπίτι δὲ γνώρισε καμμιὰ χαρά, μόνιμα κατοικοῦσε σ' κτὸ ἡ φτώχεια κ' ἡ μιζέρια. Ὁ πατέρας του ἀφοῦ ἔκοψι ὁλόκληρα χρόνια καταστιστικὲς μὲ τὸ ἐμπόριο, νικημένος παραδέχτηκε στὸ τέλος πὼς δὲν εἶχε τὴν παραμικρὴ κλίση σ' αὐτό. Βλέποντας πὼς δὲ μποροῦσε νὰ πάει πιὸ ἑνάντια στὴ μοῖρα. ἔγκαταλείψε κάθε ἀπασχόληση κι' ἀφοσιώθηκε γιὰ νὰ σκοτώνει τὶς ὧρες του, στὸ κρίκετ. Τὸ ἐπακόλουθο τῆς πατρικῆς αὐστῆς ἀπόφασης στάθηκε ἡ μητέρα τοῦ Γουέλς νὰ ξενοδουλεύει, κι' αὐτὸς νὰ ἐγκαταλείψει τὸ σχολειὸ τοῦ Μπερμίλεϋ ὅπου γεννήθηκε, γιὰ νὰ μπεῖ μαθητευόμενος πωλητὴς σ' ἕνα ἐμπόρα ὑφασμάτων.

Νὰ κάτι ποὺ μᾶς κάνει νὰ παραδεχθοῦμε μαζί του, πὼς δὲν ζοῦμε στὸν καλύτερον τῶν κόσμων, ὅταν μᾶλιστα ἀναλογισθοῦμε πὼς ὁ Γουέλς ἔδειξε ἀπὸ πολὺ νωρὶς μιὰ σπάνια δίψα μάθησης. Τὸ σχολειὸ τ' ἀγαποῦσε ἀληθινά. Σκληρὴ κι' ἄδικη τοῦ φάνηκε ἡ ζωὴ ὅταν ὁπουχρεώθηκε νὰ τὸ ἐγκαταλείψει νιὰ τὸς, μὲ τοὺς νόμους του. Ὁ ρόλος ἑνὸς μελετητοῦ εἶναι νὰ τοὺς ἀνακαλύψει καὶ νὰ τοὺς γνωρίσει κ' ὄχι νὰ τοὺς παραποιεῖ. Αὐτὸ ὅμως κάθε ἄλλο παρὰ στοιαματοῦσε τὴ δράση τῆς φαντασίας του. Εἶχε θαυμάσια πετάγματα, μὰ ποτὲ δίχως νὰ στηρίζεται πάνω σὲ κάποια πραγματικὴ καὶ συγκεκριμένη βάση. Σὲ κάθε ἐπιστημενικὴ του ἔρευνα ἕνα κύριο τὸν ἐνδιέφερε: ἡ ζωή. "Οσο γιὰ τὴ φαντασία του, αὐτὴ ἔμενε ἱκανοποιημένη ἀπὸ τὶς ἀπέραντες πιθανότητες ποὺ τοῦ γεννοῦσε ἡ ἔρευνα.

ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ

Βοηθὸς στὸν Χάξλεϋ, ἐργάζονταν σύγχρονα καὶ σὲ κάποιο ἰδιωτικὸ σχολειὸ γιὰ νὰ ζήσει. Σύγναζε ἀκόμα στοὺς «Ζυζητητικοὺς Συλλόγους», ὅπου οἱ φοιτητὲς ἔπειτα ἀπὸ τὸ τέλος τῶν παραδόσεών τους συζητοῦσαν πάνω σὲ καθημερινὰ ἐπίκαιρα θέματα καὶ ἐπρότειναν νέες λύσεις. Τέτοια ὅμως στέκονταν ἡ δίψα τῆς μάθησής του κ' ἡ ἐπιθυμία του γ' ἀγκαλιάσει ὅσο μποροῦσε περισσότερα ἀντικείμενα, ποὺ ἀπόμενε νὰ εἰδικευθεῖ ἀπόλυτα ὁ ὀχτιδήποτε. Ἡ λογικὴ μόνο δὲν τὸν ἐπαρκοῦσε. Μελετοῦσε,στὶς ὧρες τῆς σχολῆς του, πολιτικὲς ἐπιστήμες, οἰκονομολογία, κοινωνιολογία. Μὰ ὁ ἀσθενικὸς του ὀργανισμὸς δὲν ἀνθεξεν ὡς τὸ τέλος. Ἀναγκάσθηκε νὰ παρατήσει ὅλες τὶς σπουδές του.

"Ἐπρεπε ὅμως νὰ ζήσει κι' ἄρχισε νὰ στέλνει ἄρθρα σὲ διάφορες ἐπιθεωρήσεις. Στὶς ἀρχὲς πραγματεύονταν παιδαγωγικὰ ζητήματα, ἔπειτα ἐπιστημενικὰ θέματα καὶ στὸ τέλος σύντομους λίβελλους ὅπου γτύπαγαν τὸν πουριτανισμό, τὶς προλήψεις καὶ τὴ βουβὴ ἠλιθιότητα τῶν συγχρόνων του. "Ηταν ἡ ἐποχὴ ποὺ βασίλευε στὴν Ἀγγλία ἡ γοντρὴ καὶ ἡ μεγαλοπρεπὴς Βικτώρια, ὅπου οἱ συγγραφεῖς εἶχαν ἀπαρνηθεῖ τὴν ἐλευθερία τῆς σκέψης τους, γιὰ ν' ἀποδεχτοῦν τὴ δουλικὴ ὑποταγὴ μιᾶς ἐπίσημης ἠθικῆς. Τὸ μοναδικὸ ὄργανο ποὺ μποροῦσε τότε νὰ δημοσιεύει τέτοιους λίβελλους ἦταν ἡ Σαββατιάτικη Ἐπιθεώρηση τοῦ Φράνκ Χάρρι, γύρω στὴν ὁποία εἶχε συγκεντρωθεῖ ὅτι πιὸ νέο καὶ πιὸ ζωντανὸ διάθετε ἡ Ἀγγλία. Στὴν ἐπιθεώρησην αὐτὴ δημοσίευε κι' ὁ Μπέραρ Σὼ τὶς ἐλευθέρες καὶ σκοπὸ του ἦ κριτικὴ βὲν μπόρεσε νὰ βρεῖ στὸ ἔργο του προϋποθέσεις ποὺ θὰ εὐνοοῦσαν μιὰ ἐπίθεσή της. Ἐλόγιστοι εἶναι ὁ-σοι ἐξέφρασαν ἐπιφυλάξεις, ὅπως ὁ Σικοὺρ, ποὺ χαρακτήρισε ἐφήμερα τὰ ἔργα τοῦ Γουέλς. «Τί πειράζει, ἀπάντησε, ἂν τὰ ἔργα μου δὲν μοῦ ἐπιζήσουν; φτάνει ποὺ τώρα μὲ κάνουν νὰ ζῶ». Ἡ ἀπόκρισή του αὐτὴ κρύβει μιὰ βαθύτερη ἀλήθεια: ἂς μὴν ξεγνοῦμε πὼς βιωτικὲς ἀνάγκες ἀνάγκασαν τὸν Γουέλς νὰ καταπιαστεῖ μὲ τὴ λογοτεχνία. Καὶ πραγματικὰ πέτυχε μ' αὐτὴ ἀμέσως τὴν οἰκονομικὴ του ἀνεξαρτησία: στὰ τριάντα του χρόνια ἦταν ὁ "Ἄγγλος συγγραφέας μὲ τὰ μεγαλύτερα κέρδη ἀπὸ τὰ βιβλία του.

Κυλακεύεται νὰ λέγει πὼς εἶναι τὸ ἀνάποδο τοῦ Τζέϊμς Τζόϋς. Ἡ αἰσθητικὴ θεωρία του «ἡ τέχνη γιὰ τὴν τέχνη» δὲν τὸν ἐλκύει. Ἕνα τέτοιο ἀξίωμα τὸ θεωρεῖ μιὰ δυσφήμηση καὶ μιὰ κατάπτωση. Ἀρνεῖται ἐπίσης πὼς εἶναι καλλιτέχνης. Κι' ὅμως τί περισσότερο καλλιτεχνικὸ ἀπὸ τὸ ἀπέρριττο ὕφος του, τὸν ζωντανὸ κ' εὐτράπελο τρόπο τῆς διήγησής του, τὴ μαγικὴ ἱκανότητά του ν' ἀναπαριστάνει τὴν καθημερινὴ ζωή μας μ' ἀληθοφάνεια καὶ συγκίνηση;

Ὁ Γουέλς δὲν ἀποδέχεται ὅμως ἕνα τέτοιο χαρακτηρισμό. Προτιμᾶνε νὰ δοῦμε στὸ ἔργο του ἕνα φιλοσοφικὸ σύστημα καὶ τίποτ' ἄλλο.

ΑΝΕΜΟΣΤΡΟΒΙΛΟΣ ΙΔΕΩΝ

Τὸ πνεῦμα τοῦ Γουέλς; "Ἕνα χαρακτηρισμὸ μποροῦμε νὰ δώσουμε σ' αὐτό: ἀνεμοστρόβιλος. "Ἕνα χάος ἰδεῶν, δίχως νὰ εἶμαστε βέβαιοι ἂν ὅλες εἶναι ἐξ ἴσου δυναμικὲς. Ὅσοι τρομάζουν ἀπὸ τὴ ζωὴ ἀν ἀνθρωποι ἐκεῖνοι, ὅπου ἡ γίνουν οἱ πρωτοπόροι κ' οἱ ἐκτελεσθεῖς ἐνὸς νέου ἠρόμαλεου, μὰ καὶ τόσο ἀναγκαίου ξεκινήματος.

ΝΙΚΟΣ ΤΡΕΧΑΣ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ, Μάρτης. — Στὴ σκιερὰ τῶν διαλέξεων μὲ λογοτεχνικὸ θέμαια ποὺ ὡργάνωσε τὸ καλὸ σωματεῖο τῆς πόλεώς μας «Σύλλογος πρὸς διάδοσιν τῶν γραμμάτων» δόθηκε τὴν ἀπραμέρη Κυριακὴ ἡ διάλεξη τοῦ ἐξαιρετικοῦ διανοουμένου τῆς πόλεώς μας κ. Μένου Ἀνδρούτσου μὲ θέμα: «Τὰ δημοτικιὰ μας τραγοῦδια». Ὁ κ. Ἀδρόστος, ἄνθρωπος πολὺ μελετημένος, μὲ ἀξιόλογη φιλολογικὴ κατάρτιση καὶ κριτικὸ νοῦ μεταχειρίστηκε τὸ θέμα του μὲ ξεχωριστὴ ἱκανότητα. Ἡ ἀβάνταγ ἐπιστολὲ τοῦ λαοῦ μας εὑρῆκε στὸ πρόσωπο τοῦ κ. Ἀδρόστου ἕνα δεξιότατο ἑρμηνευτή. Μὲ θαυμαστὴ διεκδικητικότητα καὶ ἀκρίβεια ὁ ὀμιλητὴς ἐξέτασε ἀχριὰ τὴν ἱστορία τοῦ Δημοτικοῦ τραγουδιοῦ, τὴν ἀπόκαν ἐχεχρίσε τὸ περιόδους,[illegible] νάγεις ἐνὸς ἀπὸ τὸ Βυζάντιο καὶ τοὺς χρόνους τῶν Ἀκριτῶν, περνώνας στὴν Κύπρο καὶ τὰ λοιπὰ νησιά, στὴ Κρήτη μὲ τὸν «Ἐρωτόκριτο» καὶ καταλήγοντας στὸ Μωριᾶ καὶ στὴ Ρούμελη μὲ τοὺς χρόνους τῆς σλαβιᾶς καὶ κατόπιν τοὺς πρώτους ἀγώνες τῶν ἀρματολῶν. Ἡ ἀνάλυσις τῶν περιστάσεων, τῶν σκοπῶν ἢ καὶ τῶν αἰσθημάτων, ποὺ ἀπετέλεσαν κατὰ καιροὺς τὰ ἐλατήρια τῆς ἀπαράλλαγης αὐτῆς δημιουργίας τῆς λαϊκῆς ψυχῆς, ἀκόμη καὶ τῶν ἀναγκῶν ποὺ ἐπλημμύρισαν στὴν ψυχὴ τοῦ ἀγνώστου ποιητὴ γιὰ νὰ ἐξεκτίλουν στὸ λυρικὸ ἀποκορύφωμα τῆς δημοτικῆς ποιήσεως, ἔνιωσε ἀπὸ πάνω ἡ διοπάλη καὶ τὸν γιοιβζὲ τὸ σκοτεῖδι τῆς ἀμάθειας. Γιατὶ ὁ Ρωμιὸς ἐξεν ἀλλάξει ἀντίληψη (νοοτροπία), δὲν εἶναι ὁ ἀρχαῖος ποὺ ζοῦσε μὲ τὸ ἀθάνατο ἰδανικὸ (τῆς γνώσης), μὲ τὴ μεταφυσικὴ ἀντίληψη τοῦ κόσμου, ποὺ εἶχε μέσα του τὴ φλόγα τὴ δημιουργικὴ. Σήμερα τὸ βιβλίο παρνάει μιὰ φοβερὴ κρίση. Ἀναγνώστες δὲν ὑ πάρχουν. Πῶς θέλετε νὰ ὑπάρχουν συγγραφεῖς; Πῶς νὰ ζήσουν; Ὁ κ. Νεταμᾶλ κηρύχνει τὴν «ἄμυνα τοῦ βιβλίου», διοργανώνει τὴν ἄμυνα. Ἀλλὰ μήπως κι' οἱ δικοί μας σταυροφόροι μὲ τὸ σταυροφορίες τους γιὰ τὴν ἀφύτευση δὲν κάνουν τὸ ἴδιο ποιοῦντας νὰ δημιουργήσουν ἀνύπαρχτο κοινό; Τὰ σημεῖα τῶν καιρῶν μας, εἶναι σημάδια ἀσάισα, πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς παρακμῆς. Καὶ στὸ τέλος αἰάθε παραμῆς παρουσιάζονται οἱ ψευτοπροφῆτες. Τὸ πνεῦμα ἔχει ἐλλοιοτηθεῖ καὶ συμφερονταλογγηθεῖ. Τὸ σοβαρὸ δὲν ἔχει πέραση πιά. Ἐδῶ ἀξία ἔχει ὅ,τι εἶναι σκοπὸς γιὰ τὴ ζωή. Κι' ὅμως ὅλα τὰ ἰδιωτικὰ πράγματα, ὅπως τὸ χρῆμα, δὲν εἶναι σκοπὸς, ἀλλὰ τὸ μέσο γιὰ τὴ ζωή.

Μιὰ τέτοια ἐφήμερη καὶ περαστικὴ ἀναγέννηση πίστεψαν ὅσοι γίνταν κήρυκες τῆς περιλάμπης πνευματικῆς ἀγάπνινης τῆς Ἑταιρίας». Ὁ ἀγωνιστὴς τῶν ἰδεῶν καὶ ἐνδεχτὸς καλπέρνης καὶ λογοτέχνης κ. Σπύρος Βασιλεῖου σὲ κάποιο του ἄρθρο σὰν περιοδικὸ τούτο, φύτευε τὸ ζήτημα ἀπ' ὅλες τοι τὶς πλευρές, χωρὶς νὰ κινδυνέψει νὰ χαθεῖ σὰν λαθυρίνθο τῆς λογοκοπίας κι' ἀφελογίας. Ἔθεσε τὴ σωστὴ βάση. Κι' ὅμως κανένας δὲν τὸ πρόσεξε. Γεμάτο εἰρωνεία καὶ σαρκασμὸ γιὰ τὴν φωμέϊκη προχειρολογία καὶ ἀποστασία. Ἔλεγνε πὼς ἡ ἀναγέννηση θὰ εἶναι ἠθικὴ καὶ θ' ἀρχίσει «ἐκ τῶν κάτω», ἀπ' τὸ λαό, ἀπ' τὸ δάσκαλο, ἀπ' τὸ σπίτι, ἀπ' τὸν παιδαγωγό, τὸν πνευματικό. Τὴν Ἑταιρία καὶ τὴν Πρωτεύουσα τὶς ἔθλεπε δδοφερωμένες νὰ τραβοῦνε μπροστὰ καὶ γ' ἀγωνίζονται τὸν κοινὸ ἐρὸ ἀγώνα. Αὐτὴ εἶναι ἡ δόση κι' ἀκ' αὐτοῦ πρέπει νὰ ξεκινήσουμε.

Ἀπὸ τὴν ἐποχή μας λείπει ἀκριβῶς τὸ προζίμι, ἡ ψυχή. Καὶ χωρὶς ψυχὴ τίποτα δὲ γίνεται. Πολὺ αἰσιόδοξοι εἶναι οἱ ἄνθρωποι τοῦ καιροῦ μας καὶ ποτοφεφαλόνια γιὰ πράμματα δύσκολα. "Ἐπαν μοιραῖα ἄρχισε ὁ πόλεμος ὁ πνευματικός. Τὰ γραφιωτατὰ φυλλοδήλιστον τὴν ταραγμένη τους ψυχή, τὴ νευρωτὴ τους κρίση. Τοὺς δόλεπες νὰ κινοῦνται χωρὶς σκοπὸ καὶ κατεύθυνση, καὶ τοὺς λυπᾶσαι. Δὲ λέγω γιὰ τοὺς καλοὺς κι' εὐσυνείδητους ἐργατικοὺς νέους ποὺ μεθαίρίο θὰ δώσουν τὸ δίνομά τους στὴν Ἑλλάδα, θ' ἀνέξουν τοὺς δρόμους τῆς προόδου. Τοὺς θαυμάζω καὶ τοὺς ἐχτιμῶ.

Θέθελα νὰ «δεῖσω» τὸ σημειωμά μου μὲ τὰ στοχαστικὰ λόγια τοῦ ξεντρεμένου φίλου ποιητὴ Πέτρου Βλαστοῦ (ποὺ τὸν ξεχοφίζω πάντα στὴν ποίηση ἀνάμεσα στὴν τριάδα: Παλαμᾶ, Καζαντζάκη καὶ Σισσιλιανοῦ), ποὺ τ' ἀντιγράφω αὐτούσια ἀπ' ἕνα τελευταῖο γράμμα τοῦ σὰ μένα καὶ ποὺ θ' ἀποτελέσουν τὴν πιὸ ἀφῆ καὶ ἀπόλυτη βάση, ποὺ πάνω της θὰ ξακολουθῆσε καὶ θὰ συζητήσουμε λεύτερα τὰ μεγάλα προβλήματα τοῦ καιροῦ, ἀπ' ἐὰ ἀσοῖα πηράξει σὰν φυσικὴ συνέπεια κ' ἡ δική μας κρίση. Καὶ μοῦ τάγραψε — ὄχι δέβεια γιὰ μὲ ἀλλὰ γιὰ νὰ μὲ κάνει νὰ σκεφτῶ βαθύτερα καὶ νὰ ἰδῶ τὴν ἀλήθεια. Καὶ αὐτοὺ ἀπάνω ἄς σηκηρνοῦνε ὅσοι θέλουνε νὰ δημιουργήσουνε σοβαρά. Ἀπάνω κάτω ἐπιχυρόνει τὸ λόγο τοῦ φίλου κ. Βασιλείου, μὲ τὴ διαφορὰ πὼς δίδεται πιὸ κατελιπὲ τὸ πρόβλημα, σὰν ποιητὴς καὶ κριτικός.

ΦΟΙΒΟΣ ΔΕΛΦΗΣ

ΕΠΑΡΧΙΑΚΟΣ ΤΥΠΟΣ

ΟΤΑΝ «ΤΗΛΕΓΡΑΦΟ» Πειραῖῶς τῆς 29 Μαρτίου, διαβάζουμε ποίημα τοῦ κ. Κ. Μιμίτσου, μελέτη τοῦ Ἔδιου γιὰ τὴ «θεωρία» ἐξέλιξη ἐνὸς ποίησης τοῦ Μιλτ. Μαλακάσσης, ποὺ εἶναι ἕνα ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴν ἀνέκδοτη μελέτη του: «Ἀπὸ τραγουδοῦν τὴ θάλασσα οἱ νεοέλληνες ποιητές», ἀνάλυση δυὸ διαλέξεων ποὺ ἔδωσε στὴν πόλη ὁ κ. Γ. Σουκατρᾶς, μὲ κόν γενικὸ τίτλο: «Λειοθτικὴ ἀνάλυση ἡρώων τοῦ Ὁμηρικοῦ ἐπικοῦ κριτικὴ τοῦ κ. Θεοδ. Βασιαρτζῆ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα γιὰ τὸ Ἔργο «Ἑκατερκάνειο Τενσάνιον» ποὺ πολυγράφει ὁ ἐβασιλικὸ, ἄλλη κριτικὴ γιὰ τὸ φιλμ «Ποιητικὴ ἀνταρσία», ποὺ παίχτηκε στὴν Πάτρα τὴν περασμένη βδομάδα, σημειώμα τοῦ κ. Γ. Σαράντη γιὰ τὸ περιοδικὸ «Ἑστιάλιστη» τὸ γλωσσικὸ ἄγῶνα. Ὁ κ. Γ. Βαλέρας ἔχει ἀφιερώσει ἄρθρο τὸ αὐτὸ ἑπάνω σὲ σχετικὴ μελέτη τοῦ συνεργάτη μας κ. Μιχαηλίδη, ποὺ δημοσιεύεται σὲ προηγούμενο φύλλο μας, δίχως βέβαια νὰ τὴν ἀνταρεσκεῖ.

— Στὰ «ΦΡΑΚΙΚΑ ΝΕΑ» Ἀλεξανδρουπόλεως, τῆς 4 Ἀπριλίου, ποίημα τοῦ κ. Τάκη Κωσταντόπουλου, ἀφιερωμένο στὸ κ. Π. Ἀθηναϊκὸ καὶ τὸ τέλος τῆς μελέτης τοῦ κ. Ἀχ. Σαμοθράκη γιὰ τὴ «Πῆρσο Σαμοθράκη».

— Στὴ «ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΛΙΓΟΥ» τῆς 28 Μαρτίου τοῦ ἰδίου τόπου, ἐπιβλητικὴ μελέτη, ποὺ εἶναι ἀφιερωμένη στὸν Ἄλλε. Πάλλη, κριτικὸ σημείωμα τοῦ κ. Ἀντώνη Μυστακίδη γιὰ τὴν «Γλωσσολογία καὶ ποιητὴ Ἄλλε. Πάλλη» ἔθνους, μεταξὺ ἄλλων, γράφει: «Τὸ πρῶτο, μολονότι τὰ θέματά τους εἶναι ἀπλᾶ, ὅπως ἀπλὴ καὶ χαριτωμένη εἶναι ὅλη ἡ ποίησή τους στὴ συλλογὴ αὐτὴ («Ταιμουσοῦδες καὶ Ἡσσαιοι»). Ἐκτὸς ἀπὸ ὀλὶ τρία, εἶναι ἀσφαλῶς ποιήματα μὲ δέξισες νὰ τὰ διαβάσουν μεγάλοι. Οἱ σπίγοι τους ρυθμικοὶ καὶ ἄβρυα τεχνικὰ. Ἐχουν καὶ τὸ χάρισμα τοῦ ποιοσμαίου, ποὺ ἀπαιτεῖται καὶ στὰ ποιήματα τοῦ Σμυρνιοῦ ποιητῆ κ. Ἀλέκου Φωτιάδη («Μῆδοι»), μὲ τὸ ἀπόσπασμα κόψιμο τοῦ στίχου καὶ σὴν ἀνοδλλαγὴ τοῦ μετρικοῦ τόνου καὶ τοῦ ρυθμοῦ...».

— Στὸν «ΑΓΩΝΑ ΤΗΣ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ» Κυθαρισσίας, τῆς 31 Μαρτίου, ποίημα τοῦ κ. Π. Ὀλύμπιου, μετάφραση τοῦ κ. Α. Κουκουλᾶ ἀπὸ τὰ «Λυρικὰ Γράμματα» τοῦ Ἀλκίφρονος, φιλολογικὴ σημείωμα κλπ.

— Στὴν «ΚΟΡΙΝΘΙΑ» τῆς 4 Ἀπριλίου, ποίημα τοῦ κ. Λοτ. Καββαδίᾳ, πεζὸ τοῦ κ. Π. Ἀθηναίου κλπ.

— Στὴν «ΠΡΩΙ· ΝΗ» Μυτιλήνης, ταχτικὴ παρακολούθηση τῆς πνευματικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ζωῆς τοῦ τόπου.

— Στὴν «ΖΑΚΥΝΘΙΝΗ ΦΩΝΗ» τῆς 1 καὶ 4 Ἀπριλίου, ποίημα τοῦ κ. Ν. Γρυπάρη, πεζὸ Ἀλ. Ρόδοπούλου καὶ κριτικὴ τοῦ κ. Ἀγγ. Βρανδοσοῦ γιὰ τὸ βιβλίο «Γιάννης Σκαρβέλης» τοῦ κ. Π. Ὀλύμπιου.

— Στὸν «ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΚΗΡΥΚΑ» Καβάλας, τῆς 5 Ἀπριλίου, πεζὸ τοῦ κ. Π. Ἀθηναίου καὶ κριτικὴ τοῦ κ. Γιάννη Κουγιανόγλου γιὰ τὸ βιβλίο «Ἡ ποῖκα τῆς Μαριάνας» τοῦ κ. Ἀ. Κυπροῖοντος τοῦ...

— Στὴ «ΒΟΡΕΙΟ ΕΛΛΑΔΑ» Κοζάνης, τῆς 28 Μαρτίου καὶ 4 Ἀπριλίου, ποιήματα τῶν κ. Ξεν. Σουρουμάνη καὶ Γ. Π. Α., πεζὸ τῶν κ. Δ. Μάνεση καὶ Ἀ. Παπαδοπούλου, φιλολογικὰ σημειώματα, παρακολούθηση τῆς πνευματικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ζωῆς κλπ.

— Στὴ «ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΗΧΩ» Βέροιας τῆς 25 Μαρτίου, διάφορα ἄρθρα γιὰ τὴν «Ἐθνικὴ γιορτὴ καὶ τὴ(γιὰ τοῦ κ. Γιάννη Βενάρου.

— Στὴ «ΝΕΑΝ ΑΛΗΘΕΙΑ» τῆς Βορείου Ἑλλάδος, τῆς 27 καὶ 30 Μαρτίου, φιλολογικὸ πορτραῖτο τοῦ κ. Ἀθ. Ἀθανασίου γιὰ τὸν λογοτέχνη κ. Μίμη Ψυθᾶ. κριτικὴ τοῦ ἰ. Σ. ἐπὶ τοῦ νέου τῆς ποιήσεως συλλογὴ «Ἡ ἀνάσταση βιαλιὰ» τοῦ κ. Ἠρ. Μάλλιου, φιλολογικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ σημειώματα κλπ.

— Στὴν «ΚΑΣΤΟΡΙΑΝΗ ΖΩΗ» τῆς 3 Ἀπριλίου, ποίημα τοῦ κ. Γιάννη Μιτσάλη, Β. Μιλωνᾶ καὶ Πάνου Κορνεζοῦ, πεζὸ τῶν κ. Βέργου Κωσταῖ, Ἀγγ. Διαμαντῆ καὶ Πάνου Κορνεζοῦ, μελέτες τοῦ κ. Ἤρα Ἀνέμη κ. ἄ., φιλολογικὰ σημειώματα κλπ.

— Στὴν «ΕΘΗΜΕΡΙΔΑ ΤΩΝ ΛΕΣΒΙΩΝ» Μυτιλήνης, τῆς 4 Ἀπριλίου, ἄρθρο τοῦ κ. Ἀ. Ἀθανασίου γιὰ τὸν Μπέρσον καὶ τὴ ρασιονελιστικὴ κοσμοθεωρία, «λίθος» τοῦ κ. Στρατῆ Καρίπη, καθὼς καὶ ἄρθρο τοῦ κ. Γ. Βαλέρα γιὰ τὸ πρῶτο φανέρωμα τοῦ Ἐστιαλιώτη στὸ γλωσσικὸ ἀγῶνα. Ὁ κ. Γ. Βαλέρας ἔχει ἀφιερώσει ἄρθρο τὸ αὐτὸ ἑπάνω σὲ σχετικὴ μελέτη τοῦ συνεργάτη μας κ. Μιχαηλίδη, ποὺ δημοσιεύεται σὲ προηγούμενο φύλλο μας, δίχως βέβαια νὰ τὴν ἀνταρεσκεῖ.

— Στὰ «ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΑΙΓΙΝΗΣ» τῆς 28 Μαρτίου, ἄρθρο τοῦ κ. Κώστα Κλεοντζῆ, ποὺ εἶναι ἀφιερωμένο στὸν Ἄλλε. Πάλλη, κριτικὸ σημείωμα τοῦ κ. Ἀντώνη Μυστακίδη γιὰ τὴν «Γλωσσολογία καὶ ποιητὴ Ἄλλε. Πάλλη» ἔθνους, μεταξὺ ἄλλων, γράφει: «Τὰ πρῶτα, μολονότι τὰ θέματά τους εἶναι ἀπλᾶ, ὅπως ἀπλὴ καὶ χαριτωμένη εἶναι ὅλη ἡ ποίησή τους στὴ συλλογὴν αὐτὴ («Ταιμουσοῦδες καὶ Ἡσσαιοι»). Ἐκτὸς ἀπὸ ὀλὶ τρία, εἶναι ἀσφαλῶς ποιήματα μὲ δέξισες νὰ τὰ διαβάσουν μεγάλοι. Οἱ σπίγοι τους ρυθμικοὶ καὶ ἄβρυα τεχνικὰ. Ἐχουν καὶ τὸ χάρισμα τοῦ ποισμαίου, ποὺ ἀπαιτεῖται καὶ στὰ ποιήματα τοῦ Σμυρνιοῦ ποιητῆ κ. Ἀλέκου Φωτιάδη («Μῆδοι»), μὲ τὸ ἀπόσπασμα κόψιμο τοῦ στίχου καὶ σὴν ἀνοδλλαγὴ τοῦ μετρικοῦ τόνου καὶ τοῦ ρυθμοῦ...».

— Στὸν «ΑΓΩΝΑ ΤΗΣ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ» Κυθαρισσίας, τῆς 31 Μαρτίου, ποίημα τοῦ κ. Π. Ὀλύμπιου, μετάφραση τοῦ κ. Α. Κουκουλᾶ ἀπὸ τὰ «Λυρικὰ Γράμματα» τοῦ Ἀλκίφρονος, φιλολογικὰ σημειώματα κλπ.

— Στὴν «ΚΟΡΙΝΘΙΑ» τῆς 4 Ἀπριλίου, πο

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΑΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

Συνεντεύξεις: 1) Μὲ τὸν κ. Ν. Παρασκευᾶ, Πρόεδρο τοῦ Σωματείου Ἠθοποιῶν. 2) Μὲ τὸν κ. Λ. Μπούμπη, ἠθοποιὸ τοῦ μουσικοῦ θεάτρου.

ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ Κ. Ν. ΛΟΥΡΩΤΟΥ

ΜΕ ΤΟΝ κ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ

Στὶς δυὸ αἴθουσες ἀναμονῆς τοῦ Σωματείου Ἠθοποιῶν μαζεύει νὰ εἶναι ἀνηφορισμένοι ἕνα τῆ μέρα ἄντρες καὶ γυναῖκες μὲ τρεμάμενη φωνὴ, ποὺ κοπτιέσαν, κουδουνιάζουν, γυρεύουν βοηθήματα ἢ ἄθεια ἐξασκήσεως; ἐπαγγέλματος. Ἐδῶ μέσα, στὸ γραφειάκι τοῦ προέδρου, ἡ κλίμα, ἡ ἡγωγία κι' ἡ κοκκινωμένη εἶναι τὸ πρῶτο ποὺ σοῦ χτυπᾶει εὐχάριστα σὰ μάτι. Πολλὲς φωτογραφίες σοῦ φέγγουν, μουσικαβδύνες πολυδρόμες. ἕνα μπουκέτο λουλούδια πάνω σὸ γραφεῖο.

— Εἶναι λίγο ζαλισμένος, μοῦ λέει ὁ κ. Παρασκευᾶς, ἐνῶ μοῦ δίνει ἕνα κάθισμα.

— Τὲς ἀπασχολεῖ ἀρκετὲς ὧρες ἡ θέση σας σὸ Σωματεῖο, κ. Πρόεδρε;

— Πέρα πολύ. Συμβούλια, ὑπουργεῖα, τρεχάματα. Τί νὰ γίνει ὅμως! Πρέπει νὰ δουλέψουμε γιὰ τὸ ἴδιο μας τὸ συμφέρο.

— Τοῦ ἔρχεσαι ἀποχαιμώνεσαι γιὰ τοὺς κόπους αὐτοὺς; Ἐξωτερικεύεται ἀφαιρεῖ ἡ ἠθικοὶ ἀπ' τὸ Σωματεῖο τους;

— Κατὰ ἕνα τρόπο ναὶ ὡς ἕνα ἀρισμένο μέρο, ναί. Στὴν πραγματικότητα ὁ ρόλος τοῦ Σωματείου μας εἶναι ἀκόμα βοηθητικὸς γιατὶ δὲν ἔχει τὰ οἰκονομικὰ μέσα ποὺ τοῦ εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ νὰ ἀναπτύξει μιὰ σύγχρονη καὶ θεατικότερη δραστηριότητα.

— Τὸ ἐννοεῖτε λέγοντας βοηθητικὸ ρόλο;

— Τὶ ἐννοεῖτε λέγοντας βοηθητικὸ ρόλο;

— Ἐννοῶ ρόλο περιορισμένο. Ξέρετε ὅτι πρῶτα ὑπῆρχε ἡ Ἐναγγελιαστικὴ Σχολὴ τοῦ Θεάτρου, γιὰ τὴ συντήρηση τῆς ὁποίας εἶχε ἐπιβληθεῖ κάποιο μικρὸ ποσοστὸ στὰ εἰσιτήρια τῶν θεωμάτων. Ἀπὸ τότε ὅμως ποὺ τὴν ἐκπαίδευση τῶν ὑποψηφίων ἠθοποιῶν τὴν ἀνέλαβε τὸ Βασιλικὸ Θέατρο, μὲ τὸ ποσοστὸ αὐτὸ ποὺ ἐξακολουθεῖ νὰ εἰσπράττεται ἔχει ἐδρυθεῖ ἀπὸ τὸ Σωματεῖο τὸ Τμῆμα Ἐργασίας, τὸ ὁποῖο χρηματοδοτεῖ τοὺς διαφόρους θιάσους γιὰ τὰ πρῶτα τοὺς ἔξοδα, προτείνει τὸ κάνουν παρτιδοῦα σὲς ἐπαρχίες.

— Ἡ χρηματοδότηση αὐτὴ γίνεται ἀπὸ τὴν δικεῖου ἢ δωρεές;

— Δίνει. Καὶ μάλιστα τελευταῖα ψηφίστηκε κάποιος νόμος ποὺ ὑποχρεώνει τοὺς θιάσους νὰ ἐπιστρέφουν ἀκριβῶς τὰ χρήματα ποὺ παίρνουν.

— Ὑπάρχουν ἀρκετοὶ τέτοιοι θίασοι, ποὺ νὰ περιοδεύουν σὲς ἐπαρχίες;

— Ὑπάρχουν ἀρκετοὶ, μὴν ἠχηθεῖτε ἄτομα ἀλλὰ πράγματα ἀπὸ θέατρο ὁ τὰν ἕνα τρισάτιοῦνται στὴν Ἰδιωτικὴ πρωτεύουσα. Καὶ γιὰ τὴν ὥρα, τέλοσπε δὲ γίνεται χωρὶς αὐτὴν καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τὰν ἔχουμε ἐνεργήσει σὸ μάτι. Πολλὲς φωτογραφίες σοῦ τοίχους, μουσικαβδύνες πολυδρόμες. ἕνα μπουκέτο λουλούδια πάνω σὸ γραφεῖο.

— Εἶναι λίγο ζαλισμένος, μοῦ λέει ὁ κ. Παρασκευᾶς, ἐνῶ μοῦ δίνει ἕνα κάθισμα.

— Τὲς ἀπασχολεῖ ἀρκετὲς ὧρες ἡ θέση σας σὸ Σωματεῖο, κ. Πρόεδρε;

— Πέρα πολύ. Συνεδρίαι, ὑπουργεῖα, τρεχάματα. Τί νὰ γίνει ὅμως! Πρέπει νὰ δουλέψουμε γιὰ τὸ ἴδιο μας τὸ συμφέρο.

— Τοῦ ἔρχεσαι ἀποχαιμώνεσαι γιὰ τοὺς κόπους αὐτοὺς; Ἐξωτερικεύεται ἀφαιρεῖ ἡ ἠθικοὶ ἀπ' τὸ Σωματεῖο τους;

— Κατὰ ἕνα τρόπο ναί ὡς ἕνα ἀρισμένο μέρο, ναί. Στὴν πραγματικότητα ὁ ρόλος τοῦ Σωματείου μας εἶναι ἀκόμα βοηθητικὸς γιατὶ δὲν ἔχει τὰ οἰκονομικὰ μέσα ποὺ τοῦ εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ νὰ ἀναπτύξει μιὰ σύγχρονη καὶ θεατικότερη δραστηριότητα.

— Τὸ ἐννοεῖτε λέγοντας βοηθητικὸ ρόλο;

— Τί ἐννοεῖτε λέγοντας βοηθητικὸ ρόλο;

— Ἐννοῶ ρόλο περιορισμένο. Ξέρετε ὅτι πρῶτα ὑπῆρχε ἡ Ἐναγγελιαστικὴ Σχολὴ τοῦ Θεάτρου, γιὰ τὴ συντήρηση τῆς ὁποίας εἶχε ἐπιβληθεῖ κάποιο μικρὸ ποσοστὸ στὰ εἰσιτήρια τῶν θεωμάτων. Ἀπὸ τότε ὅμως ποὺ τὴν ἐκπαίδευση τῶν ὑποψηφίων ἠθοποιῶν τὴν ἀνέλαβε τὸ Βασιλικὸ Θέατρο, μὲ τὸ ποσοστὸ αὐτὸ ποὺ ἐξακολουθεῖ νὰ εἰσπράττεται ἔχει ἱδρυθεῖ ἀπὸ τὸ Σωματεῖο τὸ Τμῆμα Ἐργασίας, τὸ ὁποῖο χρηματοδοτεῖ τοὺς διαφόρους θιάσους γιὰ τὰ πρῶτα τοὺς ἔξοδα, προτείνει τὸ κάνουν παρτιδοῦα σὲς ἐπαρχίες.

— Ἡ χρηματοδότηση αὐτὴ γίνεται ἀπὸ τὴν δικεῖου ἢ δωρεές;

— Δίνει. Καὶ μάλιστα τελευταῖα ψηφίστηκε κάποιος νόμος ποὺ ὑποχρεώνει τοὺς θιάσους νὰ ἐπιστρέφουν ἀκριβῶς τὰ χρήματα ποὺ παίρνουν.

— Ὑπάρχουν ἀρκετοὶ τέτοιοι θίασοι, ποὺ νὰ περιοδεύουν σὲς ἐπαρχίες;

— Ὑπάρχουν ἀρκετοὶ, μὴν ἠχηθεῖτε ἄτομα ἀλλὰ πράγματα ἀφαιρεῖ ἄτομα στὴ διακίαση ἑνὸς κοινοῦ ἀδιαπαιδαγώγητου ἀκόμα καὶ χωρὶς δικὴ του θεατρικὴ πορώδοση.

— Μήπως αὐτὸ ὀφείλεται στὴν ἐλλειψη ἄξιων Ἑλλήνων θεατρικὼν συγγραφέων;

— Ὄχι. Μὴν ἀσοῦτε ποὺ σᾶς λέτε ὅτι δὲν παίζουν ἑλληνικὰ ἔργα γιατὶ

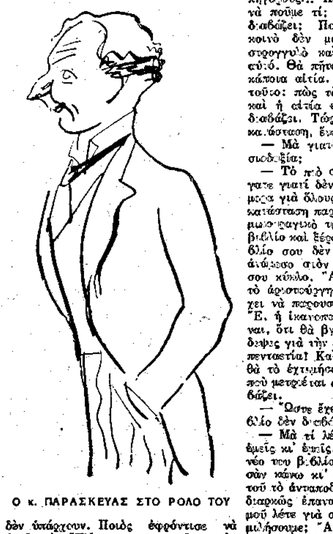

Ο κ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ ΣΤΟ ΡΟΛΟ ΤΟΥ

δὲν ὑπάρχουν. Ποιὸς ἐφφόντισε νὰ βρεῖ τοὺς Ἕλληνες συγγραφεῖς, ποιὸς ἀνήμερψε νὰ τοὺς ἀνοιχτοῦσει μέκρι σήμερα γιὰ νὰ μπορέσουν κι' αὐτοὶ νὰ δώσουν ἐκεῖνο ποὺ ἀνεχιφόσηβτμα ἔχουν μέσα τους; Μὰ μήπως τὸ ἴδιο δὲ γίνεται καὶ μὲ τοὺς ἠθοποιοὺς μας; Κρυμένα ταλέντα κι' ἄξια γιὰ πολλὰ πράγματα ἀφρισμένα ἄμως στὴ δικὴ τους πρωτοβουλία. Καὶ γιὰ τὴν ὥρα, τέλοσπε δὲ γίνεται χωρὶς αὐτὴν καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τὰν ἔχουμε ἐργαλεῖο θέατρο σὰν τόσο μας.

— Τὸ Βασιλικὸ, ἡ Κυπριακὴ, ἡ...

— Σπουδαῖες, ἀλλὰ λίγες ἐξαιρέσεις.

— Τί πρέπει νὰ γίνει, κατὰ τὴ γνώμη σας;

— Τὸ ζήτημα εἶναι κεφαλαῖο οἰκονομικό. Μέκρι ὅταν θὰ αὐξηθοῦν οἱ πόροι τοῦ Σωματείου θὰ μπορέσει νὰ ἐπιχειρήσει τὴν δημιουργία ἑνὸς ὑργανισμοῦ, ποὺ θὰ δέρει τὴν ἀποστολή του κὰ θὰ ἐκδίξει σὴν πραγματοποίηση τῆς, ἰδέα δὲ διὰ ὡ θέατρο τὰν ἐπαρχιῶν.

— Μὲ ποιὸ τρόπο θὰ τὴν ἐπιδίωκε τὴ συγκρότηση αὐτὴ τὸ Σωματεῖο, ἂν εἶχε τοὺς ἀπαραίτητους οἰκονομικοὺς πόρους;

— Μὲ τὸ νὰ ἱδρύσει πρῶτα-πρῶτα μιὰ Μετεκπαιδευτικὴ Σχολὴ σὴν ὁποίον θὰ πρέπει νὰ φοιτήσουν οἱ ἠθοποιοὶ μας ποὺ οἱ ποὶ πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς δὲν εἶχαν μέχρι τώρα τὸν καιρὸ καὶ τὰ μέσα τὰ οἰκονομικὰ ποὺ θὰ τοὺς δοῦλεσαν νὰ ἀνακαλύψουν τὸ ταλέντο τους. Ξέρετε, ὅταν ὑποφέρει κανεὶς οἰκονομικὰ, δὲ σκέφτεται παρὰ τὴν κατάστασή του κι' ἡ οἰκονομικὴ θέση ὅλων τῶν ἠθοποιῶν ποὺ δὲν ἀντίκουν σοοὺς ὃ.ὶ τρεῖς κὰ ἀ συγκροτημένους θιάσους μας δὲν εἶναι καὶ πολὺ εὐχάριστη.

— Ὅστε, πιστεύτε ὅτι μοναδικὸ ἐμπόδιο γιὰ νὰ ἐξελιχθεῖ τοῦ θεάτρου μας καὶ τῶν ἠθοποιῶν ποὺ δουλεύουν σ' αὐτὸ εἶναι τὸ οἰκονομικό;

— Τί θέλετε νὰ πεῖτε;

— Μιὰ δεκυίνιση. Τὸ κοινό σας, ἄξαγε, θεῖρεῖ ὅσο πρέπει τὸ θέατρο; Ἔστι φτάσει σὰ πνευματικὸ κὶ αἰσθητικὸ ἐπίπεδο ποὺ εἶναι ἀκριβὰ τὴρο νὰ φτάσει ἕνα κοινὸ γιὰ νὰ νοιώσει ὁν προφερμὸ τοῦ θεάτρου καὶ νὰ τὸ ἐνιαγήσει σὴν ἐπιδίωξη τοῦ προσφέρει τὸ ἀτμοῦ;

— Νὰ σᾶς πῶ, μοῦ φαινεται ὁ κ. Παρασκευᾶς συμφωνοῦντας μὲ τὴ συνθισμένη του ἀμμία. Πρέπει νὰ παραδεχθοῦμε ὅτι τὸ κοινό μας ἐποδηγετήθηκε ὡς τὰ σήμερα ἀπαιωνιδικὰ καὶ ἀνοργάνωτα ἀπὸ τὸ ξένο θέατρο, ἀπ' τοῦ ἀποίου τὰ ἔργα ἐξαιολουθεῖ νὰ εἶναι πάρα φουσκωμένο τὸ φεκρεατρόιό μας. Τὰ ἔργα ὅμως αὐτὰ εἶναι φυσικὸ νὰ μὴ συνταλοῦν καὶ κάνο πολὺ στὴ διάπλαση ἑνὸς κοινοῦ ἀδιαπαιδαγώγητου ἀκόμα καὶ χωρὶς δικὴ του θεατρικὴ πορώδοση.

— Μήπως αὐτὸ ὀφείλεται στὴν ἐλλειψη ἄξιων Ἑλλήνων θεατρικὼν συγγραφέων;

— Ὄχι. Μὴν ἀσοῦτε ποὺ σᾶς λέτε ὅτι δὲν παίζουν ἑλληνικὰ ἔργα γιατὶ

Τό Βιβλίο

ΜΕΛΗ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ : «Ἆσμα Ἀσμάτων κ' ἄλλα διηγήματα. 1937.

Εἶναι πιὰ γνωστὸ σ' ὅλους καὶ ἀναγνωρίζεται ἀκόμα κι' ἀπὸ τοὺς παλιότερους, τὸ πόσο οἱ πεζογράφοι τῆς μεταπολεμικῆς γενιᾶς ἔχουνε συντελέσει στὴν ἀνάπτυξη καὶ πρόοδο τοῦ πεζοῦ μας λόγου, σὲ σημεῖο ποὺ νὰ εἰμαστε σπὴν εὐχάριστη θέση σήμερα, νὰ διαπιστώνουμε μιὰν ἄνθιση περισσότερον ἀπὸ ἐνθαρρυντική.

Οἱ τόσοι ἀξιόλογοι νέοι μας πεζογράφοι, δημιουργοῦντας καθένας τὸ ἔργο του μέσα στὴ πλαίσια ποὺ τοὺς χαράξει ἡ ἰδιοσυγκρασία τους καὶ οἱ κοινωνικὲς κι' αἰσθητικὲς τους ἀντιλήψεις, ἔχουνε σήμερα ἀποτρίψει τὴ συνείδηση — ἀποιεοῦθηστε κι' ἂν εἶναι οἱ ἀντιλήψεις τους αὐτές, ποὺ τοὺς διαχείνουν θαρεῖς αὐθόνες κοινωνικοφρόνες στὴν κρίση καὶ ἱστορία καὶ αὐ ἡ καστὴ ποὺ πεφάκε, ὄχι ἁπλὰ σὰν πρόταρασκευστὲς ἑνὸς κάποιου νεοελληνικοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλὰ κυριώτερα, σὰν σπειρονοὺς διανοουμένους, ποὺ ζοῦνε τὸ δράμα καὶ τὴν ἀγωνία τῆς ἐποχῆς.

Ὕστερα ἀπὸ τὴν ἠθογραφία (Παπαδιαμάντης κλπ.) καὶ τὴν ὑποτυπώδη μορφὴ τοῦ κοινωνικοῦ μυθιστορήματος καὶ διηγήματος (Θεοτόκης κλπ.), ποὺ τοὺς δόσηκαν γιὰ κληρονομιά, εἶδαμε στὶς μέρες μας νὰ καλλιεργοῦνται εἴδη τοῦ πεζοῦ λόγου, ποὺ γιὰ πρώτη φορὰ παρουσιάζονται στὸν τόπο μας (ὁ ἐσωτερικὸς μονόλογος λ.χ.) — καὶ μὲ μιὰν ἐπιτυχία, ποὺ πρέπει νὰ καταγιστεῖ στὸ ἐνεργητικὸ τῶν νέων μας πεζογράφων.

Οἱ ἔξενες ἐπιδράσεις, βέβαια, ποὺ μᾶς ἦ.αν φυσικὰ δόσκατο νὰ τὶς ἐφφύγουνε, σὰν λαὸς δίχως μακρόχρονη παράδοση, ποὺ ὕστερα ἀπὸ πενταετίαν χρόνων σκλαβιᾶ, προσκαλέστηκε νὰ δημιουργήσει, σχεδὸν ἀπὸ τὴ στάχτη, τέχνη καὶ πολιτισμὸ, διαδραμάτισαν σημαντικὸ ρόλο σ' αὐτὴ τὴν ἄνθιση. Ἀλλά, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ἡ φυσικὴ ζωτικότητα αὐτοῦ τοῦ λαοῦ ποὺ στάθηκε πάντα ἱκανὸς νὰ ξεκαινογνιέται ἀπὸ τὴν τέφρα του, τοῦ λαοῦ, τοῦ φυσικὰ καλλιεργημένου, μὲ τὴν ἔντονη ψυχοκίνηση καὶ τὰ θαυμαστὰ πνευματικὰ χαρίσματα, εἶναι στοιχεῖα, ποὺ δὲν θάπρεπε νὰ τὰ παραβλέψει ἐκεῖνος ποὺ θάθελε ν' ἀναζητήσει τὰ εἴτια μιᾶς προόδου πραγματικοῦ διαμπερεῖς, στὴ σύντομη τροχιά της.

Τὰ γενικὰ τοῦτα λόγια, ποὺ, φυσικά, δὲν ἐξαντλοῦν τὸ θέμα, ἀλλὰ μόλις τὸ θίγουν πολὺ ἀπομακρυσμένα, ἔχουνε τὴ σχέση τους καὶ μὲ τὸν κ. Μελῆ Νικολαΐδη, σὰν ἕναν ἀπὸ τοὺς τόσους ἀξιόλογους συντελεστὲς αὐτῆς τῆς προόδου. Καὶ ἡ ἀφορμὴ ποὺ ἐγένντησε τὶς παραπάνω σκέψεις, εἶναι τὸ καινούργιο του βιβλίο, μὲ τὰ δύκα διηγήματα, ποὺ μᾶς δόσκε αὐτὲς τὶς μέρες, σὲ μιὰ σημαντικὴ καὶ σημνὴν δούκση.

Ἔχω παρακολουθήσει σχεδὸν ὁλόκερη τὴν προηγούμενην ἐργασία τοῦ κ. Μελῆ Νικολαΐδη («Ἀυὸ γυμνὰ ἄσπρα χέρια», «Ὁ ἀνθρωπος ποὺ ἐπολύπσε τὴ γυναίκα του» κλπ.), ἐργασία ποὺ τὸν ἔχει τοποδετήσει, δίκαια, στὴν πρώτη γραμμὴ τῶν νέων μας πεζογράφων. Ἀλλά, τὸ σημερινὸ του βιβλίο, καθὼς μιᾶς ὀφιμης πιὰ ζωῆς καὶ μιᾶς ἀληθινὰ καλλιτεχνικῆς ἰδιοσυγκρασίας, εἶναι, μπορῶ νὰ πῶ, ἐκεῖνο ποὺ τὸ ἐδρανίωσε τὴ θέση του μέσα στὰ Γράμματα.

Ἕνας πολιτισμός, ποὺ μόνον ἕνας ἄνθρωπος καλλιεργημένος μπορεῖ νὰ ἔχει, καὶ μιὰ ὑγιὴς ἀντίληψη γιὰ τὴ ζωή, μιὰ εἰλικρινὴς συμπόνια γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ποὺ, μέσ' στὰ πάθη του καὶ τὶς μιζέριες του, ἔχει τὴν ὑπόσταση δικαίωση, τὴν κάποιες μοιρολατρική, ὅτι δὲν ἐφταιξεν αὐτὸς γιὰ τίποτα, κι' ἔχει, ἀκόμα, τὴ συναίσθηση, πὼς ἡ χαρὰ τοῦ εἶναι ἱερὸ δικαίωμα, ἀλλὰ κι' ὁ πόνος καθήκον, ἄς ποῦμε, χριστιανίζοντας αὐτὰ τὰ διηγήματα, δοσμένα πότε μὲ σδρῆς καὶ σπασμωδικὲς πινελιές, πότε μὲ ἡρεμο κι' ἁπαλὸ τόνο κατὰ τὴ μία ποίηση, ποὺ ξεπηδεῖ αὐθόρμητα μέσ' ἀπὸ κάθε γραμμή :

«...Κι' ἔξαφνα, σὰ ν' ἄρχιζε κείνη τὴ στιγμὴ νὰ δοιλεύει ἡ ἀκοή του, ἔνιοιωσε σ' αὐτιά του ἕνα ψιθύρισμα, ἕνα μουρμούρισμα, μιὰ δωή, ποὺ ξεκαθαρίζε, μεγάλωνε, ἄπλωνε ἀλοένα, ὥσπου ἔγινε ὁ σύντομος, ἀλλεπάλληλος τόνος ἑνὸς ἀτέλειωτου κελαδισματος. Κατέβασε τὰ γέρια καὶ κύτταξε γύρω. Χιλιάδες γλίαδον κρεμμένοι γρῆλοι τραγουδοῦσαν. Ὁ θάμνος, οἱ πέτρες, οἱ θράχοι τραγουδοῦσαν. Τὸ δοντὶ ὁλόκληρο τραγουδοῦσε. Ὡς κάτω στὸν κάμπο, ὡς πέρα στὸ δάσος, ὡς ἀπάνω στὸν οὐρανὸ, παντοῦ, γύρω σ' ὁλοκυθεῖ σ' αὐτὴν τ' ἀγνάνια τῆς πανδόσης. Ἀλλά, κατέννοιας πολὺ καλὰ τὰ μυστικὰ τῆς σύνθεσης ἑνὸς διηγήματος («Φωνὴ καὶ σώμα»), στὸ διήγημα «Ἡ κοίνιαι» κλπ., ὅλα μὲ σπρώχνουν σ' αὐτό. Καὶ τοῦτο, γιατὶ ἀναγνωρίζω πὼς σπὴ δημιουργία κάθε ἔργου, ὅπως καὶ σπὴ διάπλασὴ καὶ τὴν ψυχολογία κάθε ἥρωα, δοσδήποτε ἀνιτικειμενικὸς νὰ' ἂν σταθεῖ ὁ δημιουργός, στὸ δάδος ὑπάρχει, περισσότερο ἀπὸ κάθε τί, ἡ δική του ἰδιοσυγκρασία. Κι' ἡ ἰδιοσυγκρασία τοῦ κ. Νικολαΐδη εἶναι κέτσια ἀκριβός, ὅπως κατθρεφτίζεται μέσα σ' αὐτὰ τὰ διηγήματα.

Λαγταρόντας τὰ μεγάλα πετάγματά, τὴ φυγὴ πρὸς τοὺς ἀνοιχτοὺς ὁρίζοντες, πρὸς τὰ μεγάλα καὶ τὰ αἰώνια, ἔρχει ὡστόσο, πὼς ἀποιαδήποτε κατάκρεμφρσκια τὰ κόρια ἀνάματα, γιὰ δὲ τὴν ἀπόδοση τῶν κοσμητικῶν ἐπιθέτων, ποὺ εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ δυσκολότερα μεταφραστικὰ προβλήματα τοῦ Ὁμηρικοῦ κειμένου, ἐπιτιμῶνα νὰ κάμω περίφραση, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ βρῶ ἕνα ἀλγωτάτη ἀπόδοσὴ τῶν ἐπιθέτων τῆς ἀποδόσεώς τον στὴ Δημοτικὴ μὲ σύνθεσε ἢ ἑνιαῖες λέξεις. Πάτσιμος ἔκαμα —χωρὶς παρόλαυτὰ νὰ ἐκλείψω τὸ κρέμνον— μόνον ἐκεῖ ποὺ τὸ ἐπέβαλε ἡ ἀνάγκη γιὰ νὰ γίνεται πλειὸ ἄνετος ὁ στίχος καὶ περισσότερο νοητὸ τὸ θέμα».

Πραγματικὰ, ὁ μεταφραστὴς, ἀκολουθώντας αὐτὸ τὸν τρόπο στὴν ἐργασία του, κατώφθωσε νὰ μᾶς δόσει μιὰ μετάφραση καλή, ποὺ διαβάζεται ἀνετα κι' εὐχάριστα. Καμμιὰ φορὰ, εἶναι ἀλήθεια, πὼς ξεφεύγει ἀπὸ τὴν ὑπόσχεση ποὺ δίνει σὰν πρόλογό του, ἀπαγορεύοντας λέξεις ὁλόκληα καταστευωστες: «ἀπὸ τὸ μαυροδιόλινα, ἢ καλοκαγαθό μας», «ἐκεῖ στὰ κομπολόβαδα...» κλπ. Ἀλλὰ αὐτὰ εἶναι πολὺ ἀδάχιστα, μπρὸς σὰς ὅλες χάρες τῆς μετάφρασης.

Ὅταν ἔχουμε ἕνα προηγούμενον, σὰν τὶς γνωστὲς μέγκε σήμερα μεταφράσεις, εἶναι φυσικὸ νὰ σκαφτοῦμε, πὼς κάθε καινούργια προσπάθεια γιὰ τὸ ξανὰ-ντάνεμα τοῦ Ὁμηρικοῦ ἔπους στὴ γλῶσσα μας, εἶναι καὶ ἀσκοσὴ καὶ περιτή. Ὡστόσο ὅμως καὶ μιὰ σοβαρὴ ἐργασία, σὰν αὐτὴ τοῦ κ. Γράψα, ποὺ ἔχει ἐτοιμη γιὰ τὸ ἀναγνῶστη, κάνοντάς τον ν' ἀνιχνεύσει τὸ θλιβὸ ἀπὸ τὰ χέρια του, ἀν δὲ φτάσει στὸ τέλος. Κι' αὐτὸ εἶναι μιὰ κατάχρση σημαντική, ποὺ μπορεῖ νὰ σταθεῖ σὰν τὴ δίκαιη ἱκανοποίηση τοῦ δημιουργοῦ του.

♣

Κ. Μ. ΓΡΑΨΑ : «Ἀπὸ τὴν Ὁμηρικὴ Ὀδύσσεια : Ὁ Ὀδυσσέας στὸν Ἅδη [Ραψῳδία Α], μετάφραση, 1937.

Σ' ἕνα σύντομο προλογικὸ σημείωμα, ὁ φιλόλογος κ. Κ. Μ. Γράψας, γνωστὸς κι' ἀπὸ τὴ μετάφρασή του τῶν «Ἐλεδιλλίων τοῦ Θεοκρίτου», μᾶς ἐξηγεῖ τοὺς λόγους ποὺ τὸν παρακίνησαν νὰ μᾶς δώσει τὴ σημερινή του ἐργασία, καθὼς καὶ τὸν «τρόπο ποὺ ἀκολούθησε σ' αὐτήν:

«Κι' ἐδῶ, γράφει, δόσε κοὶ στὴ μετάφραση τοῦ Θεοκρίτου, ἐφρόντισα νὰ μὴ κάμω γλωσσικὲς ἀκρότες, παρὰ νὰ μεταχειριστοῦ μιὰ γλῶσσα, ἡ ὁποία νὰ εἶναι τὸ ἀκριβοῦ γλωσσικὸ κατασκάλεγμα στὸ λαϊκότερο νου τύπο, ὅπος χρειάζεται τὸ ποιητικὸ θέμα τοῦ ἔπους, σὲ τρόπο ποὺ νὰ εἶναι νοητὴ ἀπὸ τὸ λοιπὸ Κ' ἐδῶ οὔτε λέξες ἐφκιασα, οὔτε παρεμόρφωσα τὰ κόρια ἀνόματα, γιὰ δὲ τὴν ἀπόδοση τῶν κοσμητικῶν ἐπιθέτων, ποὺ εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ δυσκολότερα μεταφραστικὰ προβλήματα τοῦ Ὁμηρικοῦ κειμένου, ἐπιτιμῶνα νὰ κάμω περίφραση, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ βρῶ ἕνα πιὸ ἀλγωτάτη ἀπόδοσὴ τῶν ἐπιθέτων τῆς ἀποδόσεώς τον στὴ Δημοτικὴ μὲ σύνθεσε ἢ ἑνιαῖες λέξεις. Πάτσιμος ἔκαμα —χωρὶς παρόλαυτὰ νὰ ἐκλείψω τὸ κρέμνον— μόνον ἐκεῖ ποὺ τὸ ἐπέβαλε ἡ ἀνάγκη γιὰ νὰ γίνεται πλειὸ ἄνετος ὁ στίχος καὶ περισσότερο νοητὸ τὸ θέμα».

Πραγματικὰ, ὁ μεταφραστὴς, ἀκολουθώντας αὐτὸ τὸν τρόπο στὴν ἐργασία του, κατώφθωσε νὰ μᾶς δώσει μιὰ μετάφραση καλή, ποὺ διαβάζεται ἀνετα κι' εὐχάριστα. Καμμιὰ φορὰ, εἶναι ἀλήθεια, πὼς ξεφεύγει ἀπὸ τὴν ὑπόσχεση ποὺ δίνει σὰν πρόλογό του, ἀπαγορεύοντας λέξεις ὁλόκληα καταστευωστες: «ἀπὸ τὸ μαυροδιόλινα, ἢ καλοκαγαθό μας», «ἐκεῖ στὰ κομπολόβαδα...» κλπ. Ἀλλὰ αὐτὰ εἶναι πολὺ ἀδάχιστα, μπρὸς σὰς ὅλες χάρες τῆς μετάφρασης.

Ὅταν ἔχουμε ἕνα προηγούμενον, σὰν τὶς γνωστὲς μέγκε σήμερα μεταφράσεις, εἶναι φυσικὸ νὰ σκαφτοῦμε, πὼς κάθε καινούργια προσπάθεια γιὰ τὸ ξανὰ-ντάνεμα τοῦ Ὁμηρικοῦ ἔπους στὴ γλῶσσα μας, εἶναι καὶ ἀσκοσὴ καὶ περιτή. Ὡστόσο ὅμως καὶ μιὰ σοβαρὴ ἐργασία, σὰν αὐτὴ τοῦ κ. Γράψα, ποὺ ἔχει ἐτοιμη γιὰ τὸν ἀναγνῶστη, κάνοντάς τον ν' ἀνιχνεύσει τὸ θλιβὸ ἀπὸ τὰ χέρια του, ἀν δὲ φτάσει στὸ τέλος. Κι' αὐτὸ εἶναι μιὰ κατάχρση σημαντική, ποὺ μπορεῖ νὰ σταθεῖ σὰν τὴ δίκαιη ἱκανοποίηση τοῦ δημιουργοῦ του.

ΓΓ. Μ. ΜΥΔΩΝΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΜΕ ΤΟ ΒΑΣΙΛΗΑ ΜΑΣ ΣΤΗΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟ

«Ἡ καινούργια Ἑλλάδα θερι ὑέι». — Σκηνὲς ἀπεριγράπτου ἐνθουσιασμοῦ.— «Χίλια τά χρόνια σου, Βασιλῆ».

ΤΟΥ ΑΠΕΣΤΑΛΜΕΝΟΥ ΔΙΑ ΤΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΥΠΟΝ Κ. Ν. ΤΣΕΚΟΥΡΑ

ΚΟΡΙΝΘΟΣ, 5 Ἀπριλίου. — Ἔρχεται ὁ Βασιλῆς.

Αὐτὴ εἶναι ἡ εἴδηση ποὺ ἠλεκτρίζει τοὺς κατοίκους τοῦ δοξασένου Μορεγιά καὶ γεωῦζει νὲ ἐνθουσιασμὸν ἐις ἐται ὁ ἀντίλαος μιᾶς κραυγῆς, ποὺ ὑψώσεαν ὑποδεψιαστική, μπορῶ νὰ πῶ, φόσυα κι' ὀμαλή, μὲ συχνὲς ποιητικὲς ἐξάρασεις καὶ μὲ μιὰ διάθεση λυρική, κατορθώνει νὰ συναρπάζει ἕνα ἀναγνώστη, κάνοντάς τον ν' ἀνιχνεύει τὸ θλιβὸ ἀπὸ τὰ χέρια του, ἀν δὲ φτάσει στὸ τέλος. Κι' αὐτὸ εἶναι μιὰ κατάχρση σημαντική, ποὺ μπορεῖ νὰ σταθεῖ σὰν τὴ δίκαιη ἱκανοποίηση τοῦ δημιουργοῦ του.

♣

Κ. Μ. ΓΡΑΨΑ : «Ἀπὸ τὴν Ὁμηρικὴ Ὀδύσσεια : Ὁ Ὀδυσσέας στὸν Ἅδη [Ραψῳδία Α], μετάφραση, 1937.

Σ' ἕνα σύντομο προλογικὸ σημείωμα, ὁ φιλόλογος κ. Κ. Μ. Γράψας, γνωστὸς κι' ἀπὸ τὴ μετάφρασή του τῶν «Ἐλεδιλλίων τοῦ Θεοκρίτου», μᾶς ἐξηγεῖ τοὺς λόγους ποὺ τὸν παρακίνησαν νὰ μᾶς δώσει τὴ σημερινή του ἐργασία, καθὼς καὶ τὸν «τρόπο ποὺ ἀκολούθησε σ' αὐτήν:

«Κι' ἐδῶ, γράφει, δόσε κοὶ στὴ μετάφραση τοῦ Θεοκρίτου, ἐφρόντισα νὰ μὴ κάμω γλωσσικὲς ἀκρότες, παρὰ νὰ μεταχειριστοῦ μιὰ γλῶσσα, ἡ ὁποία νὰ εἶναι τὸ ἀκριβοῦ γλωσσικὸ κατασκάλεγμα στὸ λαϊκότερο νου τύπο, ὅπος χρειάζεται τὸ ποιητικὸ θέμα τοῦ ἔπους, σὲ τρόπο ποὺ νὰ εἶναι νοητὴ ἀπὸ τὸ λοιπὸ Κ' ἐδῶ οὔτε λέξες ἐφκιασα, οὔτε παρεμόρφωσα τὰ κόρια ἀνόματα, γιὰ δὲ τὴν ἀπόδοση τῶν κοσμητικῶν ἐπιθέτων, ποὺ εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ δυσκολότερα μεταφραστικὰ προβλήματα τοῦ Ὁμηρικοῦ κειμένου, ἐπιτιμῶνα νὰ κάμω περίφραση, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ βρῶ ἕνα πιὸ ἀλγωτάτη ἀπόδοσὴ τῶν ἐπιθέτων τῆς ἀποδόσεώς τον στὴ Δημοτικὴ μὲ σύνθεσε ἢ ἑνιαῖες λέξεις. Πάτσιμος ἔκαμα —χωρὶς παρόλαυτὰ νὰ ἐκλείψω τὸ κρέμνον— μόνον ἐκεῖ ποὺ τὸ ἐπέβαλε ἡ ἀνάγκη γιὰ νὰ γίνεται πλειὸ ἄνετος ὁ στίχος καὶ περισσότερο νοητὸ τὸ θέμα».

Πραγματικὰ, ὁ μεταφραστὴς, ἀκολουθώντας αὐτὸ τὸν τρόπο στὴν ἐργασία του, κατώφθωσε νὰ μᾶς δώσει μιὰ μετάφραση καλή, ποὺ διαβάζεται ἀνετα κι' εὐχάριστα. Καμμιὰ φορὰ, εἶναι ἀλήθεια, πὼς ξεφεύγει ἀπὸ τὴν ὑπόσχεση ποὺ δίνει σὰν πρόλογό του, ἀπαγορεύοντας λέξεις ὁλόκληα καταστευωστες: «ἀπὸ τὸ μαυροδιόλινα, ἢ καλοκαγαθό μας», «ἐκεῖ στὰ κομπολόβαδα...» κλπ. Ἀλλὰ αὐτὰ εἶναι πολὺ ἀδάχιστα, μπρὸς σὰς ὅλες χάρες τῆς μετάφρασης.

Ὅταν ἔχουμε ἕνα προηγούμενον, σὰν τὶς γνωστὲς μέγκε σήμερα μεταφράσεις, εἶναι φυσικὸ νὰ σκαφτοῦμε, πὼς κάθε καινούργια προσπάθεια γιὰ τὸ ξανὰ-ντάνεμα τοῦ Ὁμηρικοῦ ἔπους στὴ γλῶσσα μας, εἶναι καὶ ἀσκοσὴ καὶ περιτή. Ὡστόσο ὅμως καὶ μιὰ σοβαρὴ ἐργασία, σὰν αὐτὴ τοῦ κ. Γράψα, ποὺ ἔχει ἐτοιμη γιὰ τὸν ἀναγνῶστη, κάνοντάς τον ν' ἀνιχνεύσει τὸ θλιβὸ ἀπὸ τὰ χέρια του, ἀν δὲ φτάσει στὸ τέλος. Κι' αὐτὸ εἶναι μιὰ κατάχρση σημαντική, ποὺ μπορεῖ νὰ σταθεῖ σὰν τὴ δίκαιη ἱκανοποίηση τοῦ δημιουργοῦ του.

Η ΚΡΙΤΙΚΗ

ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ ΜΑΣ

[Στὴ στήλη αὐτὴ δημοσιεύουμε ἐπιστολὲς ἀναγνωστῶν μας, ὁπὸ τύπον κριτικῆς γιὰ ὅλα τὰ πνευματικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ ζητήματα τοῦ τόπου μας, ἀρκεῖ νὰ πρόκειται νὰ παρουσιάσει κάτι τὸ χαρακτηριστικὸ καὶ νὰ μὴ ὑπερβαίνουν τοὺς 35 στὶχους].

Θέατρο

«ΟΠΩΣ ΑΓΑΠΑΤΕ»

Φοβοῦμαι ὅτι τὸ πλαίσιο τῶν τριαντάνοντε γραμμῶν δὲν θρατεῖ νὰ τὶς ἀρετὲς καὶ τὰ ἰσάρεμα ἐλαττώματα τοῦ «Ὅπως Ἀγαπᾶτε» τοῦ Σαίξπηρ, ὅπος ἀνεβάστηκε ἀπὸ τὴ Μαρίκα καὶ τοὺς συνεργάνες της ὁτὸ νέο της θέατρο. Γι' αὐτὸ περιορίζουμαι νὲ μερικὰ ἀκὰ τὰ δεύτερα, ξεχωρίζοντας τὸ πολὺ καλὸ παίξιμο τῆς ἴδιας τῆς Ἀρώτη, τοῦ Παπᾶ, τοῦ Βλαχοπούλου, λιγότερο τοῦ Λογοθετίδη, ποὺ ἡ ἀτονία τοῦ ἤρωας καὶ τὸν κιγήσεων τοῦ δεν συγχωρεῖται, ξεχωρίζοντας ἀκόμα τὸν καλὸ φντιαμό καὶ τὰ περισσότερα κοστούμια ποὺ ἤσαν πολὺ πετυχημένα καὶ σὰν χρῶμα καὶ σὰν ἐκτέλεση. Δὲν βρίσκω σωστὰ τὸ ὅσα σημειώνει στὸ πρόγραμμα κ' ἀφίνει νὰ ἐννοηθοῦν μὲ τὴ σκηνογραφία ποὺ μᾶς παρουσίασε, ὁ κ. Χατζηφωτίας Γκίκας. Ἡ ἀπιθανότητα τῆς ὑπόθεσης τοῦ ἔργου ἔχω τὴν ἀντίληψη ὅτι δὲν θάπρεπε νὰ ἐνισχυθεῖ ἀπὸ τὴ σκηνογραφία, ὅπου ἡ ἀναφερομένη ἀπὸ τὸν ἴδιο «ἴμπιμη διάθεση» περιορίζεται ὑποχυλὸς σὰ ἀπὸ ἀφύσικα ζούκματα καὶ ἀποκρεμασμένες ἀφίες ἀπὸ ἀπιθανότερους ὄγκους. Ἔτσι ἡ ἀντίθεση τῆς πρώτης πράξης ποὺ ἡ καταθλιπτικότητά της εἶναι φυσικὴ καὶ διόλου ἀμφισβητήσιμη ἀπὸ τὶς ἡπόλοιπες, δημιουργεῖ τὴν ἐντύπωση ὁτὸ οἱ ἥρωες πλανιοῦνται στὴ χίμαιρα, ἐνῶ τὸ σαίξπηριὸ δάσος τῆς Ἀρντεννῶν δὲν εἶναι χίμαιρα. Εἶναι μιὰ λυρικὴ ἀποὶ ρτεκρη.

Τὴν ἐρχόμενη Τετάρτη καὶ ὥρα 7 μ. μ. στὸ Θέατρον «Ὀλύμπια» ἡ «Νέα Δραματικὴ Σχολὴ», ποὺ τώρα καὶ τέσσερα χρόνια ἀργάζεται μὲ τόσο σύστημα καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ποὺ πέτυχε μὲ τὴν ὅς τὸ σήμερα ἐργασία της ἔχουν τόσον ἐκτιμηθεῖ ἀπὸ τὸν κόσμο τῶν εἰλοτέχνων, ἐγκαινιάζει μὲ τὴν φετινὴ τῆς λήξη τὴ τρόπον κύκλον τῶν ἐργασιῶν της, νέρε ἐφαίνεσεν, μὲ πρώτη στὸ ἔργο «Ὁ κατὰ φαντεζία ἀσθενὴς» τοῦ Μολιέρου. Ἡ πρώτη αὐτὴ παράσταση, μὲ σκηνοθεσία τοῦ κ. Σωκράτη Καραντινοῦ, σκηνογραφία — κοστούμια τοῦ κ. Σπ. Βασιλείου, προβλέπεται ἐξαιρετικὴ καὶ πασιφάνεια πὼς οἱ ἐκδιαφερόμενοι γιὰ τὴν πρόοδο καὶ ἀνάπτυξη τοῦ Ἑλληνικοῦ θεάτρου, θὰ βροῦν γενικὰ στὴ καινούργιες ἐμφανίσεις τῆς «Νέας Δραματικῆς Σχολῆς» μιὰ ἀξιόλογη ἀπόλαυση.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Στὸ ἀρχαῖο θέατρο τοῦ Ἡρωμαιείου Ἀρφοστοῦ δίνεται σάρφρα μουσικὴ συναυλία ἀπὸ τὸ ὀρχήστρα μὲ δεκαεπτὰ μέλη τῆς Συμφωνιᾶς τοῦ Ἀθήνων, μὲ ἐκλεκτὸ πρόγραμμα ἔργων Βαγνὲρ καὶ Μόζαρτ καὶ διευθυντὴ τῆς Ὀρχήστρας τὸν κ. Θ. Βαβαγιάννης.

Πρὶν ἀπὸ τὴ συναυλία θὰ προτρηθεῖ διάλεξη γιὰ τὸ Ἡμισάιρεο, ἀπὸ τὸν γνωστὸ ἀρχαιολόγο κ. Γιάννη Μηλιάδη.

Τὴ Δευτέρα δίνεται στὴν αἴθουσα τοῦ Ἡωρωσσοῦ μαθητικὴ ἐπίδειξη, τὴς κ. Πόλας Γεραπέτροῦ, κοσθηγήτρας τοῦ πτάνου Ἐθνικοῦ Ὠδείου, στὴν ὁποία θὰ λάβουν μέρος οἱ δίδες Κυριαζῆ, Δρογγίτου, Σαρρῆ, Χριστοπούλου, Βουγιουκᾶ καὶ ὁ κ. Παπαϊσσοπούλου.

— Τὸ Ἑλληνικὸ Μελόδραμα ἀνεβάζει σὰρφο τὸν Ὀλύμπιαν τὸν «Ἀϊντὲ» τοῦ Βέρντι, μὲ τὴν βαθοῦσνο κ. Μαρσέλλο.

— Σήμερα καὶ ὥρα 7 μ. μ. στὴν αἴθουσα τοῦ Ὠδείου Ἀθηνῶν οἱ ἐκλεκτοὶ καλλιτέχνες κ. καὶ κ. Λυκοῦδη, δίνουν τὴν τελευταία τους συναυλία μουσικῆς δωματίου, μὲ ἐξαιρετικὸ πρόγραμμα, ποὺ περιλαμβάνει τρεῖς σονάτες γιὰ βιολὶ καὶ πιάνο, δηλαδὴ τὴ σονάτα σὲ ὀλὶ τοῦ Μπράμς, τὴ σονάτα τοῦ Λεκὲ καὶ τὸ πρῶτον ἐκτελεσθὲν τὴ σονάτα σὲ ρὲ τοῦ Τσαρέπνιν.

— Στὶς 15 Ἀπριλίου καὶ ὥρα 6.30' μ. μ. δίδει ρεσιτὰλ βιολιοῦ στὴν αἴθουσα τοῦ Ὠδείου Ἀθηνῶν ἡ δὶς Λουκία Ἀρσενίδου. Τὸ πρόγραμμα περιλαμβάνει ἕνα κονσέρτο τοῦ Μότσαρτ (πρώτη ἐκτέλεση), τὸ κονσέρτο τοῦ Μπροῦχ, τὴν σονάτα τοῦ Χαΐνταὶ καθὼς καὶ συνθέσεις Πτεμιανοσοῦ, Ἀλμπενιὲ κλπ.

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

Μ' ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχία συνεχίζεται στὴν αἴθουσα τοῦ «Ἑλληνικοῦ» ἡ ἔκθεση ζωγραφικῆς τῆς γνωστῆς κ' ἐκλεκτῆς καλλιτέχνιδος κ. Μαρίας Πέμμπη, ὁ γνωστὸς λογοτέχνης καὶ νομάρχης Χίου κ. Θ. Ἀθανασιάδης δίδωσε μιὰ διάλεξη ἐνώπιον ἔνας ἐκλεκτοῦ καὶ πυκνοῦ ἀκροατηρίου, μὲ θέμα : «Τὰ 80 χρόνια τοῦ Σολωμοῦ». Στὴ διάλεξη του αὐτὴ ὁ κ. Ἀθανασιάδης ἀνέλυσε τὸν Ἐθνικὸ Ὕμνο, κονζέρτοε ἰδιαίτερα τὴ σημασία τοῦ ἔργου τοῦ ἐθνικοῦ μας ποιητῆ.

ΑΛΛΑΛΟΓΡΑΦΙΑ

Σ. Κ.— Τὸ διήγημά σας, «Ἡ ἀγάπη τῆς Ἀγνῆς» θέλει πραγματικὰ λίγο ρετουσάρισμα, ὅπως τὸ ἀναγνωρίζετε κι' ὁ ἴδιος γιὰ νὰ γίνει δημοσιεύσιμο. Ἀλλά, αὐτὴ τὴ δουλειά, βέβαια, δὲν μποροῦμε νὰ τὴν κάνουμε μεῖς. Μᾶς ἄρεσε ἡ διάθεσή, ποὺ διαπνέει τὸ διήγημά σας. Ἡ ποιμενική καὶ σκληρὴ ζωὴ τοῦ ἐργοστασίου, τοῦ δὲν ἐπιτρέπει καμμιὰ χαρά, μήτε κάν τὸν ἔρωτα, τὸ ὄμορφο αὐτὸ πὼς δοθήκεν ἀπὸ τὴ Φύση σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, μᾶς συγκίνησεν εἰλικρινά. Θὰ σᾶς συμβουλέσαμε μόνο γ' ἀποφεύγετε τὴν τοιλλὴ φιλολογίας, ποὺ, βλέπετε, δὲν κυριάζει σ' ἕνα θέμα ρεαλιστικό, σὰν τὸ δικό σας.

Σ. Κ ε τ ζ ῆ ν . — Ἀπὸ τὰ ποιήματά σας, μᾶς ἄρεσε περισσότερο τὸ ἀπολὰ καὶ χαριτωμένο «Ἐαβξίδια», ποὺ θὰ τὸ δημοσιεύσουμε σ' ἕνα ἀπὸ τὰ ἐρχόμενα φύλλα μας. Γιὰ τὰ καλὰ σας λόγια σᾶς εὐχαριστοῦμε.

Μ ἐ λ ε α γ κ Κ ω σ τ ἡ λ ι α ν . — Τὸ γράμμα σας μᾶς ἔφερε κατιγκὲ. Μᾶς γράφετε ἡ «Εἶμαι φοιτητὴς ἐπαρχιώτης. Κάπου κάπου, ὅπως τὰ βρόκλια μωμμγκιαζοῦν στὰ κλωνάρια τὴς ἀνοιξῆς, ἔτσι κι' ἐγὼ ἀνθίζω πολλὰ ποιήματα ζωνεσκοῦνται μέσα μου, φωνάζουν ἀδιάστα. Ἔγὼ, γιὰ τὴν τιμὴ ποὺ μοῦ κάνουν, τὰ γράφω, ὅσον εἶναι ἡ μπόρεσή μου, μορφὴ καὶ ἀπόχρωσὴ τὴς ἀγάπης τὴς, πάρτε τὴν ἴδια τὴ μουσική τους, τὴν ἴδια τὴ λαχτάρα τους, τὸν πόνο καὶ τὴ χαρὰ τους καὶ ζωμάνα μὲ τὸ αἴσημο κάνονα τὰς τὰ αἴμα μου, κι' ὕστερα μοῦ γιὰ τὴ ζωὴ μου, ποὺ εἶναι ἡ ζωὴ τὴν πρεγμάτων ἀθάνατες τοῦ ποιητῆ», ἐμπνευσμένο ἀπὸ τὸ πρακτικὸ τέλος τοῦ Ποῦσκιν. Σ' ὅλη τὴ διάρκεια τὴς σημιᾶς αὐτὴς γιορτῆς, τὸ πυκνὸ ἀκρο κ' ἐκλεχτὸ ἀκροατήριο βαθειὰ συγκινημένο, ἄκουσε ὁλόκληρο τὴν ἀμιλία καὶ τὰς ἀπαγγελίες μὲ ζωηρὰ χειροκροτήματα.

Μέθυσ' ὁ σύλλογος βραγνιά, ποὺ ἰσκιόνεται στὶς πάρτες ξεμακρανίου οἱ μορφές... κάστρο 'ναι ἡ μαῦρη σιωπή, σωπάσανε τὰ ἀηδόνια,

ἔρμη ζωή —κ' οἱ πόρτες φρωλιστές...

Τὰ ἄλλα τετράστιχα δὲν ἔχουνε μετρικὴν ἐισοροπία. Καὶ λυπούμαστε εἰλικρινά, ποὺ δὲν κατορθώνετε νὰ γράφετε σωστοὺς στίχους, ἀφοῦ αἰσθάνεστε τόσο πολὺ τὴν ποίηση :

...Τὰ παραμύθια τῆς γιαγιᾶς, γιὰ δὲς πῶς [ἀλησθαίνουν :

κάστρα, σκλαβιές, ὀφράνιες, μισεμοί....

Μ ἀ σ η γ Ρ

ΓΡΑΦΕΙΑ:
Βουλῆς 4, 3ος ὄροφος
ΤΗΛ. 30-461

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΑΘΗΝΑ Περιοδι
ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ Δ
Ἀριθ. φύλλου 1

Ἡ ΣΑΡΗ ΚΑΡ σε παλιοὺς ἰνδικοὺς χορούς, ποὺ ξ χωρίζουν γιὰ τὴ δραματική τους ἔκφραση, στὸ θέατρο «Σαβόϊα» τοῦ Λονδίνου

Ἡ ΜΑΡΘΑ ΕΓΚΕΡΘ στὴ νέα ἀγγλική ταινία «Ἡ μεγαλειτέρη ἐπιτυχία της».

Ἡ ΜΕΡΑ ΟΜΠΕΡΟΝ στὸ ρόλο τῆς Μεσσαλίνας στὴν ἀγγλική ταινία «Κλαύδιος».

Ἡ ΣΥΛΒΙΑ ΣΙΝΤΝΕΥ στὸ ἔργο «Τζένυ Τζέραλ» ποὺ παίζεται στὸ «Ἴδολαος» τὴν ἐρχόμενη ἑβδομάδα.

Ὁ σκηνοθέτης κ. ΓΙΑΝΝΟΥΛΗΣ ΣΑΡΑΝΤΙΔΗΣ.